

КУЛЬТУРА

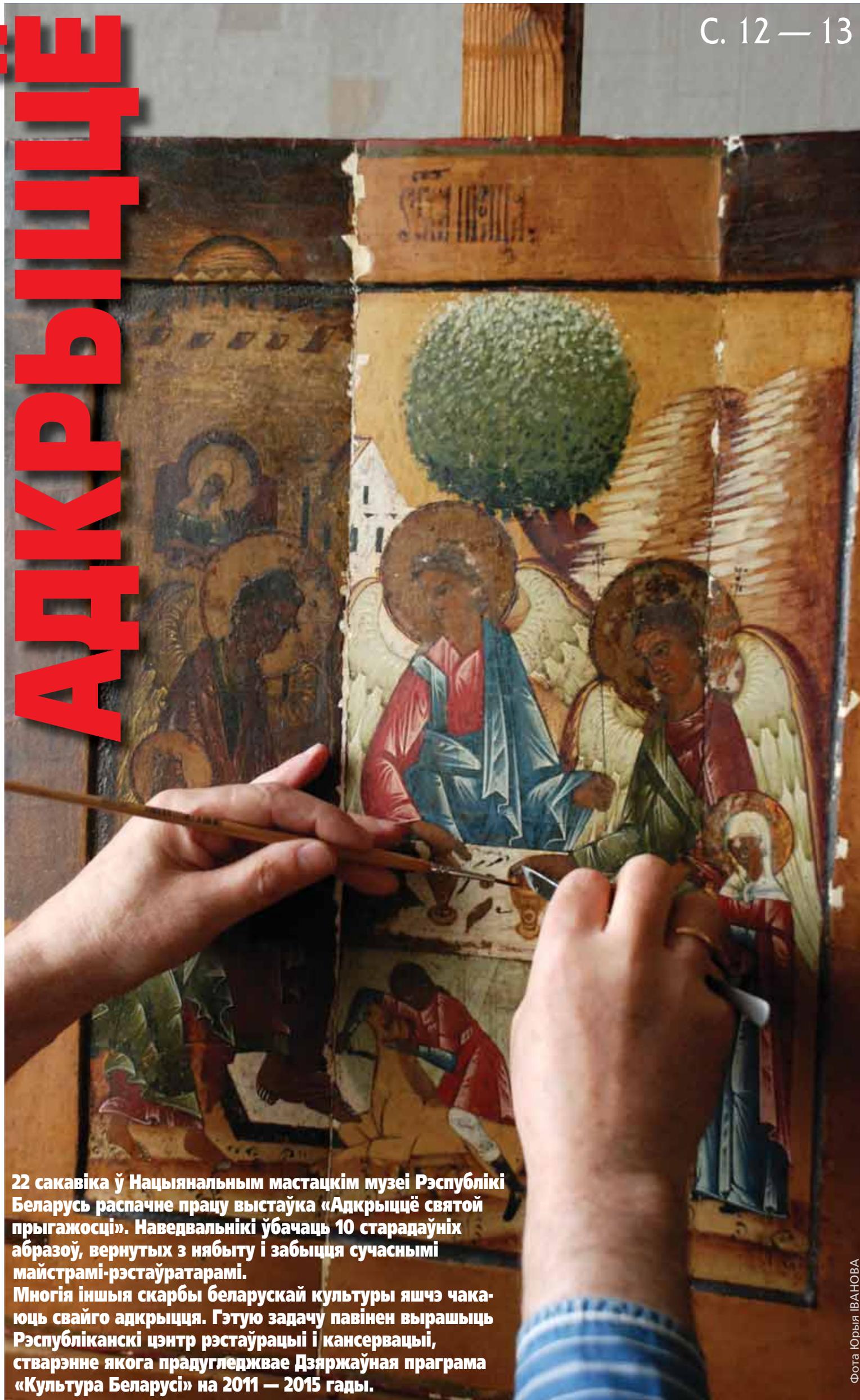
WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

С. 12 — 13

АДКРЫЦЦЕ

22 сакавіка ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь распачне працу выстаўка «Адкрыццё святой прыгажосці». Наведвальнікі ўбачаць 10 старадаўніх абразоў, вярнутых з нябыту і забыцця сучаснымі майстрамі-рэстаўратарамі. Многія іншыя скарбы беларускай культуры яшчэ чакаюць свайго адкрыцця. Гэтую задачу павінен вырашыць Рэспубліканскі цэнтр рэстаўрацыі і кансервацыі, стварэнне якога прадугледжвае Дзяржаўная праграма «Культура Беларусі» на 2011 — 2015 гады.

На творчыя — па новых правілах

У Беларусі зменены правілы прыёму ў ВНУ і ССНУ на спецыяльнасці сферы культуры і мастацтва. Як паведамілі ў Прэс-службе Кіраўніка дзяржавы, Аляксандр Лукашэнка 14 сакавіка падпісаў Указ № 109, якім унесены дапаўненні ва Указ ад 7 лютага 2006 года № 80 “Аб правілах прыёму ў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў”.

— Эксперимент, у ходзе якога абітурыенты творчых навучальных устаноў паступалі па новых правілах, — пракаменціраваў дакумент для “К” намеснік начальніка аддзела навучальных устаноў і работы з творчай моладдзю Міністэрства культуры краіны Анатоль Мукалаў, — доўжыўся ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў два гады. Ён даў выдатныя вынікі і цалкам апраўдаў прыняцце новаўвядзенняў. Падкрэсліў, цягам гэтага часу эксперымент знаходзіўся пад самай пільнай увагай Міністэрства культуры і ўсіх

У прыватнасці, дакумент рэгулюе пытанні паступлення абітурыентаў у ВНУ і ССНУ на спецыяльнасці сферы культуры і мастацтва, а таксама пытанні прадастаўлення дадатковых ільгот пры паступленні ваеннаслужачым зводнай роты ганаровай варты.

Залічэнне абітурыентаў у Беларускаю дзяржаўную акадэмію музыкі і Беларускаю дзяржаўную акадэмію мастацтваў будзе ажыццяўляцца па конкурсе на аснове агульнай сумы балаў, падлічанай па выніках уступных іспытаў па прадмеце “творчасць”, і сярэдняга бала сумы балаў, атрыманай па выніках здачы цэнтралізаванага

тэсціравання і сярэдняга бала дакумента аб адукацыі. Такая мера дасць магчымасць фарміраваць кантынгент гэтых ВНУ найбольш творча адоранымі маладымі людзьмі.

Таксама прадугледжана першачарговае залічэнне на творчыя спецыяльнасці на ўмовах аплаты абітурыентаў, якія здавалі ўступныя іспыты па прадмеце “творчасць” або ўступныя іспыты па спецыяльнасці ў гэтай вышэйшай або сярэдняй спецыяльнай навучальнай установе.

Паводле паведамлення Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

зацікаўленых устаноў. У дачыненні літаральна да кожнага абітурыента балы падлічваліся і па новай, і для параўнання, па старой сістэме. Усё гэта дало падставы сцвярджаць, што дзякуючы новым правілам у творчыя ВНУ паступаюць менавіта тыя апантаных музыканты і мастакі, якія вельмі шмат часу аддаюць спецыяльным заняткам, ездзяць на конкурсы і таму, можа, не заўсёды атрымліваюць такія ж высокія адзнакі па агульнаадукацыйных дысцыплінах.

Раней роўную вагу мелі балы па ўсіх іспытах: і па творчых, дзе абітурыент, можна

сказаць, праходзіў праверку на адпаведнасць абранай спецыяльнасці, і па тых дысцыплінах, што ўключаны ў цэнтралізаванае тэсціраванне. Але, пагадзіцеся, для таго ж музыканта ацэнка яго творчых здольнасцей і ўзроўню падрыхтоўкі важнейшая за адзнаку па іншых дысцыплінах. Цяпер, калі ўлічваецца сярэдняе арыфметычнае адзнак за агульнаадукацыйныя дысцыпліны, творчы іспыт набывае яшчэ большую значнасць. І — дае магчымасць трапіць у творчыя ВНУ менавіта тым юнакам і дзяўчатам, якія сваім талентам будуць адстойваць гонар нацыі.

Хатынскія аповесці лёсаў

Напамінам аб ахвярах з ліку мірнага насельніцтва ў час Вялікай Айчыннай вайны стануць мерапрыемствы, прысвечаныя 68-й гадавіне знішчэння фашысцкімі карнікамі вёскі Хатынь — 22 сакавіка 1943 года.

У Мемарыяльным комплексе “Хатынь” у гэты дзень адбудзецца мітынг-рэквіем.

Па словах дырэктара Дзяржаўнага мемарыяльнага комплексу “Хатынь” Артура Зельскага, сёння ўстаноўвай праводзіцца ґрунтоўная навуковая работа, у тым ліку ў супрацоўніцтве з Нацыянальным архівам Рэспублікі Беларусь. Распачалася маштабная праца па стварэнні электроннай базы даных спаленых беларускіх вёсак.

Таксама, як адзначыў Артур Зельскі, у бліжэйшы час запланавана

прывесці Хатынскія могілкі ў належны стан і ўключыць іх у экскурсійны маршрут.

На прэс-канферэнцыі з нагоды 68-й гадавіны жahlівых хатынскіх падзей паведамлялася пра пачатак рэалізацыі ўнікальнага праекта, прымеркаванага да 70-годдзя з дня пачатку Вялікай Айчыннай вайны. У межах яго плануецца, найперш, выявіць і аказаць пасільную дапамогу жыхарам спаленых вёсак, запісаць іх успаміны, што ў перспектыве складуць своеасаблівы збор для прадстаўлення на сайце Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь.

Наперадзе — мастацкае рашэнне

16 сакавіка Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны распачаў сумесны праект з музейнымі ўстановамі Еўропы.

У гэты дзень у сталіцы прайшоў семінар, на якім вядучыя нямецкія гісторыкі і музейшчыкі падзяліліся сваім вопытам у праекціроўцы маштабных устаноў.

Па словах дырэктара Музея гісторыі ВВВ Сяргея Азаронка, у рамках дадзенага сумеснага праекта цягам бліжэйшага часу пройдзе цыкл падобных мерапрыемстваў.

— Падобныя семінары вельмі важныя для нашых супрацоўнікаў, — зазначыў Сяргей Азаронак. — Пад час іх правядзення мы будзем абмяркоўваць са сваімі калегамі разнастайныя надзённыя пытанні, у прыватнасці, распрацоўкі тэхнічнага задання для правядзення конкурсу на мастацкае рашэнне экспазіцыі.

Пасля тэарэтычных абмеркаванняў удзельнікі семінараў на свае вочы пабачаць замежны падыход да будаўніцтва музеяў:

яны паедуць у камандзіроўку ў Германію, дзе наведваюць шэраг устаноў.

— Мы практыкуем такія выезды пастаянна, — паведаміў Сяргей Азаронак. — Летась супрацоўнікі выязджалі ў Дзяржаўны гістарычны музей і Цэнтральны музей Вялікай Айчыннай вайны ў Маскве.

Паводле Сяргея Азаронка, напрыканцы вясны адбудзецца міжнародная канферэнцыя, на якой таксама будуць абмяркоўвацца пытанні мастацкага рашэння ў стварэнні і праектаванні экспазіцыі. У мерапрыемстве возьмуць удзел музейшчыкі і навукоўцы з Беларусі, Расіі, Украіны, Германіі і Славакіі.

Увага!

Для ўсіх неабыхавых людзей нагадаем: пералічыць грошы на ўзвядзенне новага будынка музея, дзе захоўваецца свяшчэнная памяць пра Подзвіг народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, можна на наступныя нумары разліковых рахункаў:

r/r 3642900000887, у беларускіх рублях, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

r/r 3642900000858, у доларах ЗША, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

r/r 3642900000917, у еўра, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

r/r 3642900000904, у расійскіх рублях, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472.

Прызначэнне плацэжы: 01 — для ўзвядзення новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны; 02 — на стварэнне экспазіцыі ў новым будынку Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны; 03 — для ўзвядзення будынка Дэпазітарыя музея (фондавых сховішчаў, рэстаўрацыйных майстэрняў, памяшканняў падрыхтоўкі выставак).

Сустрэнемся ў Віцебску!

Юбілейны, XX Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” сёлета пройдзе з 8 па 14 ліпеня. Як паведамляе Міністэрства культуры Беларусі, пачаўся прыём заявак на ўдзел у Міжнародным конкурсе выканаўцаў эстраднай песні “Віцебск”, а таксама ў аднайменным Міжнародным дзіцячым музычным конкурсе.

Конкурс для дарослых з’яўляецца аднагодкам фестывалю і таксама адзначыць 20-гадовы юбілей, а для маленькіх ён пройдзе дзявяты раз. Тыя, хто жадае паспрабаваць свае сілы, могуць накіраваць свае заяўкі на адрас Міністэрства культуры да 1 красавіка. Існуе патрабаванне: кожны павінен быць раней удзельнічаць у конкурсах і фестывалях рэспубліканскага і міжнароднага ўзроўня, а дарослыя выканаўцы — яшчэ і мець досвед канцэртных выступленняў.

На дзіцячы конкурс прымаюцца заяўкі ад дзяцей ва ўзросце ад 7 да 12 гадоў, а на конкурс эстрадных выканаўцаў — ад моладзі 18 — 35 гадоў. Для ўдзелу ў першым туры патрэбна даслаць відэазапіс дзвюх песень працягласцю не больш за чатыры хвіліны. Адною з іх павінна быць кампазіцыя беларускага аўтара на беларускай мове. Другая эстрадная песня для дарослых выканаўцаў можа быць на адной са славянскіх моў, а для дзяцей — любой, на свой густ.

Першы тур будзе ўяўляць з сябе прагляд відэаматэрыялаў экспертнай групай, і прадоўжыцца ён да 10 красавіка. Для кожнага конкурсу будуць адабраны па дзесяць чалавек. Пасля самых таленавітых выступляць перад прафесійным журы, выканаюць песні ў супрадажэнні фанаграмы “мінус адзін”. На фінальным адборачным канцэрте, які зьбярэ ўжо падрыхтаваных прафесіяналаў удзельнікаў, будуць вызначаны пераможцы.

11 сакавіка Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка сустрэўся са старшынёй Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Барысам Батурам. Паводле інфармацыі Прэс-службы Кіраўніка дзяржавы, на сустрэчы абмяркоўваліся пытанні падрыхтоўкі да рэспубліканскага фестывалю-кірмашу працаўнікоў сля “Дажынкi”, які ў гэтым годзе, як вядома, будзе прымаць Маладзечна. Паколькі свята будзе юбілейным і пройдзе ў краіне ўжо пятнаццаць разоў, Аляксандр Лукашэнка прапанаваў падумаць над новым сцэнарыем яго правядзення, каб сёлетнія “Дажынкi” сталіся больш яркімі, змястоўнымі і значнымі.

Па сцэнарыі-2011

— Свята працаўнікоў сля ў Маладзечне такім і будзе, — запэўніў “К” начальнік упраўлення культуры Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Анатоль Акушэвіч. — Так, да прыкладу, у “Дажынках-2011” прымуць удзел прадстаўнікі ўсіх 14 гарадоў, дзе раней праходзіў рэспубліканскі фестываль-кірмаш працаўнікоў сля.

Усе астатнія сакрэты начальнік упраўлення культуры не раскрыў, каб захаваць інтрыгу будучага мерапрыемства.

Але Анатоль Акушэвіч распавёў “К” пра ход тых работ, якія запланавана правесці ва ўстановах культуры Маладзечаншчыны ў рамках падрыхтоўкі да “Дажынак-2011”. Заканчваецца будаўніцтва Дома культуры ў пасёлку Чысць: ва ўстанове распачаліся ўнутраныя аддзелачныя работы і праца па добраўпарадкаванні прылеглай тэрыторыі. Падрыхтавана праектна-каштарысная дакументацыя на будаўніцтва амфітэатра ў Маладзечне, актыўна ідзе рамонт музычнага вучылішча імя Агінскага, для навучэнцаў якога хутка будзе здадзены будынак інтэрната на 200 месцаў...

Прыярытэт Ружанскаму

Днямі ў Брэсце прайшло пасяджэнне аблвыканкама, дзе разглядаліся вынікі выканання абласных мерапрыемстваў па захаванні і развіцці культуры Брэстчыны ў 2006 — 2010 гадах, а таксама мерапрыемстваў абласной праграмы “Культура Брэстчыны на 2011 — 2015 гады”. У пасяджэнні прыняў удзел міністр культуры Беларусі Павел Латушка.

Як зазначыў “К” начальнік упраўлення культуры Брэсцкага абласнога выканаўчага камітэта Рыгор Бысюк, на тэрыторыі Брэсцкай вобласці знаходзіцца 760 аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны. За мінулыя пяцігодку адбыліся аднаўленчыя работы ў палацава-паркавым ансамблі Пуслоўскіх у Косаве Вацэвіцкага раёна, рэстаўрацыйныя работы ў царкве вёскі Смалявіца і ўзняў браны палацава-паркавага комплексу ў Ружаных Пружанскага раёна, уведзены ў эксплуатацыю будынак драматычнага тэатра і палац Бутрымовіча ў Пінску.

— Усяго за пяцігадовы перыяд на рэстаўрацыю аб’ектаў гісторыка-культурнай

Кіраўнік Міністэрства паведаміў на пасяджэнні, што, згодна з дзяржаўнай праграмай “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады, у Брэсцкай вобласці прадугледжваюцца рэстаўрацыйна-аднаўленчыя работы на дзесяці аб’ектах гісторыка-культурнай спадчыны. На гэты мэта з усіх крыніц фінансавання плануецца накіраваць больш за чатыры мільярды рублёў. Асабліва ўвагу Павел Латушка надаў рэстаўрацыі палаца ў Ружаных.

— Ружанскі палацава-паркавы ансамбль — адзін з найкаштоўнейшых аб’ектаў нашай культурнай спадчыны, — зазначыў міністр культуры. — Лічым прыярытэтным абнаўленне гэтага аб’екта ў бліжэйшай перспектыве. Міністэрства культуры прыкладзе ўсе намаганні, каб яго рэстаўрацыя была ўключана ў інвестыцыйную праграму на бягучую пяцігодку.

спадчыны з рэспубліканскага і абласнога бюджэту было накіравана 15 мільярдаў рублёў, — заўважыў Рыгор Бысюк. — На наступныя пяць гадоў плануецца таксама багата будзем працягваць аднаўленчыя работы ў Косаўскім палацы, на Закозельскай капліцы ў Драгічынскім раёне, у Нова-Беражноўскім палацы Столінскага раёна, рэстаўраваць і кансерваваць браму і будынак у складзе былога кляштара картэзіянцаў у г. Барозе.

Па словах начальніка ўпраўлення, не забудуцца і на Ружанскі палацава-паркавы ансамбль. На працяг рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гэтым аб’екце з абласнога бюджэту сёлета выдаткоўваецца 300 мільёнаў рублёў. І, як дадаў Рыгор Бысюк, цалкам магчыма, што сёлета на рэканструкцыю палаца ў Ружаных будуць прыцягнуты і дадатковыя фінансавыя сродкі.

Аб’ява*

Дворец Рэспублікі:

— прыглашае на пастаянную работу в Президентском оркестре Республики Беларусь директора оркестра. Требование: высшее образование (культурология, менеджмент), опыт руководящей работы (желательно творческим коллективом). Для резюме: факс: 229-91-84; email: yag@place.by;

— объявляет конкурс на замещение вакантных должностей в Президентском оркестре Республики Беларусь: заведующий музыкальной частью, артист эстрадно-симфонического оркестра (контрабас — 2 чел., валторна — 1 чел., ударные инструменты — 1 чел.).

Срок подачи заявок и документов — один месяц со дня опубликования объявления по адресу: Октябрьская пл., д. 1, 220030, г. Минск.

К заявлению прилагаются документы, предусмотренные Инструкцией о порядке проведения конкурсов, утвержденной Министерством культуры Республики Беларусь от 22.01.2009 г. № 3.

Дополнительная информация — по телефонам: 229-90-50, 229-90-08, 229-90-04.

Українскія дарункі

Як ужо паведамляла “К”, Дні культуры Украіны ў Беларусі распачнуцца 21 сакавіка вялікім канцэртна-ансамбля танца Украіны імя Паўла Вірскага. Больш за 70 артыстаў знакамитага калектыву прадэманструюць традыцыйныя ўкраінскія танцы з сучаснымі элементамі.

Начальнік міжнароднага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Міхаіл Кажура адзначае: “Пад час Дзён культуры Украіны выступіць усяго адзін калектыв, але які! Ансамбль імя П.Вірсага вельмі знакаміты ў сябе на радзіме і далёка за яе межамі”. Калектыву ўжо амаль 75 гадоў. Сёння ім кіруе народны артыст Украіны, лаўрэат Нацыянальнай прэміі Украіны імя Т.Шаўчэнкі прафесар Міраслаў Вантух. Больш за сотню прафесійных выканаўцаў танца расквечваюць багатай украінскай экспрэсіяй сцэны многіх краін свету, а каб трапіць у пастаянны

склад калектыву, трэба навучацца цягам дваццаці гадоў у студыі пры ансамблі.

У рамках Дзён культуры ў кінатэатры “Піянер” адбудуцца таксама і паказы вядомых фільмаў краіны-суседкі. Як паведаміў “К” галоўны спецыяліст Дэпартаменту па кінематографіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Пётр Яхніс, гэта стужка “За двама зайцамі”, створаная ў 1961 годзе, і карціна “Багдан-Зіновій Хмяльніцкі”. Апошняя — гістарычная драма — была знята ў 2007 годзе па заказе Міністэрства культуры і турызму Украіны.

Таксама ў “Піянеры” будзе працаваць фотавыстаўка, што распавядзе пра культурныя здыбыткі краіны-суседкі.

Багдановіч на бігбордах

Да аб’ектаў культуры, у якіх сёлета адбудзецца капітальны рамонт, адносіцца і Літаратурны музей Максіма Багдановіча ў Мінску.

Да 120-годдзя з дня нараджэння славутага паэта ў рамках Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гг. Міністэрства культуры плануе выдаткаваць каля 1 мільярда 100 мільёнаў рублёў. Сродкі будуць накіраваны на выкананне работ па рамонтце даху, замене аконных і дзвярных блокаў, устаноўцы найноўшага тэхналагічнага абсталявання, добраўпарадкаванні прылеглай тэрыторыі, а таксама ўнутраным аздабленні будынка музея, які сёлета адзначыць сваё 30-годдзе.

Як зазначыў міністр культуры нашай краіны Павел Латушка на першым пасяджэнні Рэспубліканскага арганізацыйнага камітэта па правядзенні мерапрыемстваў, прысвечаных 120-годдзю з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры, у адпаведнасці з пастановай Савета Міністраў запла-

навана арганізацыя літаратурных вечароў, творчых сустрэч з айчыннымі пісьменнікамі, а таксама выданне ўнікальнай энцыклапедыі “Максім Багдановіч”, чарговага факсімільнага зборніка “Вянок”. Да таго ж, у Гродне мае паўстаць помнік у гонар паэта.

Міністр культуры падкрэсліў неабходнасць разнастайнымі сродкамі і агульнымі намаганнямі данесці паэтычнае слова Максіма Багдановіча да кожнага беларуса. “Варта таксама нагадаць пра выключную спадчыну класіка беларускай літаратуры не толькі ў школе, але і ў сродках масавай інфармацыі. Важна, каб філасофская, патрыятычная, прыгожая лірыка Багдановіча была даступная для ўсіх аматараў высокай паэзіі. Беларусь справядліва ганарыцца сваім Песняром. Яго спадчына варта прадстаўляць нацыянальную літаратуру і за межамі Беларусі”, — адзначыў Павел Латушка.

Па словах міністра, надзвычай важна, каб як мага больш мерапрыемстваў прайшло не толькі ў сталіцы, але і ў рэгіёнах краіны, а таксама за мяжой. Пры гэтым, згодна з планам мерапрыемстваў, будуць зайдзей-

нічаны не толькі ўстановы культуры, але і адукацыі, ідэалагічныя аддзелы і ўпраўленні, а таксама дыпламатычныя місіі рэспублікі, якія змогуць паспрыяць ажыццяўленню прэзентацыі творчай спадчыны Максіма Багдановіча.

Плануецца прыцягнуць як мага больш людзей у Музей паэта. У прыватнасці, па словах дырэктара ўстановы Таццяны Шэлягоўчы, калі летась музей у Мінску наведвалі каля 61 тысячы чалавек, то сёлета чакаецца істотнае павелічэнне гэтай лічбы. Да таго ж, запланавана і аказанне метадычнай дапамогі Яліцкіму гісторыка-краязнаўчаму музею ў стварэнні экспазіцыйнай залы, прысвечанай класіку нашай літаратуры.

Тым часам ужо распачынаецца падрыхтоўка да стварэння на тэле- і радыёканалах адмысловых інфармацыйных матэрыялаў і відэасюжэтаў, прысвечаных жыццю і творчасці Максіма Багдановіча, а таксама выданне шырокафармацыйных плакатаў з выявай паэта і іх размяшчэнне на рэкламных бігбордах беларускай сталіцы.

К.А.

Прэзентацыя Караткевіча

Прэзентацыя кнігі Уладзіміра Караткевіча “Дзікае паляванне караля Стаха” адбудзецца 24 сакавіка ў Нацыянальнай бібліятэцы Эстоніі. Імпрэзу арганізуе Пасольства Рэспублікі Беларусь у Эстоніі пры падтрымцы Міністэрства культуры нашай дзяржавы.

Як адзначыла першы сакратар пасольства Наталля Садоўская, пра выдданую на беларускай, рускай, украінскай і англійскай

мовах кнігу распавядуць прадстаўнікі Беларускага фонду культуры. Яны пазнаёмяць аўдыторыю з жыццёвым і творчым шляхам Караткевіча. Пад час прэзентацыі выступіць беларускі калектыв “Лёс” з Таліна, што дзейнічае ў аднайменным Беларускам таварыстве культуры.

У Таліне, дарчы, знаходзяцца беларуская нядзельная школа і Грамадская бібліятэка беларускай літаратуры імя Караткевіча. Апошняя да юбілею класіка

атрымала 2000 кніг на беларускай мове. Варта згадаць, што творы Уладзіміра Караткевіча раней былі перакладзены і на эстонскую.

Беларусы замежжа, падкрэслім, дэманструюць актыўную цікавасць да таго, што адбываецца ў нашай краіне: гэта пацвярджае сустрэча 12 сакавіка ў Рызе кіраўнікоў аб’яднаных нашых землякоў у Еўропе. Яны правялі “круглы стол” “Беларусь — неад’емная частка Еўропы. Кансалідацыя беларусаў замежжа”. На ім прысутнічалі прадстаўнікі суполак з Эстоніі, Расіі, Латвіі, Літвы і Украіны.

С.К.

Марафон кантактаў

Нарэшце “марафон” чакання для айчынных тэатралаў выйшаў на фінішную прамую, і ўжо 21 сакавіка магільёўскі “M.@rt.кантакт” распачынае сваю конкурсную праграму.

Жывы і экспрэсіўны, поўны нечаканых тэатральных адкрыццяў, маладзёжных эксперыментаў і сустрэч з мэтрамі сцэнічнага мастацтва, ён і сёлета збіраецца трымаць сваю высокую творчую планку, зададзеную папярэднімі гадамі.

“Атмасфера ў тэатры напярэдадні форуму — працоўная, — адзначыў “К” дырэктар Магілёўскага аблдрамтэатра Андрэй Навікаў. — Ды і ці ж можа быць іначай? Вось-вось пачнуць прыязджаць першыя ўдзельнікі

і госці: мусім сустрэць іх ужо напачатку”. Як мы пісалі на старонках “К” раней, цягам “тэатральнага тыдня” ў Магілёве свае спектаклі пакажуць калектывы з Беларусі, Расіі, Польшчы, Украіны, Германіі, Літвы, Балгарыі. Пастаноўкі будуць ацэнены прафесійным журы. На ролю яго старшыні ў гэтым годзе запрошаны расійскі актёр Юрый Назараў. Ну, і, як заўсёды, сваё альтэрнатыўнае і незалежнае меркаванне па выніках конкурсу вынесе маладзёжнае журы.

Акрамя конкурсных спектакляў, традыцыйна ў рамках форуму запланаваны майстар-класы, “круглыя сталы”, Лабараторыя маладой рэжысуры ды шэраг іншых творчых імпрэз, што, уласна кажучы, і ствараюць той чужоўны дух няўрымслівасці і незаспакоенасці, якім так славіцца “M.@rt.кантакт”.

Т.К.

Ладзіць форум лепей хорам

22 сакавіка ў канферэнц-зале Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі будуць падведзены вынікі II Рэспубліканскага семінара-практыкума па харавых спевах, які доўжыўся больш за тыдзень.

Арганізатарам гэтага буйнога форуму выступіла Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі пры садзейнічання Беларускага саюза музычных дзеячаў і фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры краіны. На семінар-

практыкум з’ехаліся ўдзельнікі і слухачы з усёй рэспублікі: кіраўнікі аматарскіх, дзіцячых, юначых хораў, хораў навучальных устаноў, а таксама выкладчыкі і навучэнцы сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных устаноў сферы культуры і мастацтва.

Праграма атрымалася больш чым насычанай: лекцыі, прысвечаныя гісторыі, тэорыі, метадыцы выкладання харавога мастацтва, адкрытыя ўрокі, творчыя сустрэчы, а галоўнае — штодзённыя рэпетыцыі зводнага хору, на якіх развучаліся творы розных стыляў для далейшага канцэртнага выка-

нання. Зводны хор склаўся ажно з сямі сталічных калектываў: да Акадэмічнага хору Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Беларусі далучыліся хоры навучальных устаноў.

Кіраўніком вялізнага харавога дзейства быў запрошаны заслужаны артыст Расіі, прафесар Уладзімір Семянюк — дырыжор і хормайстар Маскоўскага камернага хору, адзін з аднадумцаў і бліжэйшы памочнік мастацкага кіраўніка калектыву Уладзіміра Мініна, які, дарчы, узначальваў першы такі семінар-практыкум тры гады таму.

Ад дэбютаў да легенд

Вясна асаблівым чынам расквеціла Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр: на мінулым тыдні ў ягонай зале сабраліся каля 700 прадстаўніц прыгожай паловы чалавецтва, каб разам павіншаваць пераможцаў III Рэспубліканскага конкурсу “Жанчына года-2010”.

Яго заснавальнікамі з’яўляюцца Беларускі саюз жанчын, Міністэрства інфармацыі і Міністэрства працы і сацыяльнай аховы краіны.

Як зазначыла старшыня дадзенай грамадскай арганізацыі, член Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу, старшыня Праўлення ААТ “АСБ Беларусбанк”, старшыня журы конкурсу “Жанчына года-2010” Надзея Ермакова, радуе, што сёння ў дачыненні да чароўных жанчын “гаворка ідзе не толькі пра знешнюю прыгажосць, але і пра вялікія заслугі перад грамадствам”.

На прэс-канферэнцыі было падкрэслена, што сёлета значна павялічылася колькасць удзельніц, таму давялося пашырыць першапачатковы спіс намінацый. У выніку ў фінал трапілі 62 прадстаўніцы з усіх абласцей краіны (на дзесяць больш, чым у мінулым годзе), якія і змагаліся за званне лепшай па дзесяці пазіцыях.

Зрэшты, у сугучы з аб’яўленым годам прадпрымальнасці, была вызначана намінацыя “За паспяховы дэбют у бізнесе”.

Сярод лаўрэатаў ганаровай прэміі адзначана нямала прадстаўніц сферы культуры. У першай жа намінацыі конкурсу — “За лідарства і паспяховае кіраўніцтва” — перамагла дырэктар — мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага цырка, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Таццяна Бандарчук.

Крыштальную статуэтку пераможцы ў намінацыі “За ўклад у духоўна-маральнае адраджэнне грамадства” атрымала кіраўнік фальклорнага калектыву “Гасцінец” Ракаўскага цэнтра культуры і адпачынку, кіраўнік хору Святога Дамініка Лізавета Пятроўская.

Напрыканцы ўрачыстай цырымоніі абвясцілі аб спецыяльным прызе “Жанчына-легенда”. У ліку пяці выбітных сучасніц на сцэну была запрошана дырэктар — мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля “Харошкі”, народная артыстка Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Валянціна Гаявая.

Была ўганаравана і дырэктар Магілёўскай гімназіі-каледжа мастацтваў Людміла Мішчанка. Толькі за апошнія тры гады навучэнцы яе ўстановы атрымалі 32 узнагароды на міжнародных конкурсах, 46 — на рэспубліканскіх.

Настасся ПАНКРАТАВА

У балеце хочацца рамантыкі!

Учора ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі адбылася прэм’ера балета “Сільфіда”. Напярэдадні ж пастановачная група і салісты сустрэліся з журналістамі, каб распавесці пра сваю працу.

Выканаўца партыі Джэймса — Алег Яромкін.

мса, які закахаўся ў дух паветра — чароўную Сільфіду.

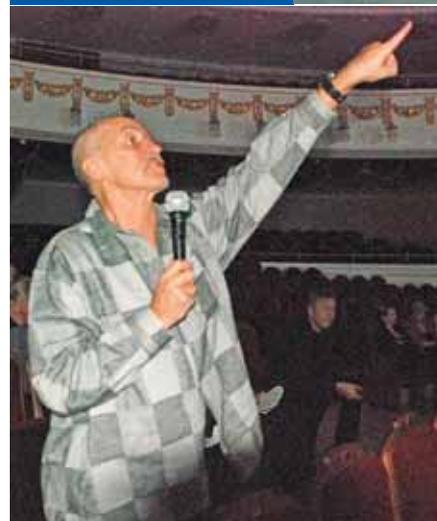
Мікіта Далгушын застаўся вельмі ўрушаны новым абліччам тэатра і нашай балетнай трулай, з якой яму ўжо даводзілася працаваць больш як дзесяцігоддзе таму:

— У тэатры цяпер — такая прыгажосць, якая ўжо сама па сабе абавязвае. Трупа “амаладзілася”, яна адчувае творчы голад, артысты хочучь спазнаць штосьці новае. Гэта не можа не радаваць! Сёння ў балеце пачаўся гэты спартыўны бум, адчуваемы ва ўсім свеце, а хочацца ж і рамантыкі, і філасофскай змястоўнасці! Усё гэта і дае цяперашняя “Сільфіда”, напоеная дыханнем, суперажываннем, тонкімі чалавечымі эмоцыямі.

Увогуле, на думку М.Далгушына, балетную класіку трэба “пераглядзець”, аднаўляючы пастаноўкі, кожныя пяць — дзесяць гадоў. Бо адна і тая ж харэаграфія можа неслі ў сабе розныя канцэпцыі, актуальныя для таго або іншага часу, — гэтыя канцэпцыі і патрабуюць перагляду.

Невыпадкова ў нашым тэатры наспелі планы па аднаўленні “Жызлі” — вядома, з М.Далгушыным, у якога літаральна ўлюбiліся ўсе артысты. Яны амаль у адзін голас казалі, якая творчая атмосфера панавала на рэпетыцыях, але гэта было зразумела і без слоў: і па бляску ў вачах, і па тым, як, нават не дачакаўшыся заканчэння размовы, многія з іх пабеглі на сцэну — рыхтавацца.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Балетмайстар Мікіта Далгушын.

На наступны тыдзень запланавана пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, на якім гаворка пойдзе, у прыватнасці, аб развіцці дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы культуры і мастацтва і праектнай дзейнасці.

Што і казаць, тэма — надзённая і шматгранная. Прыватны бізнес, калі ён насамрэч цывілізаваны, павінен адчуваць сацыяльную адказнасць за духоўны стан грамадства. У такім выпадку словазлучэнне “мне выгадна” мае не толькі фінансава-эканамічную семантычную расшыфроўку. І ў Беларусі ёсць свае сталыя прыклады трывалых і эфектыўных дзяржаўна-прыватных стасункаў па ўмацаванні нацыянальнага тэатральнага і музычнага мастацтва, кінематографа... Прыклады ёсць, пакрокавая сістэма ж такіх сувязей — найперш нарматыўна-прававая — пакуль толькі фарміруецца. Таму праблемы сферы дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў галіне культуры — з ліку неадкладных.

Прайм-тайм для партнёрства

Расшыфраваць словазлучэнне “мне выгадна”

Пачнём з канкрэтыкі

Вось які прыклад прывёў на наша пытанне пра сённяшнюю сітуацыю ў прасторы дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва і праектнай дзейнасці ў сферы першы намеснік міністра культуры краіны Уладзімір Карачэўскі:

— Адзін з яркіх рэалізаваных праектаў — нядаўняе адкрыццё Цэнтра візуальных і выканальніцкіх мастацтваў, заснавальнікам якога з’яўляецца адзін з банкаў, вядомы заўважнымі культурнымі акцыямі, і наша падведмамская арганізацыя — рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Беларускі відэацэнтр”. Нямаю ініцыятыўу па ўвядзенні прыватнага капіталу ў сферу культуры выкрышталізавалася і за апошнія гады: побач з брэндавым “Славянскім базарам у Віцебску” паўстаў, скажам, Фестываль Юрыя Башмета. А летась беларускія гледачы апладзіравалі дэбютным “Рускім сезонам” Андрэя Ліпелі і форуму “Уладзімір Співакоў запрашае”. Хацелася б згадаць і пра эфектыўную працу ў кінаіндустрыі...

Вытокі прыватнага спонсарства на беларускім вопыце ў адным з нядаўніх нумароў “К” даволі трапна патлумачыла дырэктар Цэнтра візуальных і выканальніцкіх мастацтваў Анжаліка Крашэўская:

— Хто можа стаць мецэнатам, спонсарам? Толькі той, хто, дасягнуўшы пэўнага фінансавага ўзроўню, разумее, што ў адрозненне ад іх, вечным можа быць толькі мастацтва...

Інтэрпрэтуючы словы Анжалікі Крашэўскай, можна з упэўненасцю сцвярджаць: да спонсарства і мецэнатства трэба дарасці. І не дзіва, што дарастаюць і вырастаюць адзінкі: Марозавых і Трацяковых не бывае шмат. Іншых падштурхоўваюць да супрацоўніцтва з дзяржавай магутныя эканамічныя стымулы. Словазлучэнне “мне выгадна” набывае не пераноснае і высакароднае, а прамое і меркантильнае (чытай: выгаднае і выніковае) значэнне.

Дарэчы згадаць і пазіцыю кіраўніка таго самага банка — сузаснавальніка Цэнтра візуальных і выканальніцкіх мастацтваў — Віктара Бабарыкі, агучыўшы напярэдадні Міжнароднага тэатральнага форуму “Панарама”, чыя падтрымка — адзін з праектаў камерцыйнай структуры:

— Наш банк — генеральны партнёр фестывалю. Што папярэднічала гэтай рашэнню? Канкрэтызацыя банкаўскай місіі. Яшчэ колькі гадоў таму мы, нацэленыя на работу з недзяржаўным сектарам эканомікі, прыйшлі да высновы: банк павінен садзейнічаць фарміраванню ў рэспубліцы сярэдняга класа. Таму турбуемся не толькі пра

эканамічны складнік. Адчуваем ад усяго і нашу сацыяльную адказнасць перад грамадствам...

Ідэя — ухвальная, але пакуль шмат у чым эксклюзіўная. Прынамсі, у асяродку патэнцыйных спонсараў. Не кожны возьме на сябе падтрымку фестывалю, яго вядзенне “ад і да” ды пазіцыянаванне Беларусі як краіны, дзе заўжды шанаваліся шматгранныя тэатральныя традыцыі. Думаецца, перад намі той выпадак, калі форма ўласнасці — прыватная, а спосаб мыслення — дзяржаўны.

Стымулы — акрэслены

На слыху сёння — канкрэтныя крокі дзяржавы на шляху рэалізацыі партнёрства з прыватным капіталам. Згаданыя вышэй стымулы якраз у дадзены перыяд набываюць акрэсленыя рысы. Гаворка — пра распрацоўку заканадаўчых ініцыятыў і прыняцце важных дакументаў, датычных сферы культуры. Нагадаем, у гэтым месяцы быў падпісаны Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 77, які стварыў спрыяльныя ўмовы для прыцягнення інвестыцый у галіну. Як зазначыў у каментарыі для “К” начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Міхаіл Казловіч, у параўнанні з папярэднімі гадамі 2010-ы засведчыў: аб’ёмы спонсарскай дапамогі, прыцягненай на мерапрыемствы ў сферы, павялічыліся ў разы.

Адпаведна, такая дынаміка патрабуе і далейшых крокаў. У прыватнасці, цяпер, як раней паведамлялася ўжо Міністэрствам культуры краіны, рыхтуецца таксама праект Указа Кіраўніка дзяржавы, якім прадугледжваецца павелічэнне працэнта валавога прыбытку, што не будзе абкладацца падаткам, з 5 да 10.

Але... Не толькі стымуляванне

Пра тое, што дзяржаўнае фінансаванне культуры павінна як мага больш актыўна спалучацца са спонсарскай дапамогай і мецэнатскай дзейнасцю, сёння гавораць усе. Ёсць і пэўныя напрацоўкі ў гэтай сферы, датычныя музычнага мастацтва.

Той жа Міжнародны фестываль Юрыя Башмета ўжо пры сваім нараджэнні абапіраўся, акрамя вялікай дзяржаўнай падтрымкі, на шырокую дапамогу вядучых кампаній і прадпрыемстваў. Без такога шчыльнага супрацоўніцтва з бізнес-сферай не атрымалася б ніводзін з форумуў, названых вышэй Уладзімірам Карачэўскім. Можна ўгадаць і прадзюсарскі цэнтр “Спамаш”, які займаецца падтрымкай і раз-

віцём айчыннага эстраднага мастацтва, і многія іншыя. Справа не абмяжоўваецца адно сталіцай. Сувязь фестывальнага руху з прамысловымі прадпрыемствамі добра наладжана ў тым жа Віцебску. Ёсць свае традыцыйныя спонсары і ў Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, і ў Міжнароднага фестывалю сучаснай харэаграфіі (IFMC).

Погляд дзеячаў культуры на такую падтрымку адназначны: грошай за шмат не бывае. А што ж бізнес? Ці заўсёды яго прадстаўнікі гатовы з радасцю развітацца са сваімі “кроўнымі”? Што трэба зрабіць, каб узаемадзеянне розных крыніц фінансавання, накіраванае на добрыя мэты, было больш плённым?

— Каб спрасціць узаемаадносінны культуры і бізнесу, — кажа Віктар Маргелаў, сустаршыня Рэспубліканскай канфедэрацыі прадпрымальніцтва, першы намеснік старшыні Мінскага сталічнага саюза прадпрымальнікаў і працадаўцаў, — трэба, канешне, і надалей працягваць распрацоўку ды ўдасканаленне заканадаўчай базы. Можна ўводзіць нейкія падатковыя льготы. У іншых краінах, наколькі мне вядома, існуе нават падзяленне культурных аб’ектаў і грамадскіх суполак на некалькі груп. Для кожнай з іх — свае ўмовы фінансавай падтрымкі: дзесьці пералічаная сума ўвогуле падаткамі не абкладаецца, дзесьці — прымяняецца зніжанае стаўка падатку, а дзесьці — можаш падтрымліваць, але льготы на гэта не распаўсюджваюцца. Паўсюль свая градацыя! Але ж існуе і іншы аспект. Разумеецца, падтрымка культуры — гэта яшчэ і парывы душы чалавека. Пры такім падыходзе вялікую ролю адыгрывае ўжо не матэрыяльнае стымуляванне, а сам духоўны ўзровень асобы. Чалавекам часта рухае не думка пра тое, што ён атрымае нейкія льготы, у тым ліку падатковыя, ці зробіць сабе рэкламу, — ім рухае шчырае памкненне душы, якое ён часта нават не хоча афішаваць. Але каб такія памкненні ўзніклі, культуры і бізнесу трэба працаваць больш шчыльна, як мінімум — быць у полі зроку адно аднаго. Ёсць мерапрыемствы бізнесу, на якія трэба запрашаць дзеячаў культуры. Адпаведна, на культурныя падзеі няблага запрашаць яшчэ і дзелавую эліту. Вось тады і з’явіцца агульнасць інтарэсаў, што можа прывесці да сумесных праектаў. Дарэчы, і сёння ўжо ёсць праекты, якія атрымліваюць з нашага боку пастаяннае фінансаванне. Да прыкладу, Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў сумесна з выканкамамі і замежнымі спонсарамі рэалізуе вялікі праект па аднаўленні сядзібы Міхала Клеафаса Агінскага.

“Двухбаковы рух” да прыярытэту

Як паведамлі карэспандэнту “К” у Дэпартаменце па кінематографіі Міністэрства культуры краіны, сёння рыхтуюцца два дакументы, якія павінны значна палепшыць умовы дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы кінавытворчасці. Першы накіраваны на наданне дзяржаве і прыватным кампаніям і асобам роўнага статусу на сумесных кінапраектах, прадастаўленне значных фінансавых льгот для прыватнага капіталу. Другі абвесціць умовы адкрытага конкурсу на стварэнне мастацкай стужкі, якую часткова прафінансуе дзяржава.

Галоўнае — стварыць у дзяржаўна-прыватным кінапартнёрстве узаемавыгадны “двухбаковы рух”, пры якім дзяржава атрымлівала б прыватныя інвестыцыі ў бюджэты стужак, а прадзюсары маглі карыстацца дзяржаўнымі сродкамі для дасягнення вынікаў вытворчасці. Такая схема цалкам магчымая і мае вялікія шанцы на эканамічную эфектыўнасць. А менавіта фінансавая рэнтабельнасць з’яўляецца сёння прыярытэтам. Плануецца, што мэтазгоднымі будуць з’яўляцца праекты, якія змогуць акупляцца ў дыяпазоне трох — пяці гадоў, а праз год выходзіць на 40 — 50% вяртання ўкладзеных сродкаў. Найперш нашы кінематографісты разлічваюць на вытворчасць прадукцыі для тэлеканалаў.

Аспект апякунскага савета

І яшчэ адзін аспект, датычны тэмы дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы культуры. 12 сакавіка была прынята пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 308, паводле якой у арганізацыях культуры можна ствараць апякунскія саветы. Апроч іншых задач, саветы пакліканы дапамагаць у пошуку партнёраў для супрацоўніцтва, у прыцягненні пазабюджэтных і іншых дадатковых крыніц фінансавання, а таксама ажыццяўляць грамадскі кантроль за выдаткаваннем грошавых сродкаў.

Згодна з пазіцыяй Дэпартаменту па кінематографіі, існуюць усе пераумовы для эфектыўнага дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў кінагаліне. Іншая справа, што разлічваць на імгненнае з’яўленне звышспяховых капрадукцый не трэба: салідныя “гульцы” на сусветным кінарынку даражаць сваімі ідэямі і не спяшаюцца з’явіцца будучымі прыбыткамі.

...І два чаротавыя дахі

Не менш актыўна за тэатры супрацоўнічаюць з прыватнымі прадпрыемствамі і ініцыятывамі і айчыннымі музеі. Па словах дырэктара Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту Святалы Лакотка, устаноўва прыцягвае партнёраў на самыя разнастайныя мерапрыемствы.

У згаданым музеі мусіць стаць традыцыйным правядзенне так званых зялёных суботнікаў. Да прыкладу, у акцыі “Зялёны суботнік: скарбніца добрых спраў”, што адбылася летась, прынялі ўдзел каля 130 чалавек — супрацоўнікі адной з буйных замежных кампаній са сваімі сем’ямі, сябрамі і дзелавымі партнёрамі. Вынікам ініцыятывы стала добраўпарадкаванне экспазіцыйнага сектара “Цэнтральная Беларусь”. Да таго ж, дадатковым укладам у дапамогу музею стала вылучэнне спонсарскай дапамогі ў памеры 8 мільёнаў рублёў. Сродкі пайшлі на набыццё неабходнага абсталявання і будаўнічых матэрыялаў. Менавіта дзякуючы арганізацыйнай і фінансавай дапамозе спонсараў у межах устаноў адбыўся фальклорны фестываль, быў набыты неабходны для правядзення народных святаў і абрадаў рэжымі. Нават два чаротавыя дахі адрэстаўраваны якраз за кошт спонсара.

Як адзначылі ў гутарцы з карэспандэнтам “К” у адзеле па карпаратыўных сувязях кампаніі, цягам дзесяці гадоў быў рэалізаваны шэраг праектаў з Нацыянальным мастацкім музеем. Усяго кампаніяй ужо ажыццяўлена больш за 30 маштабных культурных імпрэз. Адсюль і ацэнка менавіта сацыяльнай актыўнасці на прафесійных конкурсах.

Вопыт стварэння такіх саветаў у Беларусі ўжо маецца, але, як зазначылі “К” ва ўпраўленні ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры краіны, толькі ў адзінкавым выпадку. Гаворка — пра дабрачынны савет, які ўзнік яшчэ ў чэрвені 2010 года пры Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа.

Па словах старшыні гэтага савета Анатоля Грэжава, колішняга начальніка аддзела культуры Стаўбцоўскага райвыканкама, сённяшня надзённая задача — збор грошай на добраўпарадкаванне прылеглай да музея тэрыторыі і на ўсталяванне скульптурнай кампазіцыі да 130-годдзя Якуба Коласа. Ахвяраванні на гэта ўжо пералічылі шматлікія арганізацыі як дзяржаўнай, так і прыватнай формы ўласнасці. Прычым менавіта з прыватнікамі цяпер вядзецца самая актыўная праца.

Ініцыятыва стварэння падобнага савета была і ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь. Але, як зазначыў начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Міхаіл Казловіч, савет не быў створаны з-за адсутнасці адпаведнай заканадаўчай базы. Натуральна, дзякуючы пастанове Савета Міністраў усе перашкоды зняты.

Перспектывы дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва і праектнай дзейнасці ў сферы культуры, зразумела, немагчыма ўсебакова ахапіць у адным артыкуле. Але прыведзеныя прыклады, заяўкі на цікавыя ідэі, нават агучаныя праблемныя моманты, што неабходна найперш вырашыць зацікаўленым партнёрам, сведчаць пра станоўчую дынаміку ў гэтым пытанні. Прычым сама разнастайнасць форм, якую можна скарыстаць на шляху ўключэння сродкаў бізнес-структур у культурную прасторы, прадказвае істотныя зрухі ва ўзаемадзеянні дзяржавы і прыватніка. Прычым прыватніка ініцыятыўнага і зацікаўленага ў атрымліванні дывідэндаў не толькі фінансавых, але і іміджавых.

Філасофія дзелавой актыўнасці

Што возьмем для пачатку раскруткі тэмы апырэры? Відаць, тэзіс: тэатр адносіцца да некамерцыйнай сферы, таму ад яго нельга патрабаваць прыбытку і самаакупнасці. Кожны, хто бярэцца за стварэнне яшчэ аднаго храма Мельпамены, разумее: справа тая — планавая стратэгія. Але ці можа гэты факт успрымацца ў якасці індальгенцыі для адміністратараў пэўнай трупы на тое, каб спакойна плыць па цячэнні?

Пад час выкарыстання правэральных часам тэхналогіі ўплыву на рыначную сітуацыю адкрываюцца выдатныя магчымасці па новаму паднесці культурны прадукт. Нездарма маркетынг называюць філасофіяй вядзення гаспадарання. А спецыяльна для ўстаноў культуры спецыялістамі было перапрацавана асноўнае

яр-акцыі адразу трапляюць у сваю фокус-групу. Тэатральная атмасфера падказала і адпаведную форму падачы інфармацыі. Кожны з нас, чкаючы пачатку спектакля, прачытваў праграму, што называецца „ад і да“. Таму першае, што мы зрабілі, — паклалі яе ў канверт са спецдызнам. Засталося толькі запоўніць яго рэкламнымі праспектамі...

З адпаведнай прапановай Аляксандр Хаёт звярнуўся да кіраўнікоў прадпрыемстваў раёна. Самым складаным было — запэўніць бізнесменаў у эфектыўнасці такога „маркетынгу па выпадку“. Тым больш, што падобныя схемы яшчэ не апрабаваны ў мінскім тэатры — відовішчых устаноў. Пры выбары будучых партнёраў ён кіраваўся тым, што аўдыторыя ў першую чаргу зверне ўвагу на цікавыя акцыі неабходных спажывецкіх паслуг.

Скажам, сярод глядачоў нямалых, каму патрэбна дабірацца ў іншы бок горада. Адпаведна, пасля закан-

нават рыхтуюць гадзінную танцавальную праграму з дзі-джем. Вось днямі тэлефанавалі з Барысава: дзякавалі за сумесную культурную акцыю, — дадаў Аляксандр Хаёт.

— Наша паслуга для бізнесменаў у параўнанні з коштам рэкламы на тэлебачанні ці ў Інтэрнэце — капеечная. Мы разумелі, што вялікія лічбы за афармленне дамовы спалохалі б будучых партнёраў. А тэатру гэтай сумы дастаткова, каб забяспечыць праграму з добрай паліграфіяй. Раней глядач атрымліваў іх бясплатна, сёння ж мы можам прадаваць іх разам з цікавым дадаткам за тысячу рублёў, — паведаміў галоўны адміністратар. — Але ў гэтай сітуацыі нас нават не грошы цікавяць. Галоўная задача дадзенай маркетынгавай стратэгіі — абудзіць інтарэс да нашага тэатра. Зрэшты, у студзені паказчык запаўняльнасці залы ўзніўся да 92%...

А што ж наконт саміх прыватнікаў? Ці аказала на іх істотны ўплыў маркетынгавая стратэгія Новага тэатра?

— Прынамсі, салон друку паведаміў: штомесячна яго наведвае да 40 кліентаў — „тэатралаў“. А прадстаўнікі сеткі фітнес-клубаў не ўзялі ўжо існуючыя флаеры, а зрабілі асобныя буклеты спецыяльна для нашага глядача, — прывёў прыклады Аляксандр Хаёт. — Як бачыце, у гэтым выпадку няма праіграшых...

Ля Новага тэатра ўжо з’явіліся „піраты“, якія пасля спектакля на выхадзе раздаюць прывычным да флаераў глядачам запрашэнні на іншыя культурныя мерапрыемствы. Як кажуць, такое „пераймае вопыт“ — гэта першая прыкмета папулярнасці. У дадзеным выпадку — папулярнасці засвоенага тэатрам метаду „маркетынгу па выпадку“.

Падтрымаць прэм’еру лагістыкай

Дачытаўшы да гэтага месца, магчыма, хтосьці скажа, што за сапраўдным мастацтвам аматар паедзе ку-

ды заўгодна, нягледзячы на адлегласць, затрачаны час ці наяўнасць бонусаў. Пагаджуся. Але існуе невялікая працэнт аўдыторыі, што ўпершую судакрацення з пэўнай тэатры на-відовішчнай пляцоўкай. Каб ужо на дадзеным этапе наведвальнік абраў пэўны тэатр, маркетологамі распрацоўваецца лагістычная сістэма.

Прынамсі, у сталіцы гандаль усё больш заглябляецца ў Сеціва, і продаж білетаў у гэтым выпадку — не выключэнне. Каб дапамагчы патэнцыйнаму наведвальніку пазбавіцца ад неабходнасці шукаць касу, тэатр далучаецца да сістэмы электронных білетаў. Асабліва гэтае ноў-хау спадабаецца нецярплівай моладзі, якая зможа адразу ў е-афішы забраніраваць неабходнае месца ў глядзельнай зале. (Дадзеную тэму мы ўзнімали на сацыяльных палосах у мінулым нумары.)

Комплексны маркетынг вымагае павялічанага інфарматызацыі патэнцыйнай аўдыторыі. Зразумела, самы прасты шлях для любога прадпрыемства ў такім выпадку — адкрыццё сайта. Аднак не кожнай установе культуры пакуль па кішэні мець старонку ў Сеціве. Добрым выйсцем становяцца куды таннейшыя, а то і наогул бясплатныя, блогі. Вось і Новае тэатр уносіць апошнія праўкі ў будучым імянным блогу, што вось-вось адкрыецца на адным з самых папулярных айчынных парталаў. З пункта гледжання лагістыкі — крок добра пралічаны, бо і выдаткі ў параўнанні з адкрыццём сайта зніжаны, і пазбегнута праблема раскруткі сваёй старонкі: партал забяспечыць сталыя спасылкі.

На стадыі вырашэння — яшчэ адна праблема. У тэатры пакуль пусте фае другога паверха. Па словах Васіля Мартэцкага, разам з галоўным мастаком Яўгенам Волкавым яны мяркуюць ператварыць гэтую плошчу ў выставачную залу. Цастка публікі прыходзіць за паўгадзіны да пачатку спектакля і патрапіць у... сапраўдны культурны цэнтр на ўзроўні раёна.

Для большай уцягнутасці мэтавага глядача ў тэатральны працэс быў заснаваны „Клуб сяброў Новага тэатра“. У мінулым сезоне на штомесячныя сустрэчы запрашалі студэнтаў Беларускага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта, а цяпер падобная праграма рыхуецца для Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта. Запрасіўшы публіку на сваю „кухню“, тэатр прапаноўвае іншымі вачыма паглядзець на тое, што адбываецца на падмостках. А гэта — таксама маркетынгавае ход, які дапамагае выхаваць „свайго“ заўзятата наведвальніка.

Зразумела, што падобныя дышмат якія іншыя (справа — за крэатывам!) ініцыятывы дзяржаўна-прыватнага партнёрства мусяць уключацца ў практыку вядзення гаспадарання. Маркетынгавыя напрацоўкі дазваляюць дадаткова ўплываць на актыўнасць спажываўца — пакупніка культурнага прадукту. Як паказвае прыклад Новага тэатра, маркетынгавая канцэпцыя не адсоўвае на другі план творчых пошукаў творчага калектыву. Яна толькі дапаўняе репертуарную палітыку, актыўна прасоўваючы трупу на рынку, а таксама клапоціцца аб глядачы, падмацоўваючы станочны імідж тэатра.

Але, разам з тым, перафразуючы вядомы закон Мёрфі, дадамо: недастатковыя выдаткі на прадуманы маркетынг прыводзяць да бесэнсоўнай траты грошай. Калі ж прасоўваннем культурнага прадукту на рынку будуць займацца спецыялісты, стане значна прасцей знаходзіць магчымасці для рэалізацыі нават самых затратных творчых ідэй.

Настасся ПАНКРАТАВА

Як прыцягнуць бізнесменаў на „тэатральную дарожку“?

Ці трэба каго пераконваць у тым, што тэатр сёння — не толькі творчасць, але і вытворчасць? А з гэтага вынікае неабходнасць існавання па пэўных законах рынку і вывучэння зводу правілаў маркетынгу. Дапаўняць духоўнае начынне цікавай маркетынгавай сістэмай, каб у выніку дадаць іміджу сваёй арганізацыі станоўчыя рысы і дасягнуць пэўных эканамічных перамог — гэтую дзейнасць распачаў адзін са сталічных тэатраў. На яго прыкладзе, а таксама на досведзе рэгіёнаў мы паспрабавалі высветліць перспектывы дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва і, уласна, ініцыятыўнасць устаноў сферы культуры ў развіцці праектнай дзейнасці.

правіла, згодна з якім прадукт змяняецца ў залежнасці ад патрабаванняў спажываўца. У дачыненні да мастацтва, што ўплывае на густы глядача, маркетынгавая стратэгія вызначаецца менавіта з улікам індывідуальных асаблівасцей творчай арганізацыі.

Усе гэтыя тэарэтычныя выкладкі ўзялі на ўзбраенне ў сталічным Новым тэатры, заснавальнікам якога з’яўляецца Мінгарвыканкам. Яго адміністрацыя, атрымаўшы два гады таму асобны будынак для калектыву, пачала шукаць прыныпова іншыя падыходы для вырашэння вядомых праблем.

— Усе нашыя маркетынгавыя вышукі былі абумоўлены ў першую чаргу клопатам пра глядача, — кажа дырэктар установы Васіль Мартэцкі. — Мы знаходзімся ў баку ад, так бы мовіць, асноўных „тэатральных дарожак“ Мінска. Канешне, за дзевятнаццаць гадоў існавання сваімі пастаноўкамі тэатр выхаваў глядача, які спецыяльна едзе ў раён Мінскага аўтазавада з любога кутка горада. Цяпер жа паўстала пытанне фарміравання найлепшага асяроддзя для нашых прыхільнікаў.

У тэатразнаўстве існуе спецыяльны тэрмін „тэатр-дом“. Магчыма, XXI стагоддзе вымагае дадатковага вызначэння гэтага тэрміну, каб дамам тэатр станаўся і для глядачоў. А вось узровень уцягнутасці наведвальніка ў гэтую структуру якраз і залежыць ад зладжанага маркетынгавай сістэмы.

Да білета — спажывецкі бонус

Галоўны адміністратар Новага тэатра Аляксандр Хаёт упэўнены, што творчасцю патрэбна займацца не толькі на сцэне, але і ў глядацкім адзеле. Таму, як толькі скончылася капітальная рэканструкцыя будынка ўстаноў і жыццё калектыву ўвайшло ў сваё рэчышча, мой суразмоўца прапанаваў дырэктару ўласна распрацаваную маркетынгавую схему.

— Для мяне было відавочна: тэатр сёння — гэта шыкоўная пляцоўка для размяшчэння рэкламы. Асабліва — тых прадпрыемстваў, што знаходзяцца побач з намі: у глядзельнай зале — шмат жыхароў Партызанскага раёна сталіцы, таму падобныя пі-

чэння спектакля ім, скажам, неабходна таксі. Супрацоўніцтва з адным са сталічных прыватных таксапаркаў дазволіла падарыць сталым наведвальнікам Новага тэатра добрую зніжку на паслугі. Зрэшты, пэўныя фінансавыя абмежаванні не дазвалялі ўстанове ўпісацца ў даўно распра-

ваную прадпрыемствам бізнес-схему прадастаўлення зніжак, але спрацаваў індывідуальны падыход.

— Дзякуючы дамоўленасцям, дысконтную карту на паслугі таксі атрымлівае той, хто прад’явіць адміністратару тэатра тры білеты на нашы спектаклі і адпаведную колькасць флаераў арганізацыі. Значыць, тыя карты ў лютым атрымала 20 чалавек. Гэта значыць, 20 чалавек не менш за тры разы прыходзілі да нас! — падлічвае суразмоўца „К“.

У дадзеным выпадку спрацоўваюць механізмы пазнавальнасці: калі тэатр мае ў актыве высокапрафесійную ігру актёраў і якасныя пастаноўкі, то глядач з задавальненнем купіць білет на чарговую прэм’еру.

Як значыць Васіль Мартэцкі, клопатам пра публіку абумоўлена і партнёрства з вядомым рэстаранам. На сённяшні дзень Новы тэатр мае памяшканне для буфета, але з-за тэхнічных праблем рознага кшталту пакуль не можа яго адкрыць. Таму магчыма са зніжкай павячэраць па суседстве становіцца прыемным дадаткам да асалоў ад сустрэчы з мастацтвам. Па словах галоўнага адміністратара, такі варыянт асабліва дапаможа настаўнікам са сталічнай вобласці, якія прывозяць на дзённыя пастаноўкі групы дзяцей, а тых неабходна яшчэ накарміць абедам. „Для такіх выпадкаў нашы партнёры

Ракіроўка „па выпадку“. І не толькі

Закон рэкламы на глебе маркетынгу

Як бачна, для ўдалага маркетынгавай структуры не трэба выдумляць веласіпед — каб яна дзейна існавала, неабходна спалучыць у строгаю сістэму вядомыя элементы, „прыправіўшы“ іх арыгінальнай ідэяй, з улікам асаблівасцей адпаведнай творчай арганізацыі. Упэўнена, досвед Новага тэатра магчыма перанесці на глебу ўстаноў культуры іншых сфер дзейнасці.

Прынамсі, следам за тэатральным ноў-хау з’явілася сумесная акцыя кінатэатра „Кастрычнік“ і размешчана побач з ім кавярні. Праўда, у гэтым выпадку ініцыятыва зыходзіла, як паведаміла вядучы метадыст кінатэатра Яна Тозік, менавіта ад прыватніка:

— Наш адзел у першую чаргу праводзіць тэматычныя маладзёжныя мерапрыемствы, кіналекторыі, арганізуюць сустрэчы з прадстаўнікамі дзіцячых друкаваных выданняў, спартыўных секцый. Што да прасоўвання рэкламы, то пэўныя прапановы мы атрымліваем непасрэдна ад аддзела інфармацыі і рэкламы ўнітарнага прадпрыемства „Кінавідэапракат Мінгарвыканкама“...

Пэўныя маркетынгавыя хады знайшлі прымяненне ў работнікаў культуры рэгіёнаў. Прыкладам, начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандр Лойка адзначыў удалую арганізацыю работы Раённага дома культуры Слоніма, які ўжо амаль на 50% зарабляе на свае патрэбы самастойна.

Па словах дырэктара РДК Мікалая Адамчыка, сакрэт поспеху — у добра наладжанага працы з мясцовымі прадпрыемствамі. Культработнікі прапаноўваюць калектывам канцэртныя праграмы, улічваючы спецыфіку мэтавай аўдыторыі — працаўнікоў пэўнай вытворчасці. У выніку — сталыя прыбыткі ўстаноў. Чым не добрая маркетынгавая стратэгія?!

— Некаторыя нашы калектывы дадаткова супрацоўнічаюць з прадпрыемствамі. Прынамсі, тэатр моды дэманструе мадэлі адзення мясцовай вытворчасці. У выніку — выгадна для ўсіх. У прыватнасці, наш РДК за 2010 год рэалізаваў платных паслуг на 279 мільёнаў 445 тысяч рублёў, — падкрэсліў Мікалай Адамчык.

Беларускае кіно заўсёды надавала вялікую ўвагу стужкам для дзяцей. 24 сакавіка, разам з пачаткам школьных вясновых канікул, на экраны кінатэатраў Беларусі выходзіць новы фільм Алены Туравай “Рыжык у Залюстэрачы”. Але гэтым разам Нацыянальная кінастудыя прапанава глядачу не проста сямейнае кіно. Досыць распаўсюджанае ў свеце, яно з’яўляецца самым папулярным і прыбытковым, бо накіраванае на глядачоў розных пакаленняў.

Знятая паводле аўтарскага сцэнарыя, стужка Алены Туравай насычана падзеямі і персанажамі. Адначасова яна адсылае да самых вядомых казак Льюіса Кэрала, Ганса Хрысціяна Андэрсэна і работ нацыянальнай кінакласікі — карцін Леаніда Нячаева, Уладзіміра Бычкова, — на якіх узгадана не адно пакаленне дзяцей на постсавецкай прасторы. Але, у адрозненне ад стужак згаданых папярэднікаў, “Рыжык у Залюстэрачы” — фільм куды больш складаны, у першую чаргу дзякуючы багата выкарыстаным новым тэхналогіям. На прыкладзе новай карціны становіцца зразумела: айчыннае кіно за

санажаў. Заўважу, што ў свеце 3D-анімацыі зрабіць так, каб поўсць у кадры выглядала натуральнай, лічыцца ці не самай цяжкай задачай. Нашы “пухнатыя” атрымаліся як след — шарсцінка да шарсцінкі, чым можна толькі ганарыцца!

І такіх прыкладаў можна прывесці вельмі шмат. Дзякуючы супервайзеру спецэфектаў Аляксею Дубко нам удалося ўвасобіць задуманае.

— Супервайзер — новая прафесія ў спісе кінематаграфічных, якая з’явілася на “Беларусьфільме” толькі некалькі гадоў таму...

— Так, супервайзер спецэфектаў — чалавек, які адказвае за падрыхтоўку ўсіх спецэфектаў карціны, — з’яўляецца “связным звяном” для ўсіх спецыялістаў, мастакоў і праграмістаў, што працуюць над стужкай. Прычым яго праца пачынаецца яшчэ з падрыхтоўчага этапу, калі супервайзер можа сур’ёзна скарэжкіраваць планы здымачнай групы. Усе спецэфекты можна падзяліць на дзве часткі: так бы мовіць, “натуральныя”, якія выконваюцца ўжывую, і цалкам камп’ютарныя. Існуюць і тыя, што пасля звычайных здымак на плёнку потым дапрацоўваюцца на камп’ютары. У нас было і першае, і другое, і трэцяе. Наогул, здымаць кіно з камп’ютарнай графікай і анімацыяй — складаны працяглы працэс.

Калі ў кадры, паводле сцэнарыя, павінны прысутнічаць віртуальныя персанажы, акцёрам даводзіцца весці дыялог з пустым месцам, скіроўваць сваю міміку і погляд ту-

га героя шукалі доўга. Справа была яшчэ ў тым, што, паводле сцэнарыя, нашай гераіні Вераніцы — дванаццаць гадоў, а многія дзяўчынкі ў наш час у гэтым узросте выглядаюць амаль дарослымі. Кастынг ішоў цягам трох тыдняў: спачатку мы знайшлі адну цікавую дзяўчынку, яна выдатна справілася з заданнем, але не ўмела катацца на роліках, што было неабходна па сцэнарыі. Тады ў апошні дзень кастынг мы паспрабавалі Дзіяну Запрудкую, і яна ідэальна падыйшла на ролю гераіні, якая трапляе ў магічны свет Залюстэрача!

Мы пафарбавалі валасы дзяўчынкі ў руды колер, выглядае яна ў кадры вельмі незвычайна, таму шмат хто нават не можа пазнаць у Дзіяне колішнюю гераіню са стужкі “Ваўкі” Аляксандра Колбышава. Дзіяна — вельмі кінагенічная, кінакамера яе, як кажуць, “любіць”.

— Але і дарослыя акцёры ў стужцы сыгралі вельмі добра...

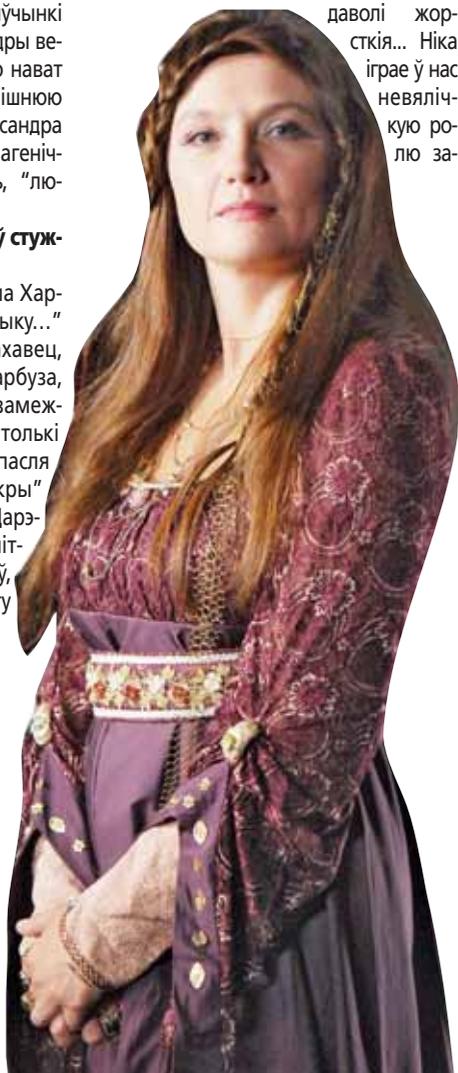
— Так, хачу адзначыць Паўла Харланчука, які выканаў у “Рыжыку...” адразу тры ролі, Ганну Самахава, Дзмітрыя Пустыльніка, Алега Гарбуза, іншых беларускіх акцёраў. З замежных “медыйных твараў” у нас толькі адзін Дзмітрый Мілер. Але і ён пасля здымак у “Рыжыку...” і “Масакры” стаў для нас амаль родным. Дарэчы, як і Павел Харланчук, Дзмітрый Мілер іграе некалькі роляў, і яны атрымаліся ў яго папросту выдатна!

Тэст на дачцэ

— У Галівудзе існуе паняцце тэст-прагляду. Якім чынам вы “правяралі” сваю гісторыю?

— У нас кожны рэжысёр вынаходзіць свой асабісты спосаб праверкі. Я пачала пісаць сюжэт “Рыжыка...” яшчэ ў 2002 годзе, калі нарадзілася мая дачка Ніка. Дарэчы, галоўную гераіню стужкі завуць Веранікай, як і маю дачку. Менавіта яе я і бачыла ў сваёй гераіні. Але здымаць Ніку ў галоўнай ролі не наважылася: адносіны паміж рэжысёрам і выканаўцам бываюць

даволі жорсткія... Ніка іграе ў нас невялічкую ролю за-

Кінарэжысёр Алена ТУРАВА:

“РЫЖЫК...” У ФАРМАЦЕ СЯМЕЙНАГА КІНО”

апошнія некалькі гадоў зрабіла вялікі крок наперад, прынамсі, у валоданні сучаснай тэхнікай.

Складанае спалучэнне традыцыйных здымак на кінаплёнку і рознабаковай камп’ютарнай анімацыі — “візітоўка” менавіта Алены Туравай. “Рыжык у Залюстэрачы” — другая поўнаметражная работа рэжысёра, якая прыйшла ў ігравое кіно з вялікім вопытам працы над мультыплікацыйнымі творами. Талент прыдумаць свой, асаблівы, свет, а галоўнае — здолець увасобіць яго на экране — моцны бок энергічнага характару Алены Туравай. Менавіта з таго, якім чынам пераносілі фантазію з паперы на кінаплёнку, і пачалася наша размова з аўтарам прэм’еры “Беларусьфільма”.

Эфекты правяць балем

— Камп’ютарнай графікі ў нашай стужцы вельмі шмат, — зазначае Алена Турава. — Хачу выказаць асобную удзячнасць тым цудоўным мастакам, спецыялістам-камп’ютаршчыкам, што з намі працавалі. Аказалася, на Беларусі ёсць людзі, якія могуць рабіць камп’ютарныя спецэфекты не горш, чым у Галівудзе! Пры гэтым значна танней, ды з большай выдумкай, бо бюджэт нашага “Рыжыка...” у разы меншы за галівудскія стужкі. Сёння ў нас ёсць сучаснае абсталяванне, але яшчэ некаторых складаных прыстасаванняў і апаратуры “Беларусьфільм” пакуль не закупіў. Таму даводзіцца вырашаць праблемы сваімі сіламі з дапамогай прыродных здольнасцей. Напрыклад, такі эфект, які па-англійску называецца motion camera і дазваляе “размнажаць” персанажа ў кадры, мы стваралі без адпаведнай апаратуры. Атрымалася не горш, чым за мяжой! Тое ж можна сказаць аб персанажы, які цалкам створаны з пяску, прычым, як і ў самых якасных замежных карцінах, кожная з мноства пясчынак рухаецца асобна. Заўважу, што зроблены гэты эфект зусім па-іншаму. Затое вынік — не горшы! Як і “поўсць”, якая пакрывае некаторых пер-

Пра спецэфекты, 3D для казкі і няўрымслівае пакаленне

ды, дзе знаходзіцца гэты персанаж, што няпроста нават для вопытнага артыста. У нас такіх момантаў — процьма!

Хто ў кадры?

— Але для таго, каб камп’ютарны персанаж атрымаўся “жывым”, патрэбны не толькі голас, але і міміка...

— Так, на шчасце, у Мінску ёсць некалькі аніматараў, якія могуць “іграць” за свайго персанажа. Да слова, для яго агучвання патрабуецца адразу двое акцёраў. Першы запісвае чарнавы гук, па якім працуюць аніматары, вымалёўваючы міміку і рухі персанажа адпаведна словам тэксту. І толькі пасля таго, як візуальны шэраг будзе гатовы, да працы прыступае асноўны акцёр, чый голас і пачуе глядач. Да прыкладу, нашага персанажа Чуха вельмі ўдала агучыў Сяргей Журавель.

Што да спецэфектаў, дык самае лепшае, калі глядач папросту іх не заўважае, гэта значыць, не адрознівае “жывое” ў кадры ад “камп’ютарнага”. Дзякуючы богу, у нас ёсць спецыялісты, якія спраўляюцца з пастаўленымі задачкамі не горш за замежных. Іншая справа — колькі яны могуць зарабіць за свае ўнікальныя навыкі. Тут мы, зразумела, адстаём, але, што характэрна, на “Рыжыку...” заняты людзі, якім было цікава працаваць на сваё, а не на чужое кіно.

— А ці складана знаходзіць акцёраў для працы ў такой сучаснай стужцы?

— На дзіва, дарослых падбіраць куды прасцей за дзяцей. Здавалася б, малодзе пакаленне павінна лепш разумець, што такое віртуальнае рэальнасць. Аднак, калі справа даходзіла да таго, каб уявіць побач з сабой “віртуальны” персанаж, дзеці губляліся і паводзілі сябе ненатуральна, у адрозненне ад прафесійных артыстаў. Таму, калі з выканаўцамі роляў дарослых персанажаў мы разабраліся даволі хутка, то галоўна-

Родныя сцены дапамагаюць

— Ці можна сказаць, што “Рыжык у Залюстэрачы” — самы складаны на сённяшні дзень праект Нацыянальнай кінастудыі?

— Безумоўна. Канешне, камп’ютарная графіка выкарыстоўвалася ў нас і раней, але яна была рэалістычная, такога палёту фантазіі, як у нас, на “Беларусьфільме” пакуль не было. У многім гэта адбылося, паўтаруся, дзякуючы з’яўленню на студыі сучаснай апаратуры. На жаль, таленавітых ды адуканых людзей, якія могуць спраўляцца з такой тэхнікай, няшмат, але яны ёсць, і з задавальненнем супрацоўнічалі з нашай здымачнай групай паралельна з удзелам у замежных праектах.

— Сучасная кінаказка абавязкова патрабуе такой неверагоднай колькасці камп’ютарнай анімацыі ды іншых спецэфектаў?

— Зняць дзіцячую стужку без спецэфектаў, можа, і магчыма, але з часоў майго дзяцінства маленькі глядач вельмі змяніўся. Дзеці пабачылі шмат замежных казак. Існуюць пэўныя формы кінаказкі — хочаш не хочаш, але даводзіцца імі карытацца. Канешне, мы не можам спаборнічаць з Галівудам у памеры бюджэту. Таму разлічваем не толькі на спецэфекты, але і на саму гісторыю, падачу яе акцёрамі. Казка, якую знялі мы, цалкам айчынная — тая, што можна прыдумаць толькі ў нас, са сваім сюжэтам. Такую нельга зрабіць у Галівудзе — толькі ў Беларусі!

— Ці засталіся якія-небудзь першапачатковыя планы нявыкананымі?

— Планавалася, што адна са сцэн з дапамогай Ялцінскай кінастудыі будзе знята ў крымскіх пярчах. Але ў выніку здымалі ў павільёне на “Беларусьфільме”, што, з аднаго боку, было зручна, бо на студыі ўсё пад рукой, з іншага ж — гэтай сцэне ўсё такі не хапіла адчування пэўнай натуральнасці, а дзеці гэта адразу заўважаюць. Лічу, аднак, што сцэна — атрымалася, энэ-такі, дзякуючы камп’ютарнай апрацоўцы.

Французскія “Гарызонты”

Выстаўка фотаздымкаў пейзажаў пад назвай “Гарызонты” адкрылася днямі ў мастацкай галерэі “Універсітэт культуры”. Яе аўтар — прафесійны фотамастак з Францыі Антуан Ганен.

Экспазіцыя чорна-белых здымкаў прыроды і архітэктуры Францыі працуе ў рамках Дзён франкафоніі ў Беларусі. Яе арганізавала Пасольства Французскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь.

Выстаўка дэманструе тэхналагічныя будынкі буйных прадпрыемстваў еўрапейскай краіны на фоне мясцовых краявідаў. Прагматызм і рамантыка, зручнасць і імкненне вылучыцца, гармонія сучаснай архітэктуры з прасторай — фотамастак адлюстроўвае самыя лепшыя якасці гэтых будынкаў праз прызму ўласных назіранняў, эксперыментаў з кампазіцыяй і святлом.

Усе гэтыя фотаработы ўваходзяць у альбом “Гарызонты”, які змяшчае здымкі, што былі створаны Антуанам Ганенам цягам васьмі гадоў. Прэзентацыя альбома і выстаўка адбыліся ў шматлікіх краінах свету. У галерэі “Універсітэт культуры” творы мастака будуць экспанаваны да 26 сакавіка.

Рыцары і “фішка”

25 — 26 чэрвеня ў Мсціславе адбудзецца традыцыйны фестываль сярэднявечнай культуры “Рыцарскі фэст. Мсціслаў-2011”.

Па словах дырэктара Раённага метадычнага цэнтру Тамары Чубанавай, у праграме мерапрыемства запланаваны святочнае шэсце рыцарскіх клубаў, турніры лучнікаў і мечнікаў, групавыя бугурты, майстар-класы па танцах і сярэднявечнай музыцы, выступленне музычных і танцавальных калектываў, фаер-шоу і многае іншае. Ахвотныя змогуць таксама пачаставацца старадаўнімі стравамі сярэднявечнай беларускай кухні, паўдзельнічаць у разнастайных конкурсах і пабываць на экскурсіях у Мсціславе і раёне.

Упершыню, як паведаміла Тамара Чубанова, для гасцей фестывалю будзе зладжана спаборніцтва конных рыцараў. Па меркаванні арганізатараў мерапрыемства, гэтая “фішка” дазволіць прывабіць да рыцарскага фэсту большую колькасць наведвальнікаў.

Насустрасябрам

Дабрачынная акцыя “Дарога дарому” ў падтрымку брацоў нашых меншых адбудзецца сёння ў сталічным Цэнтральным дзіцячым парку імя М.Горкага. Яе пачатак — а 13-й гадзіне.

Грамадскае аб’яднанне аховы жывёл “Эгіда” ўжо неаднойчы дапамагала бяздомным і згубленым хатнім жывёлінам атрымаць такім чынам гаспадароў. Праграма сённяшняй акцыі будзе насычаная і цікавая. Да яе далучыліся і музыканты: Настасся Ціхановіч, Вера Карэтнікава, Аляксандра & Канстанцін, Шыр ды іншыя. Як паведамілі карэспандэнту “К” у аб’яднанні, многія з іх штогод прымаюць удзел у канцэртах, якія адбываюцца ў падтрымку бяздомных жывёлін. Госці падзеі пабачыць і прэзентацыю сабачай моды, пад час якой самыя маленькія сабачкі прадэманструюць арыгінальныя касцюмы.

Шмат валанцёраў дапамогуць арганізаваць і правесці свята, і кожны з нас можа стаць ім: “Эгіда” чакае ад наведвальнікаў дапамогі ў выглядзе корму для жывёлін, лекаў, неабходных для іх жыцця і росту рэчаў. Пад час акцыі будуць працаваць ветэрынары.

**Занатаваў Антон СІДАРЭНКА
Фота Віктара ЗАЙКОўСКАГА**

У экспазіцыйнай зале.

Чарговы паказ новых работ маладых мастакоў Беларусі, які праходзіць гэтымі днямі ў Палацы мастацтва, як бы першапачаткова дапускае неаднастайнасць водгукаў гледачоў і крытыкаў. Гэта радуе. Менавіта ў Палацы мастацтва мы доўга прывучаліся да зусім іншага — “харавога” — успрымання, да думкі, што любая экспазіцыя павінна адказваць нейкім усеабдымным нарматывам і, адпаведна, адзначацца як “дасягненне” альбо як “сведчанне недапрацовак”. Цяпер жа сам характар паказаных маладзёжных твораў настойліва нагадвае: рэаліі мастацкага працэсу на справе не вельмі залежаць ні ад патрабавання ўніверсальнасці, ні ад таго, “што пачне гаварыць княгіня Мар’я Аляксееўна”. Але ёсць яшчэ параметры, разгляд якіх прымушае параўноўваць “Маладзёжную-2011” з іншымі экспазіцыямі даўняга і нядаўняга мінулага.

М.Мароз. “Імклівая”.

Т.Казанцава. “Час”.

А мо падпусцім час бліжэй?..

У Палацы мастацтва працуе “Маладзёжная-2011”

Адразу скажу: у стаўленні да выстаўкі як да своеасаблівай цэласнасці сённяшняй экспазіцыя, якая чамусьці размешчана ў невялічкіх залах графікі і ДПМ, а не на версе палаца, — крок назад. Не буду меркаваць, ці выявілася тут сьвядомая пазіцыя арганізатараў, перашкодзілі цяжкасці асваення дадзеных залаў або былі іншыя прычыны, але факт застаецца фактам: уласна выстаўка пабудавана даволі трывіяльна — насуперак магчымым чаканням. Адсутнічае энергічнае фарміраванне прасторы, і таму экспазіцыя не ператварылася ў род актыўнага, накіраванага дзейства. Літаральна кожны крок тут кліча да асобага пункта адліку, сістэма успрымання адной работы ўжо не прыдатная для наступнай. Тэндэнцыя так шмат, што іх пералік заняў бы аб’ём цэлага каталога. А, дарэчы, ці будзе выдадзены каталог гэтай выстаўкі, ці яна, як многія іншыя, кане ў Лету?

Дык вось, тут у недалёкім суседстве апынаюцца сацыяльны пафас (“Браняносец у пацёмках” А.Пяткевіча, “Final destination” В.Зянько) і свавольнае дэкаданс (дыптых “Падарунак” і “Фрэш” С.Гурскага), сумны сарказм (“Кароль Лір” І.Семілетава, “Хай заўжды будзе мама...” і “Нічога агульнага” В.Крупскай) і рамантычная колерадынаміка (“Шакалад” А.Хобатавай, “Прыцягненне святла” А.Івановай, “Далёка на захад” В.Пешкуна), адкрыты сімвалізм (“Адно цэлае” П.Піраговай (дрэва), “Песня” В.Ягоўдзік (літаграфія) і ўдмлівае “даследаванне” свайго асабістага “Я” (“Паласатае жыццё” В.Орсік (бронза), “Ты мяне бачыш”, “Ты і я” Г.Сілівончык, “Я — мора” У.Швайбы, “Дзівочыя сны” Г.Ціханавай (афорт). Спалучаюцца “чыстая” дэкаратыўнасць (у абстрактных рэчах) і шматслойная метафара, незвычайнае майстэрства і нечаканая выдумка, шчырасць і разлік, пазіцыя і дзёрзкая поза. І ўсё гэта — у пераплаценні самых разнастайных творчых праграм, прынцыпаў, хадоў, метадаў, вялікая частка з якіх зусім нядаўна была нейкім “табу” для нашых маладых мастакоў і гледачоў.

Сённяшняя выстаўка (у якой, дарэчы, мабыць, — большасць жанчын-мастачак!) — гэта нейкі сімвал плюралізму, дзе побач працуюць так званыя рэалісты і неаавангардысты. Утрырую, канешне, утрырую. Толькі плюралізм — не ўзброенае замірэнне перад вырашальнай бітвай — хто каго, — не магчымасць без перашкод крычаць на ўсё горла адно на аднаго. Ён — умова вырашэння агульных задач, якія стаяць на старце XXI ст.

А.Вайцэхоўскі. “Каля крыніцы”.

І.Семілетаў. “Сон. Матылькі ляцяць на агонь”.

Што, зноў — заклік да ўніверсальнасці? Не. Якраз аб гэтым і думаеш на “Маладзёжнай-2011”. Пры ўсёй яе неаднароднасці (а як жа інакш?) тут можна — было б жаданне — разгледзець не толькі калектыўны аўтапартрэт новага пакалення беларускіх мастакоў, але і досыць аб’ёмную характарыстыку нашага складанага, не без супярэчнасцей, часу. “Пераказаць” выстаўку бессэнсоўна: выяўленчае мастацтва прыдуманна для разумення яго вачыма; тут як нідзе справядлівая цютчавая “мысль изреченная есть ложь”.

Што ж дае гледачам, хай нават рэдкім, выстаўка? Дапусцім, я чакаю ад мастацтва хараства, гармоніі, пластыкі. Я абавязкова знайду ў экспазіцыі беспамылковыя ў колеры работы Т.Казанцавай, В.Асядоўскай, В.Пешкуна, М.Мішука, традыцыйна фігуратыўныя, і без ценю збынтэжанасці пастаўлю блізкія да абстрактныя творы А.Вайцэхоўскага і П.Кастусіка; у гэты ж шэраг, ігнаруючы розніцу жанраў і відаў мастацтва, прыцягну і серыю “Дамінанты” Н.Саянінай-Гендрусевай, і графіку М.Мароз, Р.Сустава, Г.Радзько, С.Піс-

В.Пяшкун. “Нацюрморт”.

В.Асядоўская. “Шпацыр да мора”.

маюць вялікага значэння жанры і почыркі, прыёмы і формы звароту да гледача. Указаныя лініі, разнастайнасць варыянтаў іх праламлення паўстаюць на выстаўцы сапраўды ў вельмі шырокім спектры, і ў тым яе безумоўная годнасць. Акрэсліваецца яно і тым, што менавіта ў Мінску працуе калектыў даволі вялікі, каб у ім адбіліся самыя розныя грані нашага успрымання свету. І тым, што менавіта моладзь, не занадта абмежаваная ўнутранай цензурай, дазваляе сабе іх адкрытыя, не звужаныя рамкамі стылёвай догмы. Урэшце, тым, што арганізатары выстаўкі ўсё ж даюць іх у відавочнай раўнапраўнасці.

Як усё ж ацэньваць “Маладзёжную-2011”? Мяркую, як мінімум без крайнасцей. Як і многія іншыя з’явы нашай сённяшняй культуры, гэтая выстаўка ўводзіць нас у разгалінаваны працэс творчага пошуку, якім заклапочаны цяпер маладыя сілы беларускага мастацтва. Пакуль ён не прынес выдатных вынікаў у выглядзе твораў, што, бясспрэчна, маюць вечнае мастацкае значэнне. Тое ж самае, як нам ні хацелася б адваротнага, можна назіраць і ў іншых відах творчасці. Разам з тым, сам пошук, канешне, набыў за апошнія гады больш дынамізму, унутраную, нават чыста псіхалагічную, свабоду эксперыменту, г. зн. атрымаў, нарэшце, права быць самім сабой. Мабыць, патрэбен нейкі перыяд адаптацыі творцы да новай для нашага мастацтва сітуацыі, перыяд вяртання страчанага, перыяд практычнага асваення разнастайнасці магчымых шляхоў творчасці.

Але пытанню па-ранейшаму шмат, і канца ім не бачна. Напрыклад, што такое мастакоўская самабытнасць і рэгіяналізм мастацтва? Як захавецца індывідуальнасць з паралельным асва-

еннем вопыту набытай папярэднікамі культуры? Што ёсць ідэал у сучасным разуменні для любога мастака? Гэтае пытанне гучыць анахронізмам? Не ўпэўнены. Ведаю толькі, што праблема мастацкага ідэалу — адна са складаных і далёка не самых распрацаваных у нашай эстэтыцы і тэорыі мастацтва.

Цяпер, на сённяшнім этапе развіцця выяўленчай культуры, якая засвойвае новыя духоўныя каштоўнасці ды новыя формы спасціжэння і адлюстравання сучаснага свету, гэтае пытанне набыла асаблівую значнасць і актуальнасць.

...Сустрэліся двое. “Чуеш? Ідзе час”, — сказаў адзін. “Пачакай, падпусцім яго бліжэй”, — сказаў другі. Ну што ж, пачакаем. І, магчыма, праз маладое мастацтва пранікнем туды, куды звычайны чалавек (не мастак) не пранікаў — у структуру светабудовы, намацуем сувязныя ніці, якія нацягнуты паміж палюсамі і на якія, нібы пацеркі, нанізаны свет...

Канешне, мы жывём у недасканалым свеце. Яшчэ не прыйшоў той час, калі будуць квітнець адны ружы. Патрэбны ідэі, патрэбна ўзнікненне сітуацыі голаду на ідэі, бо гаворка ідзе пра новыя каштоўнасці новага стагоддзя, якія нараджаюцца пад пэндзлем менавіта маладых. Узгадайма Дантэ. Ён насяліў пекла людзьмі, з якімі сварыўся. Мабыць, лепш абвясціць вайну самому Злу? Не гуляць у дробязі, не разменьвацца на гэтыя дробязі, не быць самазадаволеным, калі штосьці атрымліваецца, пазбягаць банальнасцей, бо банальнае — смерць мастацтва. Высока ўзнямаю планку? Магчыма. Але лясвіца, якая вядзе ў нябёсы, — вось галоўны пасыл для маладых творцаў, заўтрашніх аракулаў беларускай выяўленчай культуры. Ці ж я не маю рацыю?

Б.К.

Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр вярнуўся са смаленскіх гастролей акрылены: праз год наш калектыў абяцаў запрасіць на тамтэйшы фестываль "Каўчэг", што ладзіцца Міністэрствам культуры Расіі, паступалі і іншыя заманлівыя прапановы.

— 3 чым ехаць на будучы форум, — падзяліўся планами мастацкі кіраўнік тэатра Адам Мурзіч, — будзем думаць. Бо імідж — на высокім узроўні, трэба яго за-

"...Дунай" супраць "...Возера"

мацоўваць. Можна, возьмем адну з бліжэйшых класічных прэм'ер. А гэта "Сільва" Імрэ Кальмана (роўна праз тыдзень, 26 сакавіка). Потым, не выключаючы, звернемся да "Графа Люксембургскага" Ферэнца Легара, хацелася б паставіць і камічную оперу "Званочак" Гэтана Даніэці. На парадку дня — нацыянальны рэпертуар. Уладзімір Кандрусевіч скончыў працу над мюзіклам пра Соф'ю Гальшанскую, шукаем грошы на пастаноўку, бо такі спектакль павінен быць відовішчым, прэзентабельным. Марым паставіць і балет "Клеопатра" Вячаслава Кузнецова, але, баімся, наша харэаграфічная труппа пакуль не пацягне такія маштабы: гэты спектакль патрабуе размаху, максімальнай "поўнаметражнасці" з вялікай колькасцю артыстаў і, зразумела, шыкоўную выканаўцу галоўнай партыі.

Дарэчы, смаленскія гастролі дадаткова пераканалі: праз нейкі час усё гэта ў нас будзе, бо балетная труппа паверы-

ла ў сябе, у яе працы з'явілася, так бы мовіць, надзейнасць. "Кармэн-сюіту" і фрагмент "Шчаўкунка" мы паказвалі ў апошні вечар. Былі вымушаны танцаваць пад фанэграму: аркестр да гэтага часу ўжо з'ехаў, бо павінен быў удзельнічаць у святковым канцэрце ў Мінску. Напярэдадні ж у Смаленск прыежджалі артысты Вялікага тэатра Расіі з "Лебядзіным возерам". Як выступаць пасля іх? Але хваліліся дарма! Пра паспяховае ўсіх гастролей сведчыць ужо той факт, што замест запланаваных пяці спектакляў давалася даць дадатковы.

Прэса, вядома, задавала самыя правакацыйныя пытанні: маўляў, дзе ваша інавацыйнае стаўленне да класікі? "Лягучая мыш", якой мы адкрывалі гастролі, падалася ім старамоднай. Яно і зразумела: спектакль быў пастаўлены 30 гадоў таму, яшчэ на сцэне Дома афіцэраў, напярэдадні адкрыцця цяпершняга будынка, і дзесяцігоддзе таму адноўлены. Але глядачы былі ў захаплен-

ні: пасля Вальса "На чароўным блакітным Дунаі" авацыі не сціхалі ледзь не пяць хвілін. Ацанілі і нашых спевакоў (тую ж Маргарыту Александровіч), і наш аркестр, якім у розныя вечары кіравалі Алег Лясун, Юрый Галас, Марына Трацякова. Сцэна Смаленскага драматычнага тэатра, дзе мы выступалі, — вялікая, акустыка нават лепшая за нашу. А вось аркестравая яма — малая. Музыкантам давялося пацясніцца, бэк-вакал у "...Чыкага" стаў на ўваходзе, але склад мы не змянілі — хіба ад званой адмовіліся: іх і перавозіць цяжкавата.

У тамтэйшай публіцы — добры музычны густ, выхаваны ў свой час дырыжорам Віктарам Дуброўскім: той у 1989-м заснаваў Смаленскі народны аркестр, які цяпер носіць яго імя. А пачынаў ён сваю кар'еру, дарэчы, у Мінску — галоўным дырыжорам сімфанічнага аркестра нашай філармоніі, і шмат супрацоўнічаў з ім надалей. Так што лёсы творчых дзеячаў двух гарадоў сплаліся неаднойчы.

Памятаюць у Смаленску і мінулыя гастролі нашага тэатра — у 1987-м і 90-м, таму з асаблівай любоўю сустракалі Наталлю Гайдэ. На "Аршыне мал ала-не" была ўся азербайджанская дыяспара — ад старых да малых, прыходзілі цэлымі сем'ямі. Аляксандра Асіпца ўвогуле за "свайго" прынялі: не верылі, што ён наш саліст, а не азербайджанскі. Цудоўна прымалі Віктара Цыркуновіча, Аляксандра Крукоўскага, двух Дзянісаў — Нямцова і Мальцэвіча, Антона Заянчкоўскага... Ды ўвогуле ўсіх!

На здымках: сцэны са спектакляў "Адночы ў Чыкага" і "Шчаўкунка". Фота Сяргея СУЛАЯ

На IV Музычным свяце "Шлягеры на ўсе часы", зладжаным Нацыянальным акадэмічным канцэртным аркестрам Беларусі на чале з народным артыстам краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам, была закладзена, падобна на тое, новая традыцыя. Упершыню гэты чатырохдзённы фестываль, што прайшоў у Беларускай дзяржаўнай філармоніі, завяршыўся бенефісам аднаго з салістаў аркестра — саксафоніста Андрэя Кляшчова.

Думаецца, гэта невыпадкова. Мудры кіраўнік і прыроджаны менеджар, маэстра Фінберг добра разумее, як з'яднаць рэтра з ноў-хау, каб радасць ад сустрэчы з добра вядомым спалучалася з адкрыццём, найперш — новых выканальніцкіх імёнаў. У першых трох канцэртах песні Р.Паулса, Д.Тухманова, расійскі любоўны шансон, што гучалі ў выкананні салістаў аркестра, суправаджаліся каментарыямі самога дырыжора. Ён дзеляўся не толькі ўспамінамі, але і набалелым — тымі ж развагамі аб прафесіяналізме. Некалькімі трапнымі штрыхамі акрэсліваў творчасць кампазітараў і не забываўся на творчую моладзь: для кожнага саліста знаходзіў тыя

Рэтра з ноў-хау

Скажаце, стратэгічны ход?

асаблівыя словы, што выяўлялі б яго лепшыя рысы. Скажаце, маркетынгавы ход? Насамрэч — стыль жыцця: аднавіць, захаваць старадаўняе — падтрымаць новае.

— Канцэрт-бенефіс, прапанаваны Міхаілам Якаўлевічам, — распавёў Андрэй Кляшчоў, — вялікая падзея для мяне. Я прыйшоў у аркестр 11 гадоў таму, яшчэ калі вучыўся на трэцім курсе Беларускай дзяржаўнай акадэміі му-

зыкі, дарэчы — у класе нашага канцэртмайстра групы саксафонаў Уладзіміра Ксёндза. Вельмі ўдзячны свайму першаму настаўніку — Яўгену Шыманцу. Але, зразумела, самай вялікай школай стаў для мяне аркестр, а лепшым выкладчыкам — Фінберг. Працаваць у ягоным калектыве было марай майго дзяцінства! З бацькам (а ў мяне ў сям'і — усе музыканты) мы ездзілі з Баранавічаў на многія канцэрты аркестра. А калі я вучыўся ў музычным вучылішчы, бацька прадаў машыну і купіў мне саксафон, з якім я перамог на конкурсе. Саксафон — мае жыццё, мае натхненне, мая (хай не пакрыўдзяцца жанчыны) другая палова.

Андрэй асвоіў тры разнавіднасці інструмента (альт, сапрана, тэнор), але на сваім сольніку граў, як звычайна, на тэноры. А яшчэ — на беларускай дудцы (спявалася "Рэчанька"!), бо валодае ўсімі народнымі духавымі. Праграма "Саксафон — кароль джаза" сталася магутным, надзвычай шматстылёвым фіналам фестывалю, з'яднаўшы аркестр, салістаў і нават некаторыя камерныя складкі калектыву.

На здымку: Андрэй Кляшчоў. Фота Валянціны ШАПЕТКІНАЙ

— Я з дзяцінства ўсім казалі: "Хачу быць балетмайстрам", — усміхаецца дзяўчына. — Мяне часта перапыталі: "Балерынай?" — "Не, балетмайстрам".

— Можна, гэта вам ад прозвішча перадалася? У пачатку 1960-х і, пазней, у пачатку 70-х галоўным балетмайстрам нашага тэатра быў Аляксей Андрэў — былі саліст Марыінскага тэатра. Ці гэта ў харэаграфічным каледжы захацелася самой "эксперыментаваць" на іншых? Маўляў, зрабі так, цяпер гэтак — а я адыду, пагляджу...

Пытанне наўмысна было "правакацыйным": свае першыя пастаноўкі — надзвычай экспрэсіўныя, пра жарсці закаханых — Любоў Андрэева рабіла "на сябе". Паказаныя на справаздачных

няла мне мае фантазіі, наадварот — падтрымлівала пастаноўчыя пачынанні. Цяпер жа, у класе Валянціны Мікалаевіча Елізар'ева, даводзіцца ставіць рэгулярна і на задзеныя тэмы. Штотыдзень я павінна паказаваць яму ўсё новыя работы. Была, да прыкладу, кампазіцыя "Моцарт і Сальеры": для кожнага трэба было знайсці сваю адметную пластыку, каб глядач без каментарыяў зразу меў, хто з іх хто. Першы семестр я завяршала фрагментам з балета "Легенда пра каханне", вядомага ў пастаноўцы Юрыя Грыгаровіча: неабходна было пераадолець уплыў знакамітага майстра і зрабіць пасвойму. А цяперашняе заданне — па-дэ-катр Пуні і штосці на "Шэсць антычных эпіграфу" Дэбюсі.

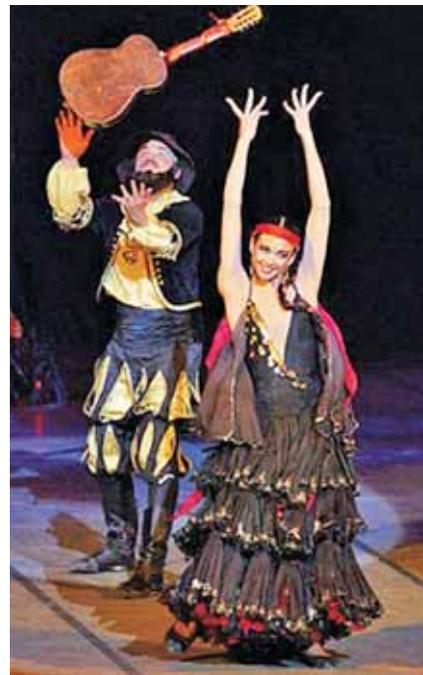
Максіма маладых

Больш пільна ўгледзецца ў маладую артыстку балета, якая, акрамя працы ў нашым Вялікім тэатры, робіць свае першыя крокі, навучаючыся на харэографу ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, сапраўды вярта: адзінкі абіраюць сваім шляхам прафесію пастаноўшчыка ў высокім мастацтве балета.

Такім чынам, пазнаёмся: сёння гутарым з маладым беларускім балетмайстрам Любоў Андрэевай.

Як прыдумаць балет?

— І ўсё гэта, вядома, трэба не толькі прыдумаць, але і менавіта паставіць, каб можна было паказаць. Як вы сваіх "ахвяр" шукаеце — тых, на каго ставіце?

— Я так удзячная ўсім, хто мне дапамагае! У тэатры ў мяне з усімі добрыя стасункі, але асаблівыя словы прызнання — маім пастаянным выканаўцам, сярод якіх — Павел Пуха, Стас Семянюра, Віка Трэнкін, Надзя Філіпава, Люда Хітрова. Ім жа не толькі даводзіцца рэпэціраваць у вольны час, але і дзеля мяне губляць свой адзіны выхадны: па панядзелках, калі ў тэатры няма спектакляў, яны прыходзяць разам са мной у Акадэмію, каб станцаваць тое, што я паставіла.

— А ваша ўласная праца ў тэатры? 25 лютага, дарэчы, публіка ўпершыню ўбачыла вас у партыі Мерсэдэс у "Дон Кіхотце"...

— Дагэтуль была і злая Фей Карабос у "Спячай прыгажуні", і шмат іншых характарных партый. Усім гэтым я абавязана майму педагогу-рэпэцітару Таццяне Рамуальдаўне Шаметавец. Яна папраўдзе "лепіць" кожны балетны характар, тлумачыць, што азначае кожны рух. Гэта мне вельмі дапамагае і ва ўласных пастаноўках! Вельмі хочацца станцаваць цэнтральную партыю ў "Балеро". Увогуле, ва ўсіх балетах Елізар'ева столькі экспрэсіі! Раней мне не хацелася танцаваць — толькі ставіць. А цяпер, калі я спазнала яго спектаклі не толькі звонку, але і "знутры", так хочацца ўсё гэта яшчэ і станцаваць! Ды і глядзец балет я стала зусім іначай. Раней было "падабцаца — не падабцаца", а цяпер — чаму так, і ці можна іначай. Бо хочацца не пераймаць чужое, а знайсці ўласную мову.

На здымках: Любоў Андрэева ў жыцці і на сцэне ў Цыганскім танцы з "Дон Кіхота".

Пякучае сонца Неапаля распяляе нежартоўныя жарсці і шматходавыя інтрыгі, што нязменна завяршаюцца перамогай каханьня. Відаць, менавіта ў гэтым Логэ дэ Вега пабачыў код нейміручай папулярнасці яшчэ стагоддзі таму. Час дакрануцца да спадчыны класіка надзьшоў і для Драматычнага тэатра Беларускай арміі. Трупя, якая трымаецца крэда тэатра моцнага пачуцця, прадстаўляе публіцы пастаноўку паводле аднаго з самых папулярных твораў аб прыродзе каханьня — спектакль “Сабака на сене”.

Дакладныя “стрэлы” “Сабакі на сене”

Граф Федырыка — Уладзімір Козічаў, Дзіяна — Надзея Зубкевіч, маркіз Рыкарда — Аляксандр Уласенка.

У праграмцы адрозна падаецца ага-ворка: глядачу прапаноўваецца музычная камедыя па аднайменнай п’есе XVII стагоддзя ў інсцэніроўцы Аляксея Дударова. На жаль, драматург не паддаўся моднай сёння ў тэатральным асяроддзі тэндэнцыі пераказваць знакамты твор “сваімі словамі”. У аўтарскай версіі класічны тэкст, у асноўным, толькі скарацілі, што натуральна для сучаснага тэатральнага працэсу, ды падмацавалі яго некалькімі арыгінальнымі песнямі на музыку Уладзіміра Кандрусевіча.

Мяркую, некаторыя змяненні беларускі драматург апраўдвае кантэкстам часу. Прынамсі, публіка ДТБА спачувае злосці Дзіяны, калі тая прачнулася ад пачуцця мужчыны, які раптоўна апынуўся ў яе пакоі, а вось большасці сучаснай моладзі, магчыма, давялося б яшчэ доўга тлумачыць, чаму так хвалюецца за свой гонар маладая ўдава XVII стагоддзя, калі ўначы ў яе вялікім доме да кагосьці са служанка прыйшоў кавалер...

У гэтым святле італьянскі фронт маркіз Рыкарда (Аляксандр Уласенка) набывае рысы, характэрныя для сталічных метрасексуалаў з іх амаль жаночымі прычоскамі, накладнымі вейкамі і занадна дагледжанымі пазногцямі, ды адрозна пазнавальную міміку і моўныя рысы адной з расійскіх медыйных персон шоў-бізнесу. Такім чынам, Аляксандр Уласенка, надаўшы свайму персанажу тыповыя рысы дэндзі XXI стагоддзя, змог вытрымаць тую залатую сярэдзіну, калі гумар не пераходзіць у пошласць.

Аўтару інсцэніроўкі ўдалося арганічна ўвесці шматлікіх персон у гэтую історыю, прычым кожная з іх мае сваю функцыю ў сюжэце. Так, напрыклад, персанаж Міма (Даніла Мілеў) з’яўляецца не проста афарызмам, а сапраўды цікавым персанажам, які дапамагае раскрыць характэрныя рысы галоўных герояў. Яго ўвайце ў сюжэт, і ён становіцца не проста афарызмам, а сапраўды цікавым персанажам, які дапамагае раскрыць характэрныя рысы галоўных герояў.

Кія змяненні, так правёўшы іх праз усю пастаноўку, што не заўсёды і адчуеш тое. А вось чаго “Сабака на сене” пазбегнуць не ўдацца — дык гэта параўнанні з аднайменным мастацкім фільмам Яна Фрыда. Карціна з дзяцінства вядомая кожнаму, таму ненаўмысна некаторыя акцёры ДТБА не не — ды і паўтараюць тыпажныя знаходкі.

Але гэтая недарэчнасць адыходзіць на другі план, калі бачыш, з якой асалодай трупя заглябляецца ў гісторыю аб навуцы казаць пра каханне між радкоў, аб існай годнасці і поўным адарванні ад маны. І гэты датычыцца не толькі тэмпераментнага дуэта выканаўцаў галоўных роляў — Дзіяны (Надзея Зубкевіч) і Эадора (Андрэй Мілюхін), але і ўсяго акцёрскага ансамбля. Маючы ў сваім рэпертуары спектаклі вялікага трагічнага напружання, выканаўцы відавочна рады паспытаць магчымасці прафесіі і ў камедыійным жанры.

Натуральнаму існаванню артыстаў дапамагае удалая сцэнаграфія Барыса Герлавана. Ізноў звярнуўшыся да любімай люстраной паверхні, гэтым разам мас-так насычае падмосткі шматлікімі люстранамі ў чалавечы рост. Камбінуючы іх у розных варыянтах, Герлаван злёгка ператварае прастору ў неабходны для чарговай мізансцэны пакой. Рухомая сцэнаграфія дапамагае адпаведна тэксту паступова паскараць тэмпы дзеяння, а таксама напружвае запал любоўных жарсцяў, шматразова прымнажаючы эмацыйныя жэсты палкіх закаханых.

Дзякуючы рабоце рэжысёра-пастаноўшчыка — галоўнага рэжысёра тэатра Марыны Дударовай, — у спектаклі “выстрэлье” кожны прадмет, прыдуманы мастаком. Грані люстраў, мэбля, нават гронка вінаграду — усё падрабязна ўпісваецца ў малюнак мізансцэны і абыгрываецца, каб надаць дадатковую характарыстыку паводзінам героя. У выніку складваецца моцна збітая пастаноўка, напоўненая скразным акцёрскім дзеяннем.

Такую падрабязнасць у працы з матэрыялам пабачыш не ў кожнай сталічнай прэм’еры. Што і казаць, калі ў тэатры спецыяльна адводзілі час пад урокі валодання веерам, вучылі, як правільна насіць сукенкі і касцюмы выкароўных асоб XVII стагоддзя, шмат патрацілі на пастаноўку пластыкі, адпаведную італьянскім сеньёрам. Зрэшты, менавіта з-за дасканалы “заглыбленні ў эпоху” прэм’ера “Сабака на сене” была перанесена на некалькі месяцаў ад першапачаткова вызначанай даты.

Дарэчы, Марына Дударова ўводзіць у п’есу новы персанаж — з першых хвілін публіка бачыць Міма (Даніла Мілеў), які і пачынае ў глыбінні распавядаць гісторыю. Гэтыя інтэрмед’е перад суперасонай, што бралі на сябе функцыю больш распаўсюджанага зацяжнення — падзялення карцін твора, — паступова пераплятаюцца з асноўнай сцэнічнай дзеяй. Такое досыць арганічнае новаўвядзенне прыводзіць айчынныя пастаноўшчыкаў да даволі нечаканага рашэння фіналу: сапраўднае каханне ператварае адну са служанак Дзіяны ў спадарожніцу Міма.

Рэптам стомлены сонцам Неапаль аказваецца ў снежнай завірусе. Гэты цуд для персанажаў п’есы, паводле задумы беларускіх аўтараў, падкрэслівае ўсепераможную веліч каханьня. Запал італьянскіх жарсцяў можа стаць цудам для беларускай вясны, якая расквіцця асалодай ад сустрэчы з ладна распаведзенай сучаснай версіяй класічнай гісторыі.

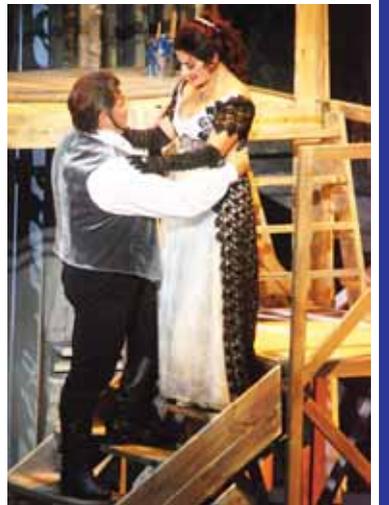
Настасся ПАНКРАТАВА
Фота Віктара ЗАЙКОўСКАГА

Уборы для прым

Днямі ў Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры адкрылася выстаўка “Прыгажосць уратуе свет”, прысвечаная жаночаму сцэнічнаму касцюму.

Выстаўка знаёміць з таленавітымі актрысамі сучаснай Беларусі, раскрывае складанасць, шматграннасць працы пры стварэнні яркага і зразумелага для глядача, а галоўнае — прыгожага жаночага вобраза. На ёй прадстаўлены касцюмы, упрыгожаныя фотаздымкамі і асабістымі рэчы, звязаныя з творчасцю вядомых актрыс. Гаворка — пра шыкоўныя ўборы прым Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета (Тамара Ніжнікава, Ніна Шарубіна, Тамара Плагалева, Настасся Масквіна) і Беларускага дзяржаўнага музычнага тэатра (Наталля Гайда). На вялікай экспазіцыйнай прасторы прадстаўлены касцюмы знакамітых актрыс Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы (Галіна Арлова, Марыя Захарэвіч, Зінаіда Зубкова) і Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага (Вольга Клебановіч, Бэла Масумян, Ганна Маланкіна, Алена Пастрэвіч, Аксана Лясная).

Пра значную ролю сцэнічнага касцюма распавёў пад час адкрыцця выстаўкі галоўны рэжысёр тэатра імя М.Горкага

Цяпер убранные Ніны Шарубінай з оперы “Тоска” стала музейным экспанатам.

Сяргей Кавальчык. Цікавыя апаведы аб лепшых касцюмах і звязаных з імі запамінальных момантах у працы пачулі госці вернісажу ад артыстак Ганны Маланкінай, Зінаіды Зубковай і Алены Пастрэвіч. А салісткі Опернага тэатра Ніна Шарубіна, Тамара Плагалева і Настасся Масквіна праспявалі арый і рамансы.

Таццяна КАНДРАТОВІЧ,
навуковы супрацоўнік
Дзяржаўнага музея гісторыі
тэатральнай і музычнай культуры

Сцэнічныя касцюмы прым Беларускай оперы.

Крок насустрач

Міжнародны фестываль асобых тэатраў “Крок насустрач” — пад такой назвай з 24 па 28 сакавіка ў Беларускай сталіцы аб’яднаюцца на адной сцэне тэатральныя калектывы з Мінска, Бабруйска, Брэста, Вільнюса, Кіева, Санкт-Пецярбурга, што працуюць з людзьмі, якія маюць псіхафізічныя абмежаванні.

Прымеркаванае да хуткага Міжнароднага дня тэатра, гэтая свята стала магчымым дзякуючы ініцыятыўнай дзейнасці Грамадскай дабрачыннай яўрэйскай арганізацыі “Хэсэд-Рахамім”, якую падтрымалі многія дзяржаўныя і грамадскія структуры, у прыватнасці — Міністэрства культуры краіны.

За час амаль дзесяцігадовай работы па рэабілітацыі і адаптацыі маладых людзей з фізічнымі і псіханеўралогічнымі захворваннямі ў рамках праграмы “Вясёлка” яе ўдзельнікі зведзілі і радасці спартыўных перамог (у 2007 годзе яны бралі ўдзел у Сусветных Летніх Спецыяльных Алімпійскіх гульнях у Кітаі), і асалоду творчасці. Удзельнікі тэатра “Натхненне”, які быў створаны ў 2005-м, на сённяшні

дзень маюць ужо свой рэпертуар з васьмі спектакляў і трох перформансаў. Прычым галоўная асаблівасць усіх пастановак — іх ярка выражаны нацыянальны характар. І зусім не выпадкова, а хутчэй, заканамерным вынікам мэтанакіраванай працы стала ўключэнне “Натхнення” ў Міжнародны каталог-рэпертуар асобых тэатраў “Пра-тэатр. Феномен “асоба мастацтва” і сучасная культура”.

Акцёры з “Натхнення” прынялі ўдзел у VII Міжнародным інтэграцыйным тэатральным фестывалі “Сонечная хваля” і ў VI Міжнародным форуме “асобых” тэатраў “Непратаптаны шлях”. А ў 2007 годзе ў Мінскім яўрэйскім абшчынным доме прайшоў Практычны фестываль “Цуд творчасці”, дзе не толькі былі прадэманстраваны тэатральныя пастаноўкі, але і прайшлі навучальныя майстар-класы. Мэтай апошніх стала прыцягненне спецыялістаў розных галін — культуралагаў, філосафаў, псіхалагаў, рэжысёраў, педагогаў — да выпрацоўкі міждyscyплінарных падыходаў да праблем “асобай творчасці”.

Сёлетні “Крок насустрач” таксама не абмяжоўвае сваю праграму паказамі тэатральных работ. Пад час яго адбудзецца шэраг майстар-класаў, прысвечаных актуальным пытанням працы з людзьмі, што маюць псіхафізічныя абмежаванні, “круглы стол” “Ацалючае мастацтва”, а таксама фотавыстаўка “Ты не адзін”.

“Існуе стэрэатып, — кажа кіраўнік праграмы “Вясёлка” і рэжысёр тэатра “Натхненне” Алена Яфрэменка, — што мастацтва інвалідаў можа быць цікавым самім інвалідам. Але ж мы паказваем і даказваем, што яно не толькі такое”. “І, — дадае псіхалаг праекта Кацярына Сяргеева, — мы не жадзем літасці, а хочам, каб наша “асоба мастацтва” прыносіла радасць творчасці і натхнення”.

Таццяна КОМАНАВА
На здымку: пад час выступлення
тэатра “Натхненне”.

Новы этап развіцця сяла: сацыякультурны зрээ

Дзяржынскі раён Міншчыны — адзін з лідараў па культурным абслугоўванні насельніцтва, прычым не толькі ў рэгіёне — у рэспубліцы. Дзякуючы абласной праграме “Дыскатэка” і, натуральна, намаганням кіраўніцтва райвыканкама шматлікія ўстановы культуры раёна аснашчаны найноўшай гукаўзмацняльнай і светлавой апаратурай, што, у сваю чаргу, спрыяе выкананню плана платных паслуг. А ён на Дзяржыншчыне быў, скажам, летась адзін з самых высокіх па Мінскай вобласці: мясцовыя культурработнікі зарабілі прыкладна 700 мільёнаў рублёў.

Але выкананне плана платных паслуг — гэта толькі адзін бок медаля. Добрая тэхнічная база дазваляе, напрыклад, Дзяржынскаму дому культуры нароўні канкурураваць з рэспубліканскімі ўстановамі культуры сталіцы і “гадаваць” сваіх мясцовых “зорак”. Напрыклад, прадстаўнік нашай краіны на сёлетнім “Еўрабачанні” Настасся Віннікава, як і фіналістка рэспубліканскага дзіцячага конкурсу “Песня для Еўрабачання-2009”, пераможца VIII Міжнароднага дзіцячага музычнага конкурсу “Віцебск” Злата Ларчанка, пачынала свой творчы шлях са сцэнічнай пляцоўкі Дзяржынскага ГДК. Мясцовая дзіцячая школа мастацтваў пазалетась была ўзнагароджана спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у намінацыі “Выхаванне творчай моладзі”. На базе ўстановы працуе вядомы Заслужаны аматарскі калектыў Ансамбль старадаўняй беларускай музыкі “Пастараль”, тут падрыхтавалі 16 прэзідэнцкіх стыпендыятаў... І гэта таксама сведчанне высокага прафесіяналізму мясцовых культурработнікаў.

Натуральна, ёсць у сферы культуры раёна і свае проблемныя моманты. Асноўны з іх — недасканалая матэрыяльна-тэхнічная база, да прыкладу, у раённых бібліятэцы і музеі.

Народ пытаецца і прапануе

“Калі скончацца рамонты?”

Апытанне жыхароў горада і раёна высветліла некаторыя проблемныя пытанні сацыякультурнага развіцця Дзяржыншчыны.

Святлана Паўлаўна, настаўніца, г. Дзяржынск:

— Гарадскі Дом культуры — месца, дзе бываю досыць часта. Там — выдатная апаратура, разнастайныя новыя забаўляльныя праграмы. Але мае пытанне датычыцца не гэтага аб’екта культуры, а таго, калі ж скончыцца рамонт суседняга будынка, дзе размешчаны Цэнтральная раённая бібліятэка і музей? У бібліятэцы работы, ведаю, ужо хутка завершацца, а вось пра музейную ўстанову такога сказаць нельга...

Маргарыта, служачая, г. Дзяржынск:

— Заўжды наведваю наш гарадскі Парк культуры. Там даволі часта ладзяцца цікавыя канцэрты на летняй сцэне. А вось атракцыйны ў парку — старыя, новыя не пашкодзілі б. Ці плануецца іх набыць?..

Марыя Мікалаеўна, выкладчык класа баяна філіяла Фаніпальскай ДШМ, аграгарадок “Дворышча”:

— У маім класе займаецца 12 дзяцей. Ёсць дастатковая колькасць інструментаў. Але, на жаль, умовы ў памяшканні для заняткаў не вельмі спрыяльныя: у пакоі даволі халодна, хоць здадзены наш культурна-спартыўны цэнтр зусім нядаўна — летась. Ці прывядуць да ладу сістэму ацяплення?..

Намеснік старшыні Дзяржынскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях і ідэалогіі Аляксандр ЧАГАН да прыходу на сваю пасаду цягам дваццаці гадоў прапрацаваў кіраўніком мясцовага аддзела культуры. Таму ўсе тыя пытанні і праблемы, якія былі агучаны на райвыканкамаўскай “лятуцы”, ініцыяванай “К”, абмяркоўваліся і ацэньваліся ім з улікам багатага вопыту работы ў гэтай сферы. А ў асобе цяперашняга начальніка аддзела культуры Наталлі СЕНЮКОВІЧ намеснік старшыні знайшоў годнага прадаўжальніка і аднадумцу.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Аляксандр Сяргеевіч, Дзяржынскі гарадскі дом культуры змог зарабіць на аказанні платных паслуг прыкладна 240 мільёнаў рублёў. Якім чынам дасягнулі такіх вынікаў?

Аляксандр ЧАГАН:

— Дазвольце прывесці толькі адзін прыклад. Святочных канцэртаў з нагоды 8 Сакавіка ў Дзяржынскім ГДК было два, і ўсе білеты на іх рас-

купілі. А каштавалі яны не так ужо і танна — 15 тысяч. Пастаянны аншлаг на канцэртах у ГДК — з некалькіх прычын. Па-першае, там працуюць, натуральна, высокакваліфікаваныя кадры. Па-другое, у нас вельмі жорсткія падыходы і крытэры да той праграмы, якую паказваем на сцэне. А па-трэцяе, апаратура ў ГДК, не пабаюся гэтага слова, — сусветнага ўзроўню: вытворчасці Італіі, ЗША, Германіі. Мы даўно працуем на лічбавым абсталяванні, гэта значыць — з дапамогай камп’ютара кіруем гукам і святлом. Такой тэхнікі, мабыць, не маюць ні ў адным іншым ГДК ці РДК Беларусі.

Наталлі СЕНЮКОВІЧ:

— Не магу не дадаць: калі ў Дзяржынск прыезджаюць артысты з Мінска, дык сталічныя аператары не заўсёды могуць пахваліцца ўменнем кіраваць нашай апаратурай, гэтым, як яны кажуць, касмічным караблём. А нашы спецыялісты могуць гэта рабіць, і даволі часта працуюць на канцэртах айчынных “зорак” эстрады. Да таго ж, у лічбавай студыі, створанай пры ГДК, запісваюцца нават сталічныя артысты...

Аляксандр ЧАГАН:

— Прадоўжу сваю думку. Каб працаваць з такім найноўшым тэхнічным абсталяваннем, патрэбны высокакваліфікаваныя кадры. А ў Беларусі толькі, здаецца, нядаўна Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў пачала рыхтаваць гука- і святлорэжысёраў. Але выпускнікі Акадэміі ўсё адно — штучны тавар, прызначаны, у першую чаргу, для рэспубліканскіх устаноў культуры, для прафесійных калектываў. А ў Дзяржынскім ГДК апаратура каштуе 150 тысяч еўра. І за мікшэрны пульт хлопчыка-небаракі не пасадзіш.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Лагічнае пытанне: дзе знаходзіцца такіх высокакласных спецыялістаў?

Аляксандр ЧАГАН:

— Самі “гадуем”. Супрацоўнікі ГДК ездзяць у сталіцу, напрыклад, даволі часта — у Палац Рэспублікі, мы маем сталыя творчыя сувязі з мінскімі спецыялістамі, карыстаемся найноўшай спецыялізаванай літаратурай, выезджаем на семінары, што ладзяцца ў Расіі. Прычым забяспечваем выезд нашых культурработнікаў за мяжу за кошт сродкаў раённага бюджэту. Бо выдатна разумеем, што жыць па-старому, па прынцыпе “сеў на пянёк і спеў песеньку” ўжо немагчыма... Насельніцтва, асабліва моладзь, патрабуе сучаснага ўзроўню паслуг. І калі мы не будзем задавальняць іхнія патрэбы, да нас ніхто не пойдзе.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Дзяржынскі дом культуры ў гэтым плане — сапраўдны флагман найноўшых тэхналогій... Наколькі я ведаю, у ГДК ёсць нават свой сайт...

Аляксандр ЧАГАН:

— Таксама, як і ў Цэнтральнай раённай бібліятэцы. А тое, што ў ГДК ёсць сучасныя мікрафоны, касцюмы, абсталяваная сцэна, дазваляе нашым артыстам не адчуваць сябе, так бы мовіць, месцавымі творцамі, а досыць упэўнена крочыць па шляху творчай самарэалізацыі.

Наталлі СЕНЮКОВІЧ:

— І як вынік — нашы мясцовыя “зоркі” гучаць на рэспубліканскім і міжнародным узроўнях... А вучні нашай ДШМ маюць 600 узнагарод, заваяваных у 20 краінах свету...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Вярнуся да пытанняў, звязаных з дзейнасцю ГДК. Для абслугоўвання новай сучаснай апаратуры павінны быць і новыя пасады, напрыклад, гукааператара, гука- і відэрэжысёраў. Вядома, што ў дзеючых тыповых штатах такіх адзінак не прадугледжана... Нядаўна “К” ладзіла “гарачую лінію” з начальнікам юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Аленай Вештарт, якая параіла знаходзіць выйсце з дадзенай праблемнай сітуацыі праз мясцовую райвыканкамаўскую ініцыятыву. Думаю, не памылюся, калі скажу, што на Дзяржыншчыне карыстацца гэтым даводзіцца неаднаразова... Напрыклад, у Культурна-спартыўным цэнтры аграгарадка “Дворышча”, дзе давялося пабываць, увялі пасаду спецыяліста па культурна-дасугавай дзейнасці, не прадугледжаную штатным раскладам...

Аляксандр ЧАГАН:

— Патрэба ў новых тыповых штатах для нашага раёна — вельмі вялікая. Як я ведаю, у рашэнне выніковай калегіі Мінкульта быў унесены пункт аб неабходнасці прыняцця новых тыповых штатаў.

Наталлі СЕНЮКОВІЧ:

— А сёння сапраўды знаходзім выйсце, абапіраючыся на норму, што ёсць у дзеючых тыповых штатах, паводле якой можна ўводзіць дадатковыя адзінкі ў ужо фонду

аплаты працы па ўзгадненні з органамі мясцовага кіравання. Напрыклад, плануем сфарміраваць пры ГДК інжынерную службу, бо яна ва ўстаноў вельмі неабходная.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— На платных паслугах аддзел культуры зарабляе даволі шмат: прыкладна 700 мільёнаў рублёў... Упэўнены, гэта таксама вынік таго, што ў раёне — шмат высокакласных спецыялістаў, найноўшай тэхніка...

Аляксандр ЧАГАН:

— Так, але, на жаль, тут і праблема ёсць. Мы шмат аддаём грошай на падаткі, самі нічога не атрымліваем. І на сёння развіваць з эканамічнымі эфектамі сферу культуры практычна немагчыма. Тая

сістэма падаткаабкладання, якая існуе на цяперашні дзень, на мой погляд, не стымулюе развіццё пазабюджэтай дзейнасці ўстаноў культуры. Таму сёлета будзем звяртацца да нашага дэпутата ў Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу з прапановай ініцыяваць унясенне змяненняў у Закон аб бюджэце на наступны год. Сутнасць нашай прапановы: вызваліць установы культуры ад падатку на прыбытак і падатку на дабаўленую вартасць пры ўмове накіравання сум падаткаабкладання на развіццё матэрыяльна-тэхнічнай базы.

Наталлі СЕНЮКОВІЧ:

— Такая практыка існавала ў 2001 — 2002 гадах і была вельмі канструктыўнай. Можна было ажыццяўляць закупкі ў лізінг.

Сесці не на пянёк,

Дзяржыншчына: найноўшыя тэхналогіі самарэалізацыі

Культурна-спартыўны цэнтр аграгарадка “Дворышча”.

Дэталі да агульнай карціны

Мільёны “жывых” грошай

Супрацоўнікі Баравікоўскага сельскага дома культуры могуць навучыць кожнага, як зарабляць грошы і выконваць такім чынам план платных паслуг. Нездарма гэты СДК быў прызнаны летась лепшай клубнай установай Дзяржынскага раёна.

Дом культуры месціцца ў вёсцы Баравікі, якая нават не з’яўляецца аграгарадком: у ёй пражывае блізу 400 чалавек. План платных паслуг у мясцовага СДК досыць вялікі: 12 мільёнаў рублёў. Але кажуць пра гэта культурработнікі без хвалявання. Справа ў тым, што за два месяцы бягучага года імі было зароблена на аказанні платных паслуг прыкладна 6 мільёнаў рублёў.

Зразумела, аднымі дыскаткамі такога выніку дасягнуць было немагчыма. Таму зарабляць грошы дырэктару ўстановы Марыі Рагоза і мастацкаму кіраўніку Веры Ждановіч даводзіцца іншым чынам. Так, яны даволі плённа і паспяхова супрацоўнічаюць з Фрунзенскім раёнам Мінска: выезджаюць туды са сваім калектывам — народным ансамблем народнай песні “Бараві-

чанка” — і зарабляюць за канцэрт па паўтара мільёна “жывых”, як кажа дырэктар Баравікоўскага СДК, грошай. Транспарт для паездак прадстаўляе мясцовы агракамбінат “Дзяржынскі” — спонсар установы культуры, на чым баланс знаходзіцца будынак установы культуры.

А не так даўно, на Масленку, “Баравічанка” прадставіла канцэртна-забаўляльную праграму ў прыватным парку актыўнага адпачынку, што размешчаны на тэрыторыі раёна. Удзельнікі калектыву ладзілі конкурсы, спявалі масленічныя песні, а кульмінацыяй дзеі стаўся традыцыйны абрад, які скончыўся спаленнем саламянага чучала. Гэты адзін дзень працы прынёс у скарбонку платных паслуг два з паловай мільёны рублёў.

Намеснік старшыні Дзяржынскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях і ідэалогіі **Аляксандр Чаган** і начальнік мясцовага аддзела культуры **Наталля Сеньковіч**.

Аляксандр ЧАГАН:

— Сапраўды, я памятаю, што ў тая гады сфера культуры раёна была поўнасамоадатковай. Да таго ж, пры ўмове рэфармавання сістэмы падаткаабкладання ўстаноў культуры, можна будзе актыўна стымуляваць ініцыятыву супрацоўнікаў...

асабліва для людзей майго пакалення, тых, хто ў гады савецкай улады быў адлучаны ад гэтай духоўнай крыніцы. І, на маю думку, адна з задач устаноў культуры, пра якую мы сёння чамусьці не гаворым, — гэта актыўнае супрацоўніцтва з хрысціянскімі канфесіямі.

ду". Але ў невялікіх раённых цэнтрах гэтага рабіць, на маю думку, не варта. Будзем рабіць стаўку на невялікія атракцыёны — кампактныя і мабільныя. Напрыклад, ГДК закупіў некалькі электрамабіляў і прадастаўляе іх усім ахвотным. Такім чынам і грошы зарабляем.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Паводле праграмы адраджэння і развіцця сяла на Дзяржыншчыне было ўведзена 13 аграгарадкоў, ва ўсіх гэтых паселішчах адрамантаваны ўстановы культуры... Але, напрыклад, у здадзеным летась Культурна-спартыўным цэнтры аграгарадка "Дворышча" супрацоўнікаў не задавальняе ацяпленне...

Наталля СЕНЮКОВІЧ:

— Ва ўстанове — недасканалая сістэма дымаходаў: яны вельмі хутка забіваюцца, падае напружанне катлоў, і, як вынік, батарэі грэюцца слаба. А прачысціць дымаходы самастойна мы не можам, бо там — складаная сістэма вентыляцыі. Днямі на гэтым аб'екце былі праекціроўшчыкі і паабячалі ўсё выправіць. Так што дадзенаю праблему з цягам часу вырашым.

■ На людным месцы ■

ПАЛАЖЭННЕ

аб правядзенні II Рэспубліканскага вакальнага конкурсу сярод ветэранаў "Песні Перамогі"

У адпаведнасці з планам працы Прэзідыума Савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі на 2011 год Рэспубліканскі палац культуры ветэранаў праводзіць 5 мая 2011 года ў горадзе Мінску II Рэспубліканскі вакальны конкурс сярод ветэранаў "Песні Перамогі" (далей — вакальны конкурс).

1. Мэты і задачы вакальнага конкурсу: фарміраванне ў грамадзян павялічанага гэтага гісторыі Беларусі; героіка-патрыятычнае выхаванне насельніцтва; павышэнне сацыяльнага статусу пажылых людзей; захаванне лепшых узораў песеннай спадчыны і папулярнасці патрыятычнай песні.

2. Заснавальнікі і арганізатары вакальнага конкурсу.

Рэспубліканскі палац культуры ветэранаў пры садзейнічанні Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі.

3. Парадак правядзення вакальнага конкурсу.

Вакальны конкурс сярод ветэранаў "Песні Перамогі" праводзіцца на базе Рэспубліканскага палаца культуры ветэранаў. Рэгламент правядзення вакальнага конкурсу зацвярджаецца аргкамітэтам згодна з дасланымі заяўкамі з улікам агульнай рэжысёрскай задумкі. Склад удзельнікаў фінальнай часткі вакальнага конкурсу вызначаецца рашэннем адборачнай камісіі Рэспубліканскага палаца культуры ветэранаў, парадак выступлення — жараб'ёўкай.

Заяўка ўключае ў сябе: прозвішча, імя і імя па бацьку удзельніка, адрас, тэлефон і факс арганізацыі, якая яго прадастаўляе.

Да заяўкі прыкладаюцца: 3 — 4 творы, што выконваюцца, на лічбавых носьбітах (мінідиск, CD-диск) з указаннем часу гучання кожнага і формы акампанемента (фанаграма "мінус адзін" або музычны інструмент); каляровыя фатаграфіі удзельніка (памер не менш за 10x15 см).

Заяўкі на ўдзел у вакальным конкурсе падаюцца да 20 сакавіка 2011 г. у аргкамітэт на адрас: 220030, г. Мінск, вул. Я. Купалы, 21; сайт: www.rdkv.by; e-mail: RDKV@yandex.ru; Рэспубліканскі палац культуры ветэранаў, каб. 207.

4. Умовы правядзення вакальнага конкурсу.

Да вакальнага конкурсу дапускаюцца выканаўцы (саліст або дуэт) ва ўзросце не менш за 60 гадоў.

Вакальны конкурс праводзіцца ў два этапы.

I этап. 3 25 сакавіка па 20 красавіка 2011 г. праводзіцца праслухоўванне

прадстаўленых канкурсантамі твораў і адбор найлепшых канкурсантаў для ўдзелу ў фінале.

II этап. Фінальная конкурсная праграма — 5 мая 2011 г.

Конкурсныя выступленні ўдзельнікаў фінальнай часткі на сцэне Рэспубліканскага палаца культуры ветэранаў пад акампанемент музычнага інструмента або фанаграму "мінус адзін".

У фінале удзельнічаюць 15 намінантаў.

Кожны ўдзельнік выконвае 2 творы (песня на ваенную тэматыку і твор па выбары ўдзельніка).

Заснавальнікі і арганізатары вакальнага конкурсу прадастаўляюць памяшканне і забяспечваюць гукатэхнічнае абслугоўванне рэпетыцый і конкурсных выступленняў удзельнікаў.

5. Журы вакальнага конкурсу, ацэнка выступленняў і пад'ядзенне вынікаў.

Выступленне ўдзельнікаў вакальнага конкурсу ацэньвае прызначанае аргкамітэтам журы, якое складаецца з высокакваліфікаваных спецыялістаў вакальнага і музычнага жанраў, прадастаўнікоў арганізацый культуры і ветэранаў.

Выступленні канкурсантаў ацэньваюцца па 10-бальнай шкале па наступных крытэрыях: *узровень выканальніцкага майстэрства; артыстычнасць; рэжысура нумара; сцэнічная культура; арыгінальнасць.*

Усе ўдзельнікі II этапу вакальнага конкурсу ўзнагароджваюцца дыпламамі і памятнымі сувенірамі. Удзельнікі, якія занялі 1, 2 і 3-е месцы, — дыпламамі лаўрэата і каштоўнымі падарункамі. Уладальнік Прыза глядацкіх сімпатый вызначаецца шляхам збору запісак з глядзельнай залы. Узнагароджанне пераможцаў вакальнага конкурсу праходзіць пасля правядзення конкурснай праграмы.

Для арганізацый і творчых саюзаў дапускаецца заснаванне спецыяльных прызоў для ўдзельнікаў конкурсу.

Пераможцы конкурсу, які прайшоў раней, удзельнічаюць толькі ў якасці ганаровых гасцей.

6. Фінансаванне вакальнага конкурсу.

Фінансаванне вакальнага конкурсу ажыццяўляецца заснавальнікамі і арганізатарамі (харчаванне ўдзельнікаў у дзень правядзення II этапу, сувеніры, дыпламы і падарункі пераможцам).

Аплата праезду і пражывання ўдзельнікаў II этапу вакальнага конкурсу ажыццяўляюць камандзіруючыя арганізацыі або канкурсанты з уласных сродкаў.

Кантактныя тэлефоны: 8 (017) 227-11-80, 227-06-00, факс 227-22-67; 8 (029) 146-99-98, 858-11-80.

Аргкамітэт

а ў касмічны карабел

Райвыканкамаўская "лятушка" з "К"

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Але і цяпер, як я ведаю, вы вельмі няблага стымулюеце сваіх культуротнікаў за кошт сродкаў райвыканкама. У першую чаргу маю на ўвазе тыя стыпендыі, якія выплачваюцца навучэнцам, настаўнікам і калектывам Дзяржынскай ДШМ за высокія творчыя дасягненні...

Аляксандр ЧАГАН:

— Так, гэта таксама наша, ужо традыцыйная, практыка. Пазалетась пад гэтыя мэты з раённага бюджэту было выдаткавана 11 мільёнаў рублёў, летась — ужо 15.

Наталля СЕНЮКОВІЧ:

— Прычым павелічэнне адбылося за кошт таго, што пашырыўся пералік тых, хто можа атрымліваць такую стыпендыю, бо спрацавалі калектывы ДШМ летась вельмі добра. А стыпендыі — гэта сапраўды сур'ёзны стымул для далейшай паспяховай дзейнасці нашых вучняў.

Аляксандр ЧАГАН:

— Стымулюем таксама і лепшыя ўстановы культуры раёна, ладзім конкурсы на лепшы клуб, бібліятэку, умацоўваем такім чынам матэрыяльную базу гэтых устаноў. А яшчэ адзін накірунак, які ў нас паспяхова развіваецца, — супрацоўніцтва з традыцыйнымі канфесіямі...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Гэта, пэўна, у першую чаргу, стварэнне духоўна-культурных цэнтраў пры бібліятэках?..

Аляксандр ЧАГАН:

— Так, і мы іх адкрываем. Таксама ладзім ужо другі год фестываль праваслаўных песняпеваў; у нас у раёне ёсць калектывы, якія выконваюць духоўную музыку. І тая праца — вельмі важная,

Лічбавая тэхніка ў ГДК.

Наталля СЕНЮКОВІЧ:

— Трэба ўвогуле адзначыць, што літаратура, якая заўсёды карыстаецца павышаным попытам у вёсках, куды ездзіць наша аўтабібліятэка, — менавіта духоўнай тэматыкі. Таму гэтыя кнігі ў "мабільных" бібліятэкараў ёсць заўсёды. Нядаўна адкрылі духоўна-культурны цэнтр у бібліятэцы вёскі Негарэлае. А ў Дзяржынскай цэнтральнай раённай бібліятэцы да такога ж цэнтра дадалася яшчэ дзіцячая духоўна-асветніцкая школа "Зярнятка".

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Адно з пытанняў, якое не магу не агучыць: закупка новых атракцыёнаў для гарадскога парку культуры. Ці плануецца гэта зрабіць?

Аляксандр ЧАГАН:

— На жаль, не маем на гэта грашовых сродкаў. Хутчэй за ўсё, будзем рамантаваць старыя атракцыёны.

Наталля СЕНЮКОВІЧ:

— Ды і ці патрэбна іх закупка? У буйных гарадах можна стварыць пляцоўку нахштальт "Дзіснейлен-

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Апошняе пытанне — пра два гарадскія аб'екты культуры: Цэнтральную раённую бібліятэку і краязнаўчы музей, дзе праходзяць рамонтныя работы. Калі плануецца іх завяршыць?

Аляксандр ЧАГАН:

— У 2009 годзе на рамонт Цэнтральнай бібліятэкі быў выдаткаваны з раённага бюджэту прыкладна 1 мільярд рублёў, а таксама 200 мільёнаў рублёў былі атрыманы на гэтыя мэты летась з абласнога ўпраўлення культуры. У выніку адрамантаваны дах, фасад, унутраныя памяшканні, заменены вокны. На поўнае завяршэнне рамонт у Цэнтральнай раённай бібліятэцы ў раённым бюджэце запланавана выдаткаваць прыкладна 60 мільёнаў рублёў. Фінансаванне ж рамонтных работ у краязнаўчым музеі адбудзецца, хутчэй за ўсё, у другой палове 2011 года.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Дзяржынскі раён — Мінск Фота аўтара

Магілёў: канцэпцыя ідэй

Дом і школа для рамесніка

У Магілёве неўзабаве пачне дзейнічаць Цэнтр рамёстваў. Ідэя яго стварэння належыць мясцовым уладам, якія ўпэўнены: абласны цэнтр, спрадвек багаты на традыцыйныя мастацтвы, павінен развіваць іх сістэмна.

Канцэпцыя дзейнасці, як і назва новай установы, па словах начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоля Сінкаўца, знаходзіцца цяпер у стадыі распрацоўкі.

Мяркуецца, што рамесніцкія майстэрні размесцяцца ў памяшканнях фабрыкі мастацкіх вырабаў ці ў адным з будынкаў па Пушкінскім праспекце. Як распавядае "К" Анатоль Сінкавец, у абласным цэнтры будзе адкрыта і школа рамёстваў па ўзоры навучальнай

установы, што даўно і плённа дзейнічае ў Горках. Школа ў Магілёве адкрывецца з новага навучальнага года.

Больш прадметнай, натуральна, стане і работа раённых дамоў рамёстваў. У вобласці, па словах дырэктара Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай і культурна-асветніцкай працы Алега Хмялькова, налічваецца каля 90 майстроў, што спецыялізуюцца на мясцовых традыцыйных мастацтвах.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

22 сакавіка ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь распачне працу выстаўка абразоў і алтарных карцін “Адкрыццё святой прыгажосці”. Прычым слова “адкрыццё” мае ў гэтай назве дваіны сэнс: выбітныя творы культуры вага мастацтва яшчэ зусім нядаўна хаваліся пад згубнымі для іх напластаваннямі часу. Дзякуючы гранту спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва і намаганням рэстаўратораў музея прыгажосць гэтых дзесяці ікон была адкрыта нанова — з дапамогай адпаведных тэхналогій. Як адзначыў дырэктар установы Уладзімір Пракапцоў, дадзены праект — не толькі экскурс у самабытны мастацкія традыцыі мінуўшчыны і сведчанне ўзроўню сучасных майстроў, але і своеасаблівая “пастаноўка праблемы”: як зрабіць такія складаны і карпатлівы працэс, як рэстаўрацыя твораў выяўленчага мастацтва, сістэмным і эфектыўным?

АКУМУЛЯЦЫЯ

Статус Цэнтра: час збіраць камяні

Задача — не з простых. Але адказ на яе ўтрымліваецца ў Дзяржаўнай праграме “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады: там закладзены праект стварэння на базе Нацыянальнага мастацкага музея Рэспубліканскага цэнтра рэстаўрацыі і кансервацыі.

Варта таксама адзначыць, што гаворка вядзецца не пра станаўленне айчынай школы рэстаўрацыі “з нуля”, але пра адраджэнне яе колішніх набыткаў — вядома, у зусім іншых сацыяльна-эканамічных умовах.

Піетэт да арыгінала

Набыткі айчынай рэстаўрацыйнай школы савецкага часу — відавочныя: кожны ахвотны можа ўбачыць іх непасрэдна ў экспазіцыі таго ж Нацыянальнага мастацкага музея, асабліва — у залах старажытнага беларускага мастацтва. Натуральна, далёка не ўсе наведвальнікі ўяўляюць, у якім стане ў музейныя фонды трапілі тыя абразы або алтарныя скульптуры, і колькі высілкау спатрэбілася ў свой час, каб вярнуць ім першаснае характар.

— У 1970-я — 1980-я гады да рэстаўрацыі ставіліся вельмі сур’ёзна, — згадвае загадчык навукова-рэстаўрацыйнага аддзела музея, рэстаўратар вышэйшай катэгорыі Аркадзь Шпунт. — І моладзь кшталту мяне, якая толькі прыходзіла ў прафесію, адчувала гэтыя трапяткія адносіны нават на падсвядомым узроўні. Так, тут навідавоку пэўны парадокс. З аднаго боку, на Беларусі, на жаль, адбываўся працэс руйнавання спадчыны: закінутыя храмы і палацы пакрысе разбураліся, і нікому да іх не было справы. Але мы ў сваіх майстэрнях былі палуадныя зусім іншай плыні, цалкам супрацьлеглай. Між іншым, у СССР міжнародныя прынцыпы рэстаўрацыі мелі абсалютную сілу! Гэта цяпер рэстаўратар можа дазволіць сабе пэўныя “вольнасці”: нешта дапісаць або падмалываць... Раней парушаць закон недатыкальнасці аўтарскага пласта ніхто не наважыўся б. Венецыянская хартыя дзейнічала няўхільна...

На той час навуковы і метадычны цэнтр савецкай рэстаўрацыі размяшчаўся ў Маскве, і спецыялісты з Беларусі заўжды маглі разлічваць на дапамогу калег. Але “агульнасаюзны” досвед патрабававу значнай карэкціроўкі з улікам “мясцовых” асаблівасцей.

— Расійскі досвед быў для нас вельмі карысны, але ўкараняць яго аўтаматычна папросту не атрымлівалася, — кажа Аркадзь Шпунт. — Прыкладам, рускія старадаўнія іконы зазвычай маюць тыповыя і аднолькавыя праблемы — тое ж пацяменне пакосту. А ў нас на адной дошцы можна знайсці ажно восем пластоў запусі! Такая ікона — нібы зрэз гісторыі рэлігійнага жыцця на Беларусі, дзе храмы неаднойчы змянялі канфесійную прыналежнасць...

А ў справе рэстаўрацыі паліхромнай алтарнай скульптуры беларускія спецы-

ялісты і ўвогуле былі наперадзе — калі не ўсёй планеты, дык, прынамсі, адной шостаі часткі яе сушы.

У 1970-я — 1980-я гады такіх твораў у фондах музея назапасілася багата, і іх аднаўленне патрабавала складаных тэхнічных рашэнняў. Важна зазначыць, што беларускія рэстаўратары не былі пакінуты сам-насам са сваімі клопатамі. Яны маглі разлічваць на дапамогу калег з усяго СССР. Сістэма рэстаўрацыі працавала спраўна. Таму палімерныя матэрыялы для аднаўлення скульптур былі распрацаваны ў маскоўскім НДІ рэстаўрацыі і кансервацыі.

— Акурат на той час сярод спецыялістаў Масквы і Ленінграда вялася ажуўленая дыскусія адносна магчымасцей і мэтазгоднасці прымянення такіх матэрыялаў, — распавядае Аркадзь Шпунт. — А кропку ў ёй павінны былі паставіць мінчане, і гэта быў наш свайго кшталту эксперымент.

Дзякуючы майстэрству беларускіх рэстаўратараў, адказ быў атрыманы станоўчы: менавіта такія матэрыялы могуць выратаваць фарбы на драўляных скульптурах.

— Пасля таго, як адрэстаўраваныя намі творы з’явіліся на выстаўцы ў Маскве, спецыялісты былі здзіўлены і ўражаны, — згадвае Аркадзь Шпунт. — У выніку з’явілася ідэя стварыць на беларускай базе навучальны цэнтр усесаюзнага маштаба па рэстаўрацыі паліхромнай скульптуры — нахшталь школы па рэстаўрацыі графікі ў Літве.

Але гэтай задуме так і не было накіравана ажуўчывіцца. Савецкі Саюз адышоў у нябыт. Прычым гэта здарылася акурат у той час, калі беларуская рэстаўрацыя мастацкіх твораў перажывала пік свайго развіцця.

Далей пачалося тое, што Аркадзь Шпунт акрэсліў словамі “разброд і хістанне”. Старыя сувязі і самі прынцыпы міжінстытуцыйных адносін былі парушаны... Спецыялісты збылі з музея ў больш прыбытковыя месцы працы, часам змяняючы прафесію... Уліванне “новай крыві” амаль што спынілася...

— У тыя пераломныя гады беларуская школа рэстаўратараў, на жаль, моцна страціла свае пазіцыі, — канстатуе Уладзімір Пракапцоў. — І сёння перад намі стаіць задача яе адраджэння. Прыспеў час збіраць камяні, і гэты працэс ужо распачаць.

Хроніка вяртання да жыцця

Сёння ў Нацыянальным мастацкім музеі працуе дваццаць рэстаўратараў. На думку Уладзіміра Пракапцова, гэта замала для вырашэння ўсіх актуальных задач:

— Ёсць пэўныя праблемы з кадрамі па рэстаўрацыі паперы, дрэва, скульптуры, металу... У цэлым, працы ў нас, што называецца, непачаты край...

На згаданай выстаўцы будзе прадстаўлена толькі дзесяць абразоў. А яшчэ дзве з паловай сотні знаходзяцца ў музейных фондах, чакаючы рэстаўрацыі. Лічба сведчыць сама за сябе. Асабліва калі ўлічыць, колькі часу і высілкау патрэбна спецыялістам для аднаўлення толькі адной іконы.

Перад тым, як дасягнуць “арыгінала” абраза Божай Маці Адзігітры з вёскі Галынка Клецкага раёна, рэстаўратарам давядзецца расчысціць чатыры слаі жывапісу. Нібы народжаная нанова, ікона будзе ўпершыню прадстаўлена на згаданай выстаўцы. Гэтага моманту яна чакала ў запасніках не адно дзесяцігоддзе.

— Экспазіцыя павінна стаць своеасаблівай справаздачай за атрыманы грант і магчымасцю ацаніць на практыцы ўзровень нашых рэстаўратараў, — кажа Уладзімір Пракапцоў. — Гледчаць ўбачаць не толькі самі іконы, але і фотадакументацыю іх карпатлівага вяртання да жыцця.

На думку дырэктара музея, запланаванае ў бліжэйшую пяцігодку стварэнне рэстаўрацыйнага цэнтра значна павялічыць тэмпы работ па вяртанні тых культурных каштоўнасцей, якія хаця і не былі вывезены за мяжу, аднак усё ж застаюцца недасяжымі для сучасніка праз свой гаротны стан.

У той самы час, гэты цэнтр павінен “абслугоўваць” не толькі адну ўстанову, але і ўсю музейную галіну краіны — бо, зразумела, не толькі запаснікі НММ утрымліваюць мастацкія творы, якія патрабуюць рэстаўрацыі. Дарэчы, падобны прынцып ужо паспяхова дзейнічае ў іншых краінах — прыкладам, у Літве.

Аркадзь Шпунт, у сваю чаргу, перакананы, што сабраўшы ўсе лепшыя рэстаўрацыйныя сілы ў адзін моцны кулак, можна дасягнуць куды лепшага плёну: “раздробленасць”, якая пануе ў гэтай сферы пасля распаду адзінай сістэмы, даўно ўжо прыспеў час пераадолець. Сэнс будучай арганізацыі рэстаўратар

бачыць, у першую чаргу, у адраджэнні духу прафесійнай навуковай рэстаўрацыі:

— Цэнтр мусіць стаць не проста высокатэхнічнай рэстаўрацыйнай базай, а сапраўднай інстытуцыяй, якая сакамулюе лепшыя рэстаўрацыйныя сілы. У яе структуры мусіць быць і рэстаўрацыйны савет, здольны вырашыць спрэчныя пытанні, якія ўзнікаюць пад час складанай рэстаўрацыйнай працы, атэстацыйная камісія, якая атэстуе спецыялістаў і прысвойвае катэгорыі. Цалкам слушнай падаецца і ідэя стварэння пад дахам цэнтра і каардынуючага органа мастацтвазнаўцаў...

Аркадзь Шпунт упэўнены, што яднанне намаганняў рэстаўратараў і мастацтвазнаўцаў — цалкам неабходная патрэба сённяшняга часу.

— Мы можам і не ведаць, дзе і што сёння адбываецца: якія рэчы ў якіх помніках рэстаўруюцца. А гэта няправільна. Паспрабуйце ўзяцца за рэстаўрацыю пэўнага аб’екта ў замежжы: перш чым рэстаўратар дакранецца да спадчыны, ён павінен атрымаць дазвол на працу над гэтым аб’ектам у спецыяліста аховы помнікаў, у спецыяліста з адпаведнага міністэрства культуры... І гэта прытым, што тваё імя як прафесійнага рэстаўратара не выклікае нараканняў. У нас жа гэтыя пастулаты дзейнічаюць толькі дэ-юрэ...

Узяць на кантроль рэстаўрацыйныя работы ў Беларусі мусіць і будучы метадавет Рэспубліканскага цэнтра, які сакамулюе сілы як рэстаўратараў, так і мастацтвазнаўцаў.

— Каб у выніку спецыяліст, які працуе дзесьці на аб’екце, разумее, што “халтура” — не пройдзе, — падсумоўвае Аркадзь Шпунт.

Не толькі тэхнічныя моманты

Вядома, што будучы цэнтр мусіць стаць пляцоўкай, багатай і на тэхнічныя магчымасці ў справе рэстаўрацыі. У гэтым плане Нацыянальны мастацкі музей ужо сёння валодае някелскай базай. Адносна нядаўна былі закуплены вакуумны стол ды іншае сучаснае абсталяванне, але... Па словах Уладзіміра Пракапцова, нямяла праблем яшчэ патрабуючы вырашэння.

Як адзначыў Аркадзь Шпунт, рэстаўратар сёння не можа задаволіць свае патрэбы ў абсталяванні і матэрыялах за кошт выключна айчынай прадукцыі. Яно і зразумела: “вузкапрофільная” спе-

цыялізацыя патрабуе спецыяльных прылад працы. Іх вытворцаў не так і шмат ва ўсім свеце.

— На Беларусі не вырабляюць ні якасных каланковых пэндзляў, ні патрэбных для нас фарбаў, — канстатуе рэстаўратар.

Таму выйсцяў тут можа быць толькі два: альбо купляць замежнае, альбо вычыцца рабіць сваё.

— Безумоўна, варта развіваць айчынную вытворчасць, наладжваць выпуск прадукцыі на годным узроўні, — мяркуе Аркадзь Шпунт. — Гэтая праблема патрабуе вырашэння на дзяржаўным узроўні. Але пакуль што трэба даць спецыялістам магчымасць купляць замежныя аналагі. Бо сёння, каб атрымаць патрэбныя рэчы, нам давядзецца пісаць бясконцыя аргументаванні. Таму ў перспектыве хацелася б выйсці за межы бюракратычнага кола, каб працаваць спакойна. Усё ж такі мы маем справу з нацыянальным набыткам, інакш кажучы, “валютным фондам” краіны, і таму торг у дачыненні да рэстаўрацыйных матэрыялаў, тэхнікі часам не зусім апраўданы...

Што да кадравага пытання, якое заўжды стаіць вышэй за тэхнічнае, Аркадзь Шпунт, пры ўсіх эканамічных акалічнасцях, захоўвае аптымізм.

— Так, да нас прыходзяць людзі... 3 таго ж БДУКІМ. І мы цалкам вітаем іх энтузіязм, прапануючы працу побач з прафесіяналамі, — удакладняе рэстаўратар. — Але, натуральна, для таго, каб будучы цэнтр сапраўды стаў вытворчай арганізацыяй, у якую імкнуліся б трапіць і знаныя спецыялісты, і моладзь, мы мусім заахвоціць людзей не толькі добрым словам...

І яшчэ адно важнае ўдакладненне. Сёлета, падкрэслівае Аркадзь Шпунт, навукова-рэстаўрацыйны аддзел музея быў разбіты на сектары.

— Гэта мае на ўвазе пэўную спецыялізацыю рэстаўратараў, — тлумачыць ён, — аднак і гэтыя сектары, якія былі створаны, патрабуюць далейшага падзелу, каб аддзел функцыянаваў як мае быць. І ў цэнтры, калі гаворка ідзе пра галоўную базу беларускай рэстаўрацыі, дадзена структура абавязкова мусіць быць прадугледжана.

Без права на сутворчасць

Беларускія рэстаўратары старэйшага пакалення мелі магчымасць атрымаць адукацыю ў Маскве або Ленінградзе, каб

потым рэалізоўваць атрыманы досвед ужо на радзіме. У савецкія часы гэта было рэальна.

— Маімі настаўнікамі былі Аляксандр Пятровіч Някрасаў, які ў свой час рэстаўраваў роспісы Андрэя Рублёва ва ўладзімірскім Успенскім саборы, Яўгенія Міхайлаўна Крысці, Волга Васільеўна Лелікава... — узгадвае Аркадзь Шпунт. — Натуральна, нават самі стасункі з такімі майстрамі моцна паўплывалі на маё прафесійнае станаўленне...

У апошнія ж два дзесяцігоддзі як ніколі раней актуалізавалася патрэба стварэння ўласнага механізма падрыхтоўкі рэстаўрацыйных кадраў. І літаральна праз некалькі гадоў ужо можна будзе ацэньваць першыя вынікі гэтых захадаў. У 2013-м у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў адбудзецца першы выпуск дыпламаваных рэстаўратараў.

— Паводле маёй ацэнкі, падмацаванай метадычнымі і рэктарскімі праглядамі, на сённяшні дзень навучанне на гэтым курсе ідзе вельмі паспяхова, — кажа рэктар БДАМ Міхаіл Баразна. — Група садзіночыла здольных ды актыўных маладых людзей, якія радыюць і прагай да завасваення прафесіі, і проста чалавечым да

аспекце навучання прафесіі рэстаўратара. Паводле яго меркавання, такіх спецыялістаў не дастаткова адно забяспечыць пэўным комплексам ведаў — важнае таксама і “прывіццё” пэўнага светапогляду.

— Тут згадваецца вядомы медыцынскі прынецп: “Не нашкодзь”. Рэстаўратар павінен умець “размаўляць” з творам, як з жывым чалавекам. Таму асаблівую ўвагу трэба звярнуць на яго выхаванне. І кіраўнік курса Юрый Падолін, як мне здаецца, вельмі добра спраўляецца з гэтай задачай...

Па словах Аркадзя Шпунта, рэстаўратары з Нацыянальнага мастацкага музея гатовы падзяліцца з моладдзю сваімі ведамі. А таксама і перадаць будучым спадкаемцам важны “мэсдж” — своеасаблівую зытку і сам светапогляд гэтай прафесіі.

— Асабіста я выпрацаваў для сябе няхітрую філасофію. Стагоддзі таму мастак-іканапісец браў дошку, клей, фарбы, золата... — распавядае Аркадзь Шпунт. — Гэта ўсё — матэрыял, падуладная законам фізікі. Але, спалучаныя ў адно і адухоўленыя энергіяй чалавека, матэрыялы ўтваралі нешта метафізічнае —

— Вынік найпрост залежыць не толькі ад адукацыі, але і ад асабістай культуры рэстаўратара, — перакананы Аркадзь Шпунт. — Сёння рэдка сустрачеш чалавека, які мае сапраўдны піетэт у дачыненні да арыгінала і разумее, што задача рэстаўрацыі — менавіта захаванне апошняга ў першасным выглядзе...

Многія прынецпыва адмаўляюць творчы статус прафесіі рэстаўратара: маўляў, “крэатывіць” такія спецыялісты папросто не маюць права. Але творчы дух усё ж прысутнічае і тут — праўда, у своеасаблівым вымярэнні. Аркадзь Шпунт перакананы, што ўніверсальныя і прымянімыя “на ўсе выпадкі жыцця” метадыкі рэстаўрацыі сфармуляваць немагчыма: кожны прадмет — унікальны і патрабуе адмысловага падыходу і адмысловых рашэнняў. Таму аднымі рамесніцкімі навыкамі ніяк не абысціся. Адпаведна, складаную і карпатлівую працу рэстаўратара ні ў якім разе не выпадае лічыць аднастайнай і нудотнай.

— Што вы, сумаваць тут ніколі не даводзіцца, — пасміхаецца карыфей рэстаўрацыйнай справы. — Ты нібы плывеш па рацэ і не ведаеш, што чакае цябе за наступным паваротам — або, даклад-

РЭСТАЎРАЦЫІ

яе стаўленнем. Упэўнены, што з гэтых студэнтаў атрымаюцца высакакласныя спецыялісты...

Без сумневу, навучанне дадзенай прафесіі не можа адбывацца выключна ў сценах аўдыторыі. Таму праграма курса прадугледжвае своеасаблівую “разведку боем”: засваенне ведаў і навыкаў праз удзел у канкрэтных рэстаўрацыйных работах. Так, літаральна днямі студэнты вярнуліся з колішняй рэзідэнцыі Радзівілаў у Нясвіжы. І ацэнка іхняга даробку з боку сталых спецыялістаў была станоўчай.

Як запэўніў Міхаіл Баразна, метадыка навучання рэстаўратараў у “палявых умовах” стане традыцыйнай. Да таго ж, некаторыя студэнты атрымаюць магчымасць прайсці замежныя стажыроўкі, здатныя за кароткі тэрмін насыціць іх ведамі.

Зрэшты, рэктар Акадэміі мастацтваў акцэнтаваў увагу і яшчэ на адным

вобраз. Затым ішоў час, і пад уплывам няўмольных прыродных фактараў — такіх, як тэмпература або вільготнасць, — пачынаўся распад матэрыі і, разам з тым, вобраза, які быў увасоблены з яе дапамогай. Такім чынам, задача рэстаўратара — не толькі зноў сабраць гэтыя элементы, але і вярнуць ім метафізічны змест. Мы працуем з матэрыял, але аднаўляем сам дух. Без гэтага ўсе высілкі — марныя...

Перакладчыка пазіі часта называюць сааўтарам. А вось рэстаўратар мастацкіх твораў права ўмяшальніцтва ў “аўтарскі тэкст” не мае, і таму ён адразу павінен адпрэчыць спакусу зрабіць “лепей, чым было”. Хаця апошнім часам яна з’яўляецца рэгулярна. Асабліва гэта тычыцца так званых камерцыйнага сектара рэстаўрацыі, дзе работы выконваюцца па замове прыватных калекцыянераў або інстытуцый. Нярэдка выканаўцу даводзіцца ўлічваць “эстэтычныя густы” свайго заказчыка — прыкладам, выяўленыя словамі “каб было прыгожа”.

Тым больш — калі працеш з беларускімі культурнымі каштоўнасцямі. Якую рэч ні вазьмі — у ёй абавязкова ёсць пэўная асаблівасць. У нас працавалі майстры з розных краёў, уплывы былі і з Захаду, і з Усходу, усё моцна перамяшана... Таму і няма манатоннай аднастайнасці. Я працую ў рэстаўрацыі цягам ужо сарака гадоў, і за ўвесь гэты час у мяне ніколі не было адчування руціны — заўсёды цікава, заўсёды нейкі новы досвед...

Так адбылося і гэтым разам, пад час рэстаўрацыі іконы Божай Маці Адзігітрыі. Як паведаміў майстар, спачатку экспарты меркавалі, што рэч датуецца XVIII стагоддзем. Аднак пад час працы аказалася, што ікона старэйшая на цэлае стагоддзе. Можна сказаць, што рэстаўратары адкрылі новую грань у беларускім мастацтве іканапісу.

— У гэтым творы спалучаецца і традыцыйная рускай іканапіснай школы, і заходнееўрапейскага свецкага жывапісу.

Тут усё цалкам гарманічна і натуральна. А самае цікавае — гэта лікі Божай Маці і Немаўляці. Ікона паходзіць са Случчыны, і мы можам меркаваць, што май-

стар чэрапаўнахненне ў навакольным жыцці. Аднак гэтая акалічнасць зусім не перашкодзіла яму стварыць сапраўдны твор мастацтва. Вось вам і ўся разгадка.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Ілля СВІРЫН Фота Юрыя ІВАНОВА

Афіцыйна

Як ужо паведамляла “К”, Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь быў падпісаны Загад № 18 аб устанавленні дзяржаўных стыпендыяў дзеячам культуры і мастацтва, творчай моладзі Рэспублікі Беларусь. У выкананне пастановы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 4 ліпеня 2007 г. № 32 “Аб прысуджэнні дзяржаўных стыпендыяў дзеячам культуры і мастацтва, творчай моладзі Рэспублікі Беларусь” і ў адпаведнасці з рашэннем Камісіі па прысуджэнні дзяржаўных стыпендыяў дзеячам культуры і мастацтва, творчай моладзі ад 10 лютага 2011 г. устанавлены дзяржаўныя стыпендыі са студзеня дзеячам культуры і мастацтва. Творцам ва ўзросце да 40 гадоў іх памер складзе 4 базавыя велічыні штomesяц на працягу 2011-га, а аўтарам ва ўзросце пасля 40 гадоў — 6 базавых велічынь штomesяц цягам бягучага года. У гэтым нумары, як і паведамлялася раней, друкуем спісы асоб, якім устанавлены стыпендыі.

Д а д а т а к 1

да загада Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь 16.02.2011 № 18

СПІС дзеячаў культуры і мастацтва ва ўзросце да 40 гадоў, якім прысуджаны дзяржаўныя стыпендыі на 2011 год

1. АЛЕЙНІК Кацярына Васільеўна — артыст балета, вядучы майстар сцэны дзяржаўнай тэатральна-відовішчнай установы “Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне партый Аўроры ў балете “Спячая прыгажуня” П.Чайкоўскага, Медоры ў балете “Карсар” А.Адана, Сільфіды ў балете “Сільфіда” Х.Левенкольда.

2. АНІШЧУК Аляксей Анатолевіч — артыст балета першай катэгорыі дзяржаўнай установы “Беларускі дзяржаўны заслужаны харэаграфічны ансамбль “Харошкі”.

Творчы праект: удзел у рэалізацыі харэаграфічнага шоу “Палёт над часам” на аснове гістарычнага, археалагічнага і фальклорна-этнаграфічнага матэрыялу.

3. БАБРОВА Настасся Леанідаўна — артыстка першай катэгорыі дзяржаўнай установы “Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі”.

Творчы праект: падрыхтоўка ролі Хвелькі ў камедыі Ф.Аляхновіча “Шчаслівы муж”.

4. БУЙНІЦКІ Сяргей Ігаравіч — артыст балета вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы “Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь “Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі”.

Творчы праект: падрыхтоўка сольных партый у харэаграфічных нумарах новай канцэртнай праграмы ансамбля 2011 года.

5. ВОЙТКА Зофія Іванаўна — майстар-вышывальшчык, член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз майстроў народнай творчасці”.

Творчы праект: стварэнне арыгінальнай калекцыі вышываных ручнікоў выставачнага і музейнага прызначэння ў мясцовых традыцыях мастацкага ткацтва Гродзенскай вобласці.

6. ГАПЕЕЎ Юрый Міхайлавіч — артыст першай катэгорыі дзяржаўнай установы “Нацыянальны драматычны тэатр імя Якуба Коласа”.

Творчы праект: стварэнне вобраза Болдвіна ў спектаклі “Брама неўміручасці” К.Крапівы і вобраза Меркуцыя ў спектаклі “Рамэа і Джульета” У.Шэкспіра.

7. ГАРНАСТАЕВА Наталля Вячаславаўна — артыст хору вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы “Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г.І. Цітовіча”.

Творчы праект: падрыхтоўка новых сольных і сольна-харавых твораў, якія ўвойдуць у канцэртныя праграмы калектыву 2011 года.

8. ДАЦЭНКА Наталля Уладзіміраўна — артыстка тэатра лялек вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы культуры “Гродзенскі абласны тэатр лялек”.

Творчы праект: выкананне ролі і анімацыі лялек у спектаклях “Вій” М.Гогаля і “Казка пра чарадзейныя гадзіннікі” А.Жугжды; пастаноўка нумароў з лялькамі для дзіцячай канцэртнай праграмы; падрыхтоўка і правя-

дзенне тэатральнага абанемента “Тэатральная энцыклапедыя” і “Клуб сяброў тэатра”.

9. ЗУБКЕВІЧ Надзея Рыгораўна — артыст драмы першай катэгорыі дзяржаўнай установы “Драматычны тэатр Беларускай Арміі”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне ролі Дар’і Сямёнаўны ў спектаклі “Бяда ад пяшчотнага сэрца” па аднайменнай п’есе У.Салагуба.

10. ІВАНОВ Ігар Генадзевіч — мастак кіраўніў ансамбля салістаў пад кіраўніцтвам І.Іванова ўстановы “Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія”.

Творчы праект: падрыхтоўка і рэалізацыя цыкла прэм’ерных канцэртных праграм “У гасцяў у салістаў”, “Пакуты па класіцы”, “Беларускі суверні”.

11. КАРПІЛАВА Алена Рыгораўна — член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз дызайнераў”.

Творчы праект: падрыхтоўка прафесійнага выдання для дызайнераў “ПРОДизайн”, распрацоўка і стварэнне сайта выдання “ПРОДизайн”.

12. КУНІЦА Уладзіміравіч — артыст-саліст-інструменталіст, вядучы майстар сцэны Дзяржаўнага камернага аркестра Рэспублікі Беларусь установы “Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія”.

Творчы праект: падрыхтоўка да запісу і выкананне твораў К.Стаміца, Г.Ф. Гендэля, І.С. Баха, Э.Вяжлана.

13. КУРЦЯНОК Алена Пятроўна — лектар-музыказнаўца вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы “Гомельская абласная філармонія”.

Творчы праект: падрыхтоўка музычна-пазнаваўчай праграмы для дзяцей “Мая Радзіма — Беларусь”.

14. ЛАСТАЧКІНА Іна Валер’еўна — кіраўнік народнага вакальнага ансамбля “Мерэя” раённага Цэнтра культуры дзяржаўнай установы культуры “Цэнтралізаваная клубная сістэма Горацкага раёна”.

Творчы праект: стварэнне спецыяльнага рэпертуару для аматарскага вакальнага ансамбля “Мерэя” на аснове фальклорнага матэрыялу.

15. ЛІХАШЭРСТ Марыя Міхайлаўна — артыст-вакаліст, саліст вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай тэатральна-відовішчнай установы “Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне партый Ірыны ў оперы “Сівая легенда” Д.Смольскага, Аіды ў оперы “Аіда” Дж.Вэрдзі.

16. МАЛАХОЎСКІ Рагнед Юр’евіч — член грамадскага аб’яднання “Саюз пісьменнікаў Беларусі”.

Творчы праект: стварэнне аўтарскага альбома мастацкіх фотаілюстрацый “Нарачанскія чары”; праца над кнігай пазіі “Памяць вады”.
(Працяг будзе.)

Вучоныя-наватары ў Вялікім Княстве

3 гісторыі фізікі і астраноміі XVII — XVIII стст.

Гісторыя Віленскай езуіцкай акадэміі — адзінага ўніверсітэта на тэрыторыі Вялікага Княства Літоўскага — налічвае шмат малавядомых і цікавых старонак. Супярэчлівы і складаны працэс навуковай рэвалюцыі XVI — XVII стст., калі схаластычны арыстэлізм паступова змяняўся эксперыментальна-матэматычным прыродазнаўствам, яскрава адлюстраваны ў дзейнасці выкладчыка Віленскай акадэміі і Нясвіжскага калегіума Освальда Кругера і ягоных вучняў.

У сваю чаргу, эпоха Асветніцтва стала часам, калі даследаванні, якія ажыццяўляліся ва ўніверсітэцкай астранамічнай абсерваторыі, атрымалі шырокую вядомасць.

“Вялікае мастацтва артылерыі” і “Усеагульная мера”

Вяршыняй навуковай думкі ВКЛ XVII ст. стала праца Казіміра Семяновіча “Вялікае мастацтва артылерыі. Частка першая” (Амстэрдам, 1650 г.), дзе ўпершыню, як лічыць шэраг даследчыкаў, была акрэслена ідэя пабудовы шматпрыступкавай ракеты. Важнай з’яўлялася прапанова К.Семяновіча ўкараніць падыход, якім грунтуюцца на матэматычных ведах, не толькі ў прыродазнаўчых навукі, але і ў рамесніцкую вытворчасць. Падтрымліваючы прынцып інерцыі, які з’яўляўся адным з асноўных у класічнай механіцы, Семяновіч блізка падыходзіў да вызначэння некаторых фізічных законаў і паняццяў Новага часу.

У перыяд цяжкіх і разбуральных войнаў, жорсткіх унутраных супярэчнасцей сярэдзіны XVII — першай трэці XVIII ст. перад кіраўніцтвам Віленскай езуіцкай акадэміі на першым плане стаяла задача арганізацыі ўласна вучэбнага працэсу на належным узроўні.

Такім маглі ўбачыць Нясвіжскі замак даследчыкі часоў Рэчы Паспалітай. 3 гравюры Т.Макоўскага пачатку XVII ст.

Венеры вакол Сонца, так і адкрыццё спадарожнікаў Юпітэра. Освальд Кругер у 1645 г. адкрыта падтрымаў геліяцэнтрызм. У сувязі з гэтым трэба нагадаць, што ў бібліятэцы Віленскай акадэміі знаходзіўся асобнік першага выдання галоўнай працы Мікалая Каперніка “Аб абарачэннях нябесных сфер” (Нюрнберг, 1543 г.). Выкладчыкі Віленскай акадэміі абмяркоўвалі таксама і ідэі Галілеа Галілея.

Кругер і ягоныя вучні цікавіліся магнітнымі з’явамі, праводзілі даследаванні ў галіне артылерыйскай справы, разглядалі пытанні аптыкі і механікі. Разам з тым, вучоныя Віленскай езуіцкай акадэміі занялі кансерватыўную пазіцыю ў адносінах да вопытаў з так званай тарычэлевай пустаці, праведзеных В.Магні ў Варшаве (1647 г.). Варта адзначыць, што выкладчыцкая дзейнасць Освальда Кругера праходзіла не толькі ў Віленскай акадэміі, але і ў Нясвіжскім калегіуме, рэктарам якога ён быў прызначаны ў 1653 годзе.

Пасля перамогі навуковай рэвалюцыі

Распрацоўка дыферэнцыяльнага і інтэгральнага злічэнняў, зацвярджэнне класічнай механікі і геліяцэнтрычнай сістэмы свету вызначылі перамогу на-

Партрэт Казіміра Семяновіча і фрагмент тытульнага ліста ягонага “Вялікага мастацтва артылерыі”.

вуковай рэвалюцыі XVI — XVII стст. На тэрыторыі ВКЛ ужо цягам 1730 — 1750-х гг., дзякуючы аднаўленню навучальных устаноў і пэўным зменам у езуіцкай сістэме адукацыі, былі падрыхтаваны ўмовы для імклівага развіцця дакладных навук. Па-першае, за мяжой праходзілі падрыхтоўку здольных вучанцаў ордэна езуітаў, якія па вяртанні выкладалі, абапіраючыся ўжо на дасягненні тагачаснага прыродазнаўства. Па-другое, утвараліся спецыяльныя курсы падрыхтоўкі настаўнікаў матэматычных дысцыплін, што некаторы час дзейнічалі ў Вільні, Нясвіжы і Полацку.

Дзякуючы намаганням Т.Жаброўскага ў 1753 г. была заснавана астранамічная абсерваторыя пры ўніверсітэце, пашырана праграма выкладання матэматыкі. Пры езуіцкіх калегіумах ствараліся фізічныя кабінеты, праходзілі публічныя дэманстрацыі вопытаў. Ажыццяўленне астранамічных даследаванняў, якія атрымалі еўрапейскую вядомасць, звязана з дзейнасцю Марціна Пачобута-Адлянца на пасадзе кіраўніка ўніверсітэцкай абсерваторыі ў 1764 — 1807 гг. (Артыкул пра дзейнасць гэтага вучонага быў змешчаны ў “К” № 8 за 2011 г., аўтарская назва яго — “Па шляху Каперніка і Гевелія. Каралеўскі астраном з Гродзеншчыны”).

Шмат зрабіў для развіцця эксперыментальнай фізікі ва ўніверсітэце Юзаф Міцкевіч, які таксама паходзіў з Гродзеншчыны. Ён імкнуўся садзейнічаць укараненню навуковых дасягненняў у гаспадарчае жыццё грамадства, прымаў удзел у арганізацыі экспедыцый па вывучэнні карысных вы-

Старадаўняя Віленская астранамічная абсерваторыя. XVIII ст.

капняў на тэрыторыі сучасных Літвы і Беларусі. Даследаванні Міцкевіча стаялі ля вытокаў праграмы па высвятленні ўзаемадзеяння паміж электрычнасцю і магнетызмам, праведзенай у Віленскім універсітэце ў пачатку XIX ст. Усё гэта сведчыць, што на працягу XVII — XVIII стст. Вялікае Княства Літоўскае не было адарвана ад агульнаеўрапейскага навуковага развіцця.

Павел КОСМАЧ, кандыдат гістарычных навук

Сёння ў Сусветным павуцінні знайсці тую або іншую рарытэтную тапаграфічную карту, дзе адлюстравана б тэрыторыя нашай краіны ў XVIII ці XIX ст., не так ужо і складана. Пытанне ў іншым: наколькі лёгка расшыфраваць яе, вызначыць адметнасці шляхоў зносінаў між вялікімі гарадамі і маленькімі мястэчкамі?

Шляхавая дарога па крэсіва

Як агню ўхапіўшы

Полацк на здымку Сяргея Пракудзіна-Горскага. 1912 г.

Беларускі этнограф Еўдакім Раманаў у працы “Пути сообщения в Могилевской губернии в начале текущего столетия” разглядаў дарожную карту Расійскай імперыі, створаную ў 1809 годзе. На ёй былі змешчаны абазначэнні не толькі гарадоў і мястэчак, але нават заводаў ды паштовых станцый. З шляхоў на карце былі абазначаны галоўныя паштовыя дарогі, якія адыходзілі ад Масквы і Пецярбурга, губернскай, што звязвалі, у тым ліку, і Мінск з буйнымі навакольнымі гарадамі, а таксама павятовай і так званых шляхавых, або “бітых”.

Менавіта апошнія мелі вялікае значэнне для развіцця мясцовых гаспадарак. Як згадвае Еўдакім Раманаў, у мясцовасцях, аддаленых ад гандлёвых шляхоў, як, да прыкладу, Сенненскі і Клімавіцкі паветы, прамысловасць адсутніча-

ла, а земляробства знаходзілася на ўзроўні прымітыўнага грамадства. Нават у сярэдзіне XIX ст. у Сенненскім павеце можна было даволі часта сустрэць населеныя пункты, дзе тры-чатыры двары мелі агульныя земляробчыя прылады ці, да прыкладу, аднаго на ўсіх вала.

Этнограф адзначаў у сваёй працы і іншыя надзвычай цікавыя факты. Аказваецца, беларуская прымаўка “Ляціць, як агню ўхапіўшы” яшчэ ў 50-я гады XIX ст. мела літаральнае значэнне. З-за немагчымасці купіць крэсіва ў вёсках падтрымлівалі нягасны агонь. Калі ж па недаглядзе агонь згасаў, за ім адпраўлялі пасланца ў суседнюю вёску. Выпрасіўшы гарачую галавешку і загарнуўшы яе ў тоўстую анучу, ён стрымгапоў ляцеў дадому, каб па дарозе яна не згасла.

К.А.

Пра курганы: ад Ашмян да Пінска

Як сведчыць народная мудрасць, што ні робіцца — робіцца да лепшага. Менавіта гэтыя словы можна аднесці да жыцця і дзейнасці вядомага беларускага археолага, фалькларыста, этнографа і краязнаўцы Рамуальда Сымонавіча Зянькевіча, 200 гадоў з дня нараджэння якога споўнілася ў лютым.

Пасля вучобы ў павятовай школе ў Паставах і Віленскай гімназіі будучы даследчык у 1826 годзе паступае на літаратурны факультэт Віленскага ўніверсітэта, дыплом якога дае яму магчымасць атрымаць пасаду настаўніка ў павятовай школе. Але здарылася вялікае няшчасце: Рамуальд Сымонавіч амаль страціў зрок. У выніку працаваць у школе стала немагчыма, і ён быў зноў вымушаны вучыць дзяцей прыватна. Такім чынам Зянькевіч настаўнічаў на Пастаўшчыне і Ашмяншчыне.

Чым жа адзначаўся Рамуальд Зянькевіч? Будучы на Ашмяншчыне ў 1843 годзе, даследчык цікавіўся мясцовымі археалагічнымі помнікамі. Ён карыстаўся звесткамі аратых, якія знаходзілі старажытныя рэчы. Не маючы магчымасці самому весці раскопкі з-за слабога зроку, Р.Зянькевіч зрабіў абмеры курганоў, гарадзішчаў, апісаў іх знешні выгляд, даў ім мясцовыя назвы і сабраў мясцовыя легенды пра іх. Менавіта ён упершыню стварыў археалагічную карту Ашмянскага павета. Да таго ж, даследчыку належыць публікацыя “Пра курганы і гарадзішчы Ашмянскага павета”, апублікаваная ў часопісе “Athenaeum” у 1848 годзе. Р.Зянькевіч вучаў і старажытны Крэўскі замак, легенды пра яго лёхі.

На Піншчыне Р.Зянькевіч трапляе ў дом князёў Друцкіх-Любецкіх, дзе збліжаецца з пінскім людам і запісвае песні, звычаі. Гэта — самая выдатная заслуга Зянькевіча. Працуючы на Палесці настаўнікам, ён займаўся вывучэннем мясцовага фальклору і этнаграфіі. У польскамоўным часо-

пісе “Athenaeum” ён здолеў змясціць 219 беларускіх песень.

У 1850-я гады ён пераязджае ў Вільню. У 1851-м выдае ў Коўне “Народныя песенькі пінскага люду” ў беларускім арыгінале з вершаваным перакладам зборніка і тлумачэннем абрадаў, пры якіх выконваюцца тыя або іншыя песні. Не менш цікавая інфармацыя была змешчана і ў артыкуле “Пра ўрочышчы і звычаі пінскага люду, а таксама пра характар яго песні”, дзе знайшлі падрабязнае апісанне працоўных працэсаў, каляндарныя і сямейныя абрады, вераванні і забавоны. Зянькевіч упершыню на даволі грунтоўным узроўні распавёў шырокай грамадскасці пра старажытныя веснавыя абрады куста, пахавальныя абрады, памінальны абрад “Дзяды”.

Пісаў Рамуальд Зянькевіч і вершы, якія выдаў у дзвюх кнігах. Ён — аўтар вершаванага зборніка “Próbki rymowe” і кнігі “Wesele, przedślubny podarek rymowy”. Сёння частка яго рукапіснай спадчыны захоўваецца ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы Акадэміі навук Літвы ў Вільнюсе. Памёр жа Зянькевіч 11 верасня 1868 года.

Ігар ПРАКАПОВІЧ
Паставы

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока сумуе з прычыны заўчаснай смерці былога начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама ПРУСАВА Аляксандра Кірылавіча і выказвае шчырыя спачуванні родным і блізім нябожчыка ў сувязі з напатакушым ім горам.
Светлая памяць аб Прусава Аляксандру Кірылавічу назаўсёды застаецца ў сэрцах родных, блізіх, калег, сяброў.

Сапраўды, Альхімовіч так ці інакш у розныя перыяды жыцця быў звязаны і з Расіяй (ён нават прымаў удзел у рослісе касцёла Святой Кацярыны ў Пецярбургу), і з Францыяй, аднак Беларусь заўсёды заставалася для яго Радзімай, і сваю прыхільнасць да гэтай зямлі, да яе прыроды, людзей і мовы ён захаваў да канца жыцця. Паводле ўспамінаў дачкі прафесара жывапісу Войцэха Герсана — М.Герсан-Дамброўскай, якая ведала мастака асабіста, Альхімовіч глыбока любіў Беларусь, “краіну таямнічых бароў і людзей у лапцях і палатняным адзенні, і размаўляў на роднай мове”. Але галоўнае было тое, што ў сваіх палатнах і замалёўках ён адлюстроўваў не толькі буйныя эпізоды з гісторыі ВКЛ і язычніцкія легенды з дапамога часоў, але і рэальнае жыццё ды побыт сваіх землякоў-сялян, парабкаў і дробнапамеснай шляхты, а ў графіцы, у

Ягоная радзіма — вёска Дамброва Лідскага павета Гродзенскай губерні (цяпер — Шчучынскі раён Гродзенскай вобласці). Тры месяцы таму споўнілася 170 гадоў з дня яго нараджэння. Імя гэтага цудоўнага беларускага жывапісца і графіка — Казімір Дамінікавіч Альхімовіч. Хаця літоўцы лічаць яго сваім і называюць Казімірас Альхімавічус. Пад такім імем ён і увайшоў ва ўсе літоўскія энцыклапедыі і альбомы 50-х — 60-х гадоў XX ст. На рускай мове імя мастака можна сустрэць у справаздачах “Таварыства падтрымкі мастацтва” і “Мастацкіх навінах” Пецярбурга, якія выходзілі ў 80-я гады пазамінулага стагоддзя, у каталогах Рускага аддзела Сусветнай парыжскай выстаўкі 1900 г. і XI Вясенняй выстаўкі Віленскага мастацкага таварыства 1910-га. Ды і палякі таксама прылічаюць Альхімовіча да сваёй спадчыны, бо мастак сапраўды меў непасрэднае дачыненне і да іх краіны, дзе, дарэчы, у Варшаве 31 снежня 1916 года ён скончыў свае дні. У нас жа пра “зорку” Альхімовіча я ўпершыню даведаўся на пачатку 1970-х гадоў ад мастацтвазнаўцы Леаніда Дробава, які шмат чаго зрабіў для вяртання яго імені, як і імёнаў іншых мастакоў беларускай паходжання, у культурную прастору нашай краіны.

лістычнай карцінай з сучаснага жыцця зямлякоў, а таксама ілюструе літаратурныя творы пісьменнікаў-рамантыкаў, у тым ліку — А.Міцкевіча, У.Сыракомлі, Ю.Крашэўскага, Ю.Славацкага, Э.Ажэшкі. Ствараў і графічныя аркушы, выкананыя чорнай тушшу. У асноўным, гэта — партрэты гістарычных асоб — дзяржаўных дзеячаў ВКЛ Мікалая Крыштафа Радзівіла (Сіроткі), Казіміра Яна Паўла Сапегі і іншых.

Адной з першых жывапісных фігураў літоўскіх кампазіцый у гістарычнай спадчыне мастака стала карціна “Смерць Міхаіла Глінскага ў турме”, якую ў 1885 годзе прынялі на ўра, як калісці брулоўскую “Пампею”, жыхары Пецярбурга, дзе яна ўпершыню экспанавалася. Нагадаю, Міхаіл Глінскі быў дзяржаўным і ваенным дзеячам ВКЛ і Вялікага Княства Маскоўскага, які служыў рускаму вялікаму князю Васілію III, бацьку будучага Івана IV (Жахліва-

Тэма карціны — смутак ад незваротнасці цяжкай страты. З непраходнай пушчы, з самага гушчару, выходзяць на шырокую паляну воіны Гедыміна. І нясуць яны на руках цела свайго ўладара. Схіліўшы галовы, услед за імі тоўпяцца простыя людзі ў белых вопратках, у сплеценых з лыка лапцях. Побач — магутныя дубы і елкі. А над усім гэтым — цяжкія свінцовыя хмары, толькі ўдалечыні відаць нейкае святло як сімвал надзеі, што дзяржаўная справа Гедыміна па завяршэнні аб’яднання беларуска-літоўскай дзяржавы будзе паспяхова прадоўжана.

І яшчэ адзін вобраз нашага вялікага продка цікавіць Альхімовіча. Гэта князь Кейстут. Ён быў сынам Гедыміна і бацькам Вітаўта. Ваяваў з крыжакамі і палякамі, а таксама марыў, каб жамойцкая змяць заняла вядучае месца ў ВКЛ. У 1381 годзе выступіў супраць вялікага князя

К.Альхімовіч. Аўтапартрэт.

тым ліку ў ілюстрацыях, перадаваў прыгажосць родных яму краявідаў Гродзеншчыны, беларускіх пушчаў, балотаў, лясоў, азёр і рэчак...

Яго старэйшага брата, таксама мастака, звалі Гіяцынт. Выхаванец Віленскай гімназіі, ён стаў актыўным удзельнікам паўстання 1863 года. Аднак пасля яго разгрому паспеў эмігравацца ў Францыю, дзе шмат гадоў выкладаў жывапіс у каледжах і дзе скончыў свае дні напрыканцы XIX ст. Менавіта па яго шляху пайшоў і Казік (так звалі будучага мастака ў сям’і). Ён таксама паступіў у Віленскую гімназію. Яго настаўнікам стаў вядомы педагог і мастак Канут Іванавіч Русецкі, асоба вельмі цікавая. Равеснік Валенція Ваньковіча, ён у свой час вучыўся ў Віленскім універсітэце, быў звязаны з філаматамі, потым працягнуў адукацыю ў Парыжы і Рыме. Пісаў міфалагічныя і гістарычныя палотны, пейзажы, акварэльныя партрэты. Сёння ў Літоўскім мастацкім музеі знаходзіцца звыш 300 твораў Канута Русецкага. А з яго жывапіснага класа выйшлі такія знакамтыя творцы свайго часу, як Альберт Жамет, Альфрэд Ромер, Тадэвуш Гарэцкі і Ян Зянкевіч.

Пасля заканчэння гімназіі Казімір апынуўся пад Кіевам, дзе цягам некалькіх месяцаў працаваў... аканамом (!) у панскім двары нейкага ўкраінскага памешчыка. Не ведаю, як і чаму Альхімовіч туды трапіў, але хутка яго ўжо бачылі на Беларусі ў шэрагах паўстанцаў-інсургентаў разам з братам Гіяцынтам. Дзталі іх баявых дзеянняў мне не вядомыя, хаця, мабыць, сёе-тое захавалася ў гістарычных архівах замежжа. Затое вядома іншае: Гіяцынт, як я згадаў вышэй, пазбегнуў царскай расплаты. А вось Казіміру пашанцавала менш: яго арыштавалі і аддалі пад суд. Прысуд — ссылка ў мясціны вельмі аддаленыя: на Урал, спачатку — у гарадок Кунгур, потым — Верхатур’е.

Канешне, жылося там не соладка, аднак была магчымасць маляваць і нават штосьці прадаваць мясцоваму люду. Невялічкія карціны мастака з бытавымі і рэлігійнымі сюжэтамі карысталіся вялікім пошывам. З таго часу захаваўся адзін з нямногіх яго пагрудных аўтапартрэтаў: тыповы разначынец з інтэлігенцкай бародкай і пранізлівым поглядом. У правым ніжнім куце партрэта — год стварэння (1864), месца напісання (Кунгур) і подпіс: “К.Альхімовіч”. Увогуле, перыядсылкі пакінуў у жыцці і творчасці мастака сур’ёзна адбітак. І потым, пасля амністыі ў 1869-м, ён неаднойчы вяртаўся ў

Свой Парнас Казіміра Альхімовіча

Ні на кога не падобны рэаліст з Дамброва

К.Альхімовіч. “Пахаванне Гедыміна”.

жывапісе да гэтага адрэзка сваёй біяграфіі (карціны “На этапе”, “Пахаванне на Урале”, “Смерць выгнанніка”; за дзве апошнія атрымаў сярэбраныя медалі).

Пасля амністыі жыць мастаку на малой радзіме царскі ўрад не дазволіў, і ён вымушаны быў пасяліцца ў Варшаве. Праўда, часта ўпотай наведваў родныя мясціны, дзе збіраў матэрыял для сваіх будучых “этнаграфічна-бытавых” палотнаў. Тут нараджаліся задумы такіх, у асноўным, спакойна-ідылічных работ, як “Жніво”, “Парабкава хата”, “Збор сена”, “Пастушка”, “Млын”, “Шляхціч і сялянін”, “Вясковая дзвічына”, “Дажынікі”, хаця некаторыя мелі нейкую сацыяльную накіраванасць (“Абліваючыся потам”, “Наём работнікаў”). Але менавіта гістарычным жанрам мастак увайшоў у “рэстр” еўрапейскага выяўленчага мастацтва, не лічачы кніжнай графікі, у якой таксама паказаў сябе таленавітым майстрам.

На пачатку 1870-х ён паступіў у прыватную рысавальную школу прафесара Войцэха Герсана, выхаванца дзвюх акадэмій — Варшаўскай і Пецярбургскай, і вучня вядомага французскага педагога Лявона Канье. Паводле ўспамінаў сучаснікаў, Альхімовіч быў любімым вучнем Герсана. А ў таго іх было дзясяткі, сярод якіх — будучыя класікі польскага жывапісу Юзаф Панкевіч, Юзаф Хелмонскі, Ян Станіслаўскі, Лявон Вучулкоўскі, Максімільян Герымскі, Уладзіслаў Падкавінскі. Тым не менш, Альхімовіч нядоўга правучыўся ў Герсана: душа яго вабіла далей, у Еўропу, дзе нараджалася зусім новае мастацтва, і

яму здавалася, што там ён атрымае больш карысці ў прафесійных адносінах, чым у Варшаве.

Спачатку Альхімовіч наведвае Акадэмію мастацтва ў Мюнхене, тую самую, у якой не так даўно вучыўся Ян Матэйка. Штосьці там не вельмі спадабалася, і Казімір прыехаў у Парыж ды на цэлыя чатыры гады пасяліўся ў арандаванай майстэрні ў Аване, а трошкі пазней аблюбаваў цудоўны раён Фантэнбло. Ці сустракаўся ён з братам у Парыжы? Магчыма, так. Хаця дакладных сведчанняў на гэты конт у мяне няма. Таксама мне невядома, чаму мастак, які так добра ўладкаваўся ў Парыжы, раптам вырашыў вярнуцца ў Варшаву, каб выкладаць у Школе жывапісу і разьбы нейкай пані М.Пасвікавай. Можна, тут былі замяшаны якіясьці асабістыя матывы? Альбо мастак адчуў, што ўсё, што ён хацеў, у Францыі атрымаў, і час вяртацца бліжэй да Радзімы...

З пачатку 1880-х Альхімовіч становіцца першапраходцам у гістарычным жанры. Тут яго прываблівае, галоўным чынам, беларуска-літоўская драматычная мінуўчына эпохі Вялікага Княства Літоўскага. Таксама яго вельмі цікавяць старонкі язычніцкага жыцця нашых далёкіх продкаў. Гэтую тэму Казімір ведаў добра, не горш за прафесійнага гісторыка той эпохі. Дастаткова назваць толькі некаторыя палотны мастака, каб пераканацца ў гэтым: “Язычніцкія жрацы”, “Смерць Маргіера”, “Лідзейка з дачкою на руінах царквы Перуна”, “Апошні жрэц Літвы з дачкою Плентай”, “Багіня каханя Мільда”, “Малітвы церпячых”. Паралельна працуе і над рэ-

га, і ваяваў на ягоном баку. А спачатку гэты авантурыст і таленавіты палкаводзец удзельнічаў у вайне супраць рускіх войскаў; пад Смаленскам у 1514-м трапіў у палон і доўгі час знаходзіўся ў зняволенні. А калі Васілій III пабраўся шлюбам з яго пляменніцай Аленай, дык даў Міхаілу не толькі свабоду, але і магчымасць камандаваць конніцай пры ўзяцці Казані. Пасля смерці Васілія Глінскі стаў алекунюм маленькага Івана, але баяры абвінавацілі Глінскага ў заговоры з мэтай завалодаць расійскай каронай і кінулі яго ў турму. Там у 1534 годзе няўдалчлівы прэтэндэнт на прастол і памёр. Праўда, невядома, куды потым знікла гэтая карціна Альхімовіча, але, па ўспамінах сучаснікаў, яна ўражвала вобразна-калеарай сілай.

Затое да нас дайшла іншая гістарычная рэч — “Пахаванне Гедыміна”, якая з вялікім поспехам дэманстравалася на выстаўках у Пецярбургу, Вене, Варшаве, Львове і Сан-Францыску, а яе аўтар атрымаў некалькі высокіх узнагарод. Гедымін — асоба легендарная ў нашай гісторыі. Па значнасці постаць яго можна параўнаць з сучаснікам — рускім князем Аляксандрам Неўскім. Гедымін ваяваў супраць лівонскіх рыцараў, далучыў да ВКЛ землі з гарадамі Гродна, Полацк, Брэст, Пінск, Тураў, Віцебск; заваяваў поўдзень Русі да Пуціўля і Бранска; зрабіў Вільню сталіцай ВКЛ... Аднак у снежні 1341 года пры аблогу нямецкай крэпасці Баербург быў забіты з агнястрэльнай зброі, якая мелася ў арсенале крыжакоў.

Ягайлы, але быў ім захоплены, прывезены ў замак Крэва і там па-зверску задушаны. Дзве карціны мастак прысвяціў гэтай постаці: “Адпачынак Кейстуга” і “Вітаўт на магіле Кейстуга”.

З іншых гістарычных палотнаў трэба адзначыць класіцыстычную карціну з нейкім налётам рамантызму “Падрыхтоўка да смерці Самуіла Збароўскага”. Збароўскі, багаты прадстаўнік польскай змяці, — асоба таксама легендарная, але менш вядомая, чым, напрыклад, яго знакамтыя сучаснікі Стэфан Баторый ці Сігзмунд II Аўгуст. Пасля забойства ў Кракаве аднаго з магнатаў Збароўскі быў выгнаны з Польшчы і перабраўся да нізавых казакаў Запарожскай Сечы. Потым жыў пры двары семіградскага ваяводы Стэфана Баторыя, пакуль таго не абралі каралём Польшчы. Пасля гэтага Збароўскі зноў вярнуўся да сяброў-запарожцаў і нават быў абраны іхнім гетманам. З умацаваннем пазіцыі Сечы казакі сталі замахвацца на ўладанні крымскага хана і турэцкага султана, выклікаючы тым самым дыпламатычныя спрэчкі ў іх стасунках з Польскім Каралеўствам. Адночы са сваёй дзвюхтысячнай арміяй ён спустыўся да Чорнага мора і там абкружыў некалькі турэцкіх гарадоў. Тады султан прыгразіў свайму саюзніку Баторыю, што пойдзе вайной на Польшчу, калі той не пакарае “ліхадзея” Збароўскага. І кароль выслаў сваё воіска на запарожцаў, загнаўшы іх за Дняпро. А калі сам казацкі гетман у 1584 годзе прыехаў на радзіму з надзеяй скончыць з Баторыем, яго злавілі, прывезлі ў Кракаў і там на рынку адсеклі галаву...

На карціне Альхімовіча мы бачым закаванага ў ланцугі Самуіла Збароўскага. Зніслены пасля катаванняў, ён сядзіць на мураванай падлозе каземата і слухае малітву каталіцкага святара. У дзвярах — у чаканні канца малітвы — кат з сакерай у руках; побач — варта ў нямым маўчанні. Але, як кажа мастак, нішто не зламала волю героя...

Сярод іншых гістарычных палотнаў Альхімовіча папулярнасцю ў глядачоў карысталіся карціны “Абарона Ольштына”, “Пасля бітвы”, “Хрысціянскія пакутнікі”, зробленыя на вельмі высокім кампазіцыйна-пластычным узроўні, хаця па эмацыянальнасці, псіхалагічнасці вобразаў саступаюць “Пахаванню Гедыміна”.

У апошнія гады жыцця, калі ў Еўропе пышным колерам расквітнела “найноўшае” выяўленчае мастацтва са шматлікімі пlynямі, метадамі, кірункамі, інтарэсамі, Казімір Альхімовіч заставаўся на тых самых рэалістычных пазіцыях, з якіх і пачынаў у 1870-я гады творчы ўзлёт на свой уласны, ні на кога не падобны, мастакоўскі Парнас...

Барыс КРЭПАК

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНОВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Алена САБАЛЕЎСКАЯ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фотайлюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталія ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 290-22-50 (прыёмная)
(017) 286-07-97,
(017) 334-57-23
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-35
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 290-22-50.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выданы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2011.
Індэкс 63875
Наклад 8607
Падпісана ў свет 17.03.2011 у 18.30
Замова 1230
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

ISSN 1994-4780

9 771994 478007 1 1 0 1 2

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
Выстаўкі:
■ "Белае золата Хернда" — фарфор для каралёў.
■ Выстаўка "Беларускі наюрморт XX ст."
■ Выстаўка "Народжаныя ў 1920-я". Да 03.04.2011 г.
■ Выстаўка "Адкрыццё святой прыгажосці". Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ."
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ.

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Пастаянная экспазіцыя.
У паўночна-ўсходняй вежы:
■ "Мірскі замак вачыма мастакоў". Да 16.06.2011.
■ "Яўрэйскае гета ў Мірскім замку".
■ "Падзеі I і II сусветных войнаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ "Хараства славянскага ўзору".

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.
"Культура I-й пал. XIX ст."
■ Выстаўка Сяргея Цімохава "Ню".

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "3 крыніцы адвечнай прыгажосці".
■ "Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.).
Выстаўкі:
■ "Рускі Ляўша".

УВАГА!
НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ
"КУЛЬТУРА"
НА ДРУГІ КВАРТАЛ
2011 ГОДА!

Падпісныя індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.

Паспяшайцеся на пошту!

■ "Касцюмы нацыянальных меншасцей КНР".
■ Выстаўка іконы "Паміж небам і зямлёй".

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя ІЗ'езда РСДРП".
■ "Гісторыя ў мініяцюры".

ДУ "НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

г. Нясвіж,
вул. Гейсіка, 1.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81.
Сектар "Выставачная зала".
■ Выстаўка "Нематэрыяльная культурная спадчына Беларусі: кансервацыя ці развіццё?" (праект

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Інстытута культуры Беларусі).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
■ Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
Выстаўкі:
■ "Мой мілы сын, мая Маруся..." (да 80-годдзя сына Якуба Коласа Міхася Міцкевіча і 120-годдзя з дня нараджэння

■ "Свет шчодры. Свет мяне паўторыць..." (да 80-годдзя з дня нараджэння У.Караткевіча).
■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
■ "Спадарожнікі дзяцінства".
■ Фотавыстаўка Анатоля Дрыбаса "Мая Беларусь".
■ "Лялечны карагод".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ
ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ
ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Смерць — гэта не правасуддзе".
■ "Как молоды

мы были... Семейный альбом".
■ "Савецкае грамадства і вайна 1941 — 1945".
■ "Вітражы партызанскай мудрасці і кемлівасці". Да 12.05.2011.
■ "Даспехі Заходняй Еўропы XVI — XVIII стст".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:
■ "Паміж Гомелем і Італіяй".
■ "Масонская калекцыя са збораў В.Федаровіча".
■ "Мастацкае шкло і габелен". Да 20.03.2011.
■ Выстаўка твораў В.Бялыніцкага-Бірулі.

■ Выстаўка Пятра Фей "Рэальнасць і фантазія".
■ "Іван Шамякін. Мае кнігі — мая біяграфія". Да 20.03.2011.
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рываліт палаца).
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі). Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
Экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
Выстаўкі:

■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ "Музей крміналістыкі".
Выставачная зала:
■ Выстаўка "Музей у музеі" (прадметы з фондаў раённых музеяў вобласці).

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

Рэспубліканская
мастацкая
выстаўка
"Маладзёжная-2011".МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ Выстаўка "Далягляды"
Антуана
Ганена.

ГАЛЕРЭЯ
ТЫЗЕНГАЎЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152)
72 27 57.
■ Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
■ Выстаўка І.Ясюкайчы-Дударавай "Гербарый сноў".

КАРШІННАЯ
ГАЛЕРЭЯ
Г. ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карловіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:
■ "Гаўрыла Вашчанка".
■ Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.
Выстаўкі:
■ Выстаўка аўтарскіх лялек Ганны Балаш у суправаджэнні фота Ірэны Гудзіўскай "Вясновае падарожжа".
■ Выстаўка Генадзя Тарскіх.
■ Выстаўка работ "Экзатычныя і пеўчыя птушкі".
■ Выстаўка скульптуры Андрэя Вараб'ева.
■ Фотавыстаўка Віктара Смольскага "Восенняя мазаіка Клермон-Ферана".

жонкі Песняра Марыі Дзмітрыеўны).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул.
Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.
Выстаўкі:
■ "Святло стагоддзяў".

ТЭАТРЫ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ
І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл.
Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ 19 — "Чароўная музыка" М.Мінкова.

■ 19 — "Травіята" Дж.Вердзі.
■ 20 — "Сільфіда" Х.Левенсхольда.
■ 22, 23 — "Снягурка" М.Рымскага-Корсакава.
■ 25 — "Марная перацярога" Л.Геральда.
■ 26 — "Мадам Батэрфляй" Дж.Пучыні.

РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ

г. Мінск, вул.
Крапоткіна, 44.
Тэл.: 334 60 08.
■ 19 — "Загадкавыя варыяцыі" Э.-Э. Шміта.
■ 22 — "Калі скончыцца вайна" П.Пражко.

■ 23 — "Сталіца Эраўнд" С.Гіргеля.
■ 24 — "Нязваны госьць" С.Бартохавай.
■ 25 — "Сонечка" А.Паповай.

БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
■ 26 — "Сільва" І.Кальмана.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 19 — "Брэменскія музыкі" В.Ліванава, Ю.Энціна.

■ 20 — "Жыў-быў Заяц" М.Шувава.
■ 22 — "Воўк і раз, два, тры" Н.Мацяш.
■ 23 — "Дэкамерон" Дж.Бакача.
■ 24, 25 — "Чорная курыца, або падземныя жыхары" А. Пагарэльскага.